

Försvar samt beredskap mot sårbarhet – budgetåret 2004

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag i budgetpropositionen till *anslag, bemyndiganden, investeringsplaner, avgiftsuttag, låneramar och krediter* inom utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet för år 2004. Sammanlagt föreslås anslag inom utgiftsområdet på 44,3 miljarder kronor, varav 43,0 miljarder kronor inom *politikområdet Totalförsvar* och 1,3 miljarder kronor inom *politikområdet Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar*. I anslaget till Försvarsmakten har för närvarande beräknats ca 1,2 miljarder kronor för *fredsfrämjande truppinsatser*.

Utskottet har beslutat att genomföra en *särskild uppföljning av hur riksdagens försvarsbeslut 2000 och 2001 avseende Försvarsmaktens förbandsutveckling m.m. har uppnåtts*. Utskottet ser med stort allvar på den bild som framträder när det gäller genomförandet av försvarsbesluten och kommer att återkomma i betänkande under våren 2004 i denna fråga.

Utskottet anser att regeringen bör redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att öka förmågan inom områdena *elförsörjning och telekommunikationer*.

Utskottet anser att de åtgärder som regeringen avser att genomföra när det gäller de *värnpliktigas rättssäkerhet och kränkningar inom Försvarsmakten* är utomordentligt angelägna. Utskottet har därvid ingen erinran mot att uppgifter som Nämnden för personalvård för totalförsvarspliktiga utför förs över till Styrelsen för psykologiskt försvar och att nämnden läggs ned.

Till betänkandet har fogats *tre reservationer* och *fyra särskilda yttranden* av Moderata samlingspartiet, Folkpartiet liberalerna, Kristdemokraterna och Miljöpartiet de gröna.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	5
Redogörelse för ärendet.....	8
Ärendet och dess beredning.....	8
Utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet.....	8
Politikområdet Totalförsvar.....	8
Politikområdet Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar.....	9
Utskottets överväganden.....	11
Politikområde Totalförsvar.....	11
Verksamhetsområde Det militära försvaret.....	11
Omfattning, utgiftsutveckling, mål samt genomförda insatser och resultatbedömning.....	11
Propositionen.....	11
Utskottet.....	28
Inriktning.....	30
Propositionen.....	30
Motionen.....	45
Utskottet.....	46
Verksamhetsområde Det civila försvaret.....	48
Omfattning, utgiftsutveckling och mål.....	48
Propositionen.....	48
Utskottet.....	49
Genomförda insatser, resultatbedömning och inriktning.....	49
Propositionen.....	49
Utskottet.....	54
Budgetförslag för politikområdet Totalförsvar.....	55
Beredskapskredit för totalförsvaret.....	55
Propositionen.....	55
Utskottet.....	55
Anslagen inom politikområdet Totalförsvar.....	56
Anslag 6:1 Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m.m. och anslag 6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling.....	57
Propositionen.....	57
Motionerna.....	62
Utskottet.....	68
Anslag 6:3 Krisberedskapsmyndigheten.....	70
Propositionen.....	70
Motionen.....	70
Utskottet.....	70

Anslag 6:4 Styrelsen för psykologiskt försvar.....	70
Propositionen.....	70
Utskottet	72
Anslag 6:5 Civilt försvar	72
Propositionen.....	72
Motionerna	75
Utskottet	76
Försvarets materielverk	76
Propositionen.....	76
Utskottet	77
Anslag 6:6 Totalförsvarets pliktverk	77
Propositionen.....	77
Utskottet	78
Anslag 6:7 Försvarshögskolan	78
Propositionen.....	78
Utskottet	79
Anslag 6:8 Försvarets radioanstalt	79
Propositionen.....	79
Utskottet	79
Anslag 6:9 Totalförsvarets forskningsinstitut.....	80
Propositionen.....	80
Utskottet	80
Anslag 6:10 Stöd till frivilliga försvarsorganisationer	80
Propositionen.....	80
Utskottet	81
Anslag 6:11 Nämnder m.m.	81
Propositionen.....	81
Utskottet	81
Politikområde Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar.....	82
Propositionen.....	82
Utskottet	86
Verksamhetsområde Svåra påfrestningar	86
Propositionen.....	86
Utskottet	87
Verksamhetsområde Skydd mot olyckor.....	87
Propositionen.....	87
Utskottet	89
Budgetförslag för politikområdet Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar.....	90
Anslag 7:1 Kustbevakningen.....	90
Propositionen.....	90
Motionerna	93
Utskottet	94

Anslag 7:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra olyckor.....	94
olyckor.....	94
Propositionen.....	94
Utskottet	95
Anslag 7:3 Ersättning vid räddningstjänst m.m.	96
Propositionen.....	96
Utskottet	97
Anslag 7:4 Samhällets skydd mot olyckor.....	97
Propositionen.....	97
Motionen.....	100
Utskottet	100
Anslag inom utgiftsområde 6 Försvar och beredskap mot sårbarhet för år 2004.....	102
Propositionen.....	102
Motionerna	102
Utskottet	103
Reservationer.....	104
1. Utgifterna m.m. inom utgiftsområde 6 för budgetåret 2004 (punkt 1) (fp)	104
2. Uppdelning av anslagen 6:1 och 6:2 m.m. (punkt 5) (m)	105
3. Beredskapsansalg för internationella insatser (punkt 6) (kd).....	106
Särskilda yttranden.....	108
1. Utgifterna m.m. inom utgiftsområde 6 för budgetåret 2004 (punkt 1) (m)	108
2. Utgifterna m.m. inom utgiftsområde 6 för budgetåret 2004 (punkt 1) (fp)	110
3. Utgifterna m.m. inom utgiftsområde 6 för budgetåret 2004 (punkt 1) (kd).....	110
4. Utgifterna m.m. inom utgiftsområde 6 för budgetåret 2004 (punkt 1) (mp).....	111
Bilaga 1	
Förteckning över behandlade förslag.....	113
Propositionen.....	113
Motioner från allmänna motionstiden.....	115
Bilaga 2	
Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 6.....	118

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Utgifterna m.m. inom utgiftsområde 6 för budgetåret 2004

- a) Riksdagen beslutar om anslag inom utgiftsområde 6 *Försvaret samt beredskap mot sårbarhet* för budgetåret 2004 i enlighet med vad utskottet föreslår (bilaga 2). Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 (utg.omr. 6) punkt 16 och avslår motionerna 2003/04:Fi240 yrkande 17, 2003/04:Fö213 yrkande 1, 2003/04:Fö219 yrkande 1, 2003/04:Fö243 yrkandena 11, 12 och 15, 2003/04:Fö259 yrkandena 7, 10 (i denna del) och 11 samt 2003/04:Fö265.
- b) Riksdagen bemyndigar regeringen att 2004 utnyttja en *kredit* på högst 40 000 000 000 kr i Riksgäldskontoret om krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden föreligger. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 (utg.omr. 6) punkt 1.
- c) Riksdagen godkänner regeringens förslag att förlänga det nuvarande *nationella flygtekniska forskningsprogrammet* under 2004 och att det statliga bidraget till finansieringen av programmet skall behållas på en nivå om högst 30 000 000 kr för 2004. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 (utg.omr. 6) punkt 2.
- d) Riksdagen godkänner regeringens förslag till *investeringsplan för Försvarmakten* för perioden 2004–2006. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 (utg.omr. 6) punkt 3 samt avslår motion 2003/04:Fö259 yrkande 12.
- e) Riksdagen godkänner regeringens förslag till *investeringsplan för Civilt försvar* för 2004. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 (utg.omr. 6) punkt 5.
- f) Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2004 låta *Statens räddningsverk* disponera en låneram i Riksgäldskontoret för *beredskapsinvesteringar* på högst 660 000 000 kr. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 (utg.omr. 6) punkt 7.
- g) Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2004 låta *Socialstyrelsen* disponera en låneram i Riksgäldskontoret för *beredskapsinvesteringar* på högst 200 000 000 kr. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 (utg.omr. 6) punkt 8.
- h) Riksdagen fastställer avgiftsuttaget för finansiering av åtgärder mot allvarliga hot och påfrestningar som gäller *elektronisk kommunikation* till högst 100 000 000 kr under 2004. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 (utg.omr. 6) punkt 9.
- i) Riksdagen fastställer avgiftsuttaget för *elberedskapsavgiften* till högst 250 000 000 kr under 2004. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 (utg.omr. 6) punkt 10.
- j) Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2004 låta *Försvarets materielverk* disponera en *kredit* i Riksgäldskontoret på högst

- 25 000 000 000 kr för att tillgodose behovet av rörelsekapital. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 (utg.omr. 6) punkt 11.
- k) Riksdagen godkänner regeringens förslag till *investeringsplan för Försvarets materielverk* för perioden 2004–2006. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 (utg.omr. 6) punkt 12.
- l) Riksdagen godkänner regeringens förslag till *investeringsplan för Kustbevakningen* för perioden 2004–2006. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 (utg.omr. 6) punkt 13.
- m) Riksdagen godkänner regeringens förslag till *investeringsplan för Statens räddningsverk*, såvitt avser Samhällets skydd mot olyckor, för perioden 2004–2006. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 (utg.omr. 6) punkt 15.

Reservation 1 (fp)

2. Bemyndigande i fråga om ramanslager 6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2004 för ramanslaget 6:2 *Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling* besluta om beställningar av materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling som inklusive tidigare gjorda beställningar medför utgifter på högst 72 500 000 000 kr efter 2004. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 (utg.omr. 6) punkt 4.

3. Bemyndigande i fråga om ramanslaget 6:5 Civilt försvar

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2004 för ramanslaget 6:5 *Civilt försvar* besluta om avtal och beställningar av tjänster, utrustning och anläggningar för beredskapsåtgärder och åtgärder för att hantera svåra påfrestningar på samhället i fred, som inklusive tidigare gjorda beställningar medför utgifter på högst 199 000 000 kr efter 2004. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 (utg.omr. 6) punkt 6.

4. Bemyndigande i fråga om ramanslaget 7:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2004 för ramanslaget 7:2 *Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 15 000 000 kr efter 2004. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 (utg.omr. 6) punkt 14.

5. Uppdelning av anslagen 6:1 och 6:2 m.m.

Riksdagen avslår motion 2003/04:Fö259 yrkandena 9 och 10 (i denna del).

Reservation 2 (m)

6. Beredskapsansalg för internationella insatser

Riksdagen avslår motion 2003/04:Fö264 yrkande 4.

Reservation 3 (kd)

7. Ekonomiskt stöd för civila myndigheter vid internationella insatser

Riksdagen avslår motion 2003/04:Fö219 yrkande 5.

8. Minröjning

Riksdagen avslår motion 2003/04:Fö219 yrkandena 2 och 3.

9. Värnpliktsförmåner

Riksdagen avslår motion 2003/04:Fö213 yrkandena 2 och 3.

10. Nämnden för personalvård för totalförsvarspliktiga

Riksdagen avslår motion 2003/04:Fö219 yrkande 4.

Stockholm den 25 november 2003

På försvarsutskottets vägnar

Eskil Erlandsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Eskil Erlandsson (c), Ola Sundell (m), Allan Widman (fp), Ola Rask (s), Michael Hagberg (s), Erling Wälivaara (kd), Berit Jóhannesson (v), Berndt Sköldestig (s), Rolf Gunnarsson (m), Britt-Marie Lindkvist (s), Heli Berg (fp), Åsa Lindestam (s), Peter Jonsson (s), Lars Ångström (mp), Marie Nordén (s), Carl-Axel Roslund (m) och Birgitta Ahlqvist (s).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Utskottet behandlar i detta betänkande budgetpropositionen för 2004 (prop. 2003/04:1) utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet jämte motioner som väckts under den allmänna motionstiden vid 2003/04 års riksmöte.

Utskottet har som ett led i sin behandling erhållit föredragningar från Försvarsmakten och Krisberedskapsmyndigheten om deras årsredovisningar och budgetunderlag. Försvarsdepartementet har inför utskottet lämnat en särskild redovisning av materielplaneringen inom det militära försvaret.

Utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet

Utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet omfattar politikområdet Totalförsvar och politikområdet Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar. Politikområdet Totalförsvar består av verksamhetsområdet Det militära försvaret och verksamhetsområdet Det civila försvaret. Politikområdet Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar omfattar verksamhetsområdet Svåra påfrestningar och verksamhetsområdet Skydd mot olyckor.

Politikområdet Totalförsvar

Riksdagen har genom lagen (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap definierat totalförsvar som verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig. Under högsta beredskap är totalförsvar all samhällsverksamhet som skall bedrivas. Totalförsvar avser således en verksamhet och inte en organisation. Med totalförsvarets resurser avses alla de resurser som finns för totalförsvarets verksamhet. Politikområdet omfattar planering, förberedelser och utnyttjande av totalförsvarets resurser för att uppnå de av riksdagen angivna målen samt att på andra sätt stödja svensk säkerhetspolitik.

Totalförsvaret omfattar verksamhetsområdena

- Det militära försvaret och
- Det civila försvaret.

Politikområdet Totalförsvar skall bidra till att bevara vårt lands fred och självständighet. Vi skall kunna möta militära hot som direkt berör Sverige.

Internationellt skall vi bidra till fred och säkerhet i omvärlden genom gemensamma fredsfrämjande och humanitära insatser både i och utom Europa.

Totalförsvarsresurserna skall enligt gällande försvarsbeslut kunna användas för följande huvudändamål:

- försvara Sverige mot väpnat angrepp,
- hävda vår territoriella integritet,
- bidra till fred och säkerhet i omvärlden och
- stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred.

Politikområdet Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar

Politikområdet Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar omfattar verksamhetsområdena

- Svåra påfrestningar och
- Skydd mot olyckor.

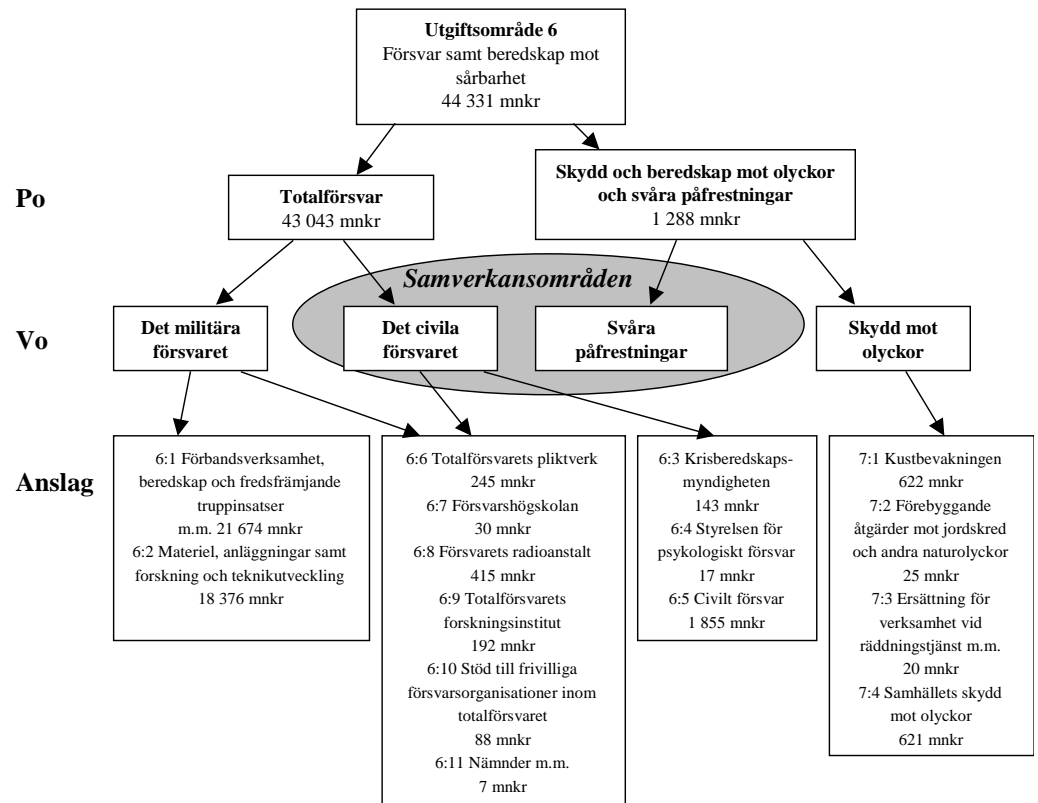
Inom politikområdet bedrivs verksamhet som omfattar beredskapen för vissa normala fredstida olyckor liksom extrema fredstida störningar och olyckor med omfattande konsekvenser som t.ex. epidemier och allvarliga smittsamma djursjukdomar, översvämningar samt allvarliga störningar i elförsörjningen eller telekommunikationerna. Vad som har orsakat händelserna spelar mindre roll. Avgörande är i stället förmågan att kunna motstå störningar och olyckor samt att kunna hantera konsekvenserna av det inträffade.

Med olyckor menas både olyckor som människan vållat och naturolyckor där skador kan förorsakas på människa, på egendom eller i miljö.

Verksamheten omfattar räddningstjänst, olycks- och skadeförebyggande verksamhet samt övriga åtgärder vid olyckor enligt räddningstjänstlagen (1986:1102), lagen (1982:821) om transport av farligt gods, lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor och lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor samt ett antal författningar inom sjösäkerhetsområdet. Politikområdet omfattar även åtgärder som vidtas för att förebygga jordskred och andra naturolyckor. Statens räddningsverk lämnar under vissa villkor ersättning till kommuner och statliga myndigheter för vidtagna åtgärder och uppkomna merkostnader vid genomförda räddningsinsatser. Myndigheter inom det sjätte utgiftsområdet som bedriver verksamhet med stöd av nämnda författningar är Statens räddningsverk och Kustbevakningen. Inom politikområdet skall vidare tillräcklig förebyggande verksamhet bedrivas och tillräcklig krishanteringsförmåga åstadkommas i händelse av att en svår påfrestning på samhället i fred inträffar. Genom att höja förmågan inför fredstida extrema situationer ökas också grundförmågan att motstå ett väpnat angrepp och en god grund skapas för de åtgärder som eventuellt kan behöva genomföras. Verksamhet bedrivs inom de

samverkansområden som beskrivs under verksamhetsområdet Det civila försvaret.

Målet för politikområdet Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar är att minska risken för och konsekvenserna av olyckor och svåra påfrestningar på samhället i fred och minska lidande och skadeverkningar av olyckor och katastrofer i andra länder.

Utskottets överväganden

Politikområde Totalförsvaret

Verksamhetsområde Det militära försvaret

Omfattning, utgiftsutveckling, mål samt genomförda insatser och resultatbedömning

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen anført om omfattning, utgiftsutveckling, mål samt genomförda insatser och resultatbedömning (s. 18–49).

Utskottets bedömning och förslag i korthet

Utskottet har genomfört en särskild uppföljning av hur riksdagens försvarsbeslut 2000 och 2001 avseende Försvarsmaktens förbandsutveckling m.m. har uppnåtts. Utskottet avser återkomma i betänkande i denna fråga under våren 2004.

Propositionen

Omfattning

Det militära försvaret omfattar den verksamhet som bedrivs av Försvarsmakten och delar av den verksamhet som bedrivs av de totalförsvargemensamma myndigheterna. Dessa utgörs av Försvarets materielverk, Totalförsvarets forskningsinstitut, Försvarshögskolan, Totalförsvarets pliktverk och Försvarets radioanstalt. Vidare finansieras viss verksamhet utförd av frivilliga försvarsorganisationer, Svenska Röda Korset och Centralförbundet Folk och Försvar samt vissa mindre nämnder inom verksamhetsområdet.

Utgiftsutvecklingen

För det militära försvaret uppgick anvisat belopp för 2002 till 42 631 miljoner kronor, varav Försvarsmaktens del utgjorde 41 696 miljoner kronor. De totalförsvargemensamma myndigheterna anvisades tillsammans 935 miljoner kronor för 2002. Utfallet för det militära försvaret uppgick sammanlagt till 41 529 miljoner kronor, varav 40 610 miljoner kronor utgjorde utfall för Försvarsmaktens anslag och verksamhet. Det totala anslagssparandet för det militära försvaret uppgick till 3 417 miljoner kronor.

Utfallet för 2002 innebar sammantaget att utgifterna för Försvarsmakten understeg tillgängliga medel med 3 368 miljoner kronor. I jämförelse med utfallet för 2001 innebär detta en minskning av utgifterna med ca 400 miljoner kronor.

Av underutnyttjandet är drygt 619 miljoner kronor hänförliga till anslag 6:1 Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m.m. och 2 749 miljoner kronor till anslaget 6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling. Av anslagssparandet för förbandsverksamheten är utdragna RALS-förhandlingar en orsak, liksom att färre värmpliktiga än planerat utbildats. För materielanskaffningen beror två tredjedelar av sparandet på försening i leverans av åtta JAS 39 Gripen-flygplan motsvarande 1 600 miljoner kronor.

Regeringen beslutade under våren och försommaren 2003 om indrag av anslagssparande för Försvarsmakten med 600 miljoner kronor och för Totalförsvarets pliktverk med 27 miljoner kronor.

Försvarsmakten har under hösten 2001 och under 2002 vidtagit en rad åtgärder för att förbättra den ekonomiska styrningen i myndigheten. Regeringen gav den 19 december 2002 i uppdrag åt Ekonomistyrningsverket (ESV) att genomföra en uppföljning och utvärdering av det utvecklingsarbete som genomförts inom Försvarsmakten, med anledning av den förstudie om Försvarsmaktens ekonomiska läge som ESV på regeringens uppdrag redovisade den 1 juni 2001. Ekonomistyrningsverket överlämnade sin rapport till regeringen den 2 juni 2003. Trots många förbättringar pekar ESV på ett antal kvarstående problemområden, bl.a. saknas en samlande drivkraft för ekonomistyrning och problem finns avseende intern redovisning, IT-kommunikation, förändringar av organisation och arbetssätt samt tillvaratagande av ekonomisk kompetens.

För de fredsfrämjande truppinsatserna har under 2002 använts 1 051 miljoner kronor, vilket innebär ett underutnyttjande på knappt 150 miljoner kronor. Av insatserna är Kfor den största med ett utfall på 925 miljoner kronor.

Regeringen beräknar att utgifterna för Försvarsmakten kommer att uppgå till 41 150 miljoner kronor under 2003. Det beräknade beloppet understiger kraftigt för myndigheten tillgängliga medel för 2003, dvs. anslag inklusive anslagssparande, och beror på den utgiftsbegränsning som regeringen, på grund av det statsfinansiella läget, beslutade i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2003.

Mål

Målet för verksamhetsområdet är att resurserna skall kunna användas för de huvudändamål som har angetts för politikområdet Totalförsvaret.

Genomförda insatser och resultatbedömning

Bedömning av operativ förmåga

Förmågan till försvar mot väpnat angrepp

Försvarsmaktens förmåga att i nuvarande omvärldsläge lösa uppgifter inom ramen för ett väpnat angrepp bedöms sammantaget som godtagbar. Vid ett försämrat omvärldsläge bedöms brister bl.a. finnas inom områdena ledning,

samövning i högre förband, långräckviddig precisionsbekämpning, underrättelseinhämtning, logistik och helikopterunderstöd. Dessutom bedöms uthålligheten som begränsad vid operationer i mer än en riktning.

Förmågan att hävda vår territoriella integritet

Försvarsmaktens förmåga att hävda svensk territoriell integritet bedöms sammantaget som godtagbar. Avsaknad av ett gemensamt operativt lednings- och övervakningssystem innebär begränsningar.

Förmågan att bidra till fred och säkerhet i omvärlden

Förmågan att bidra till fred och säkerhet i omvärlden bedöms sammantaget som godtagbar. Personalens ökade erfarenheter från såväl internationella insatser som internationell övningsverksamhet bidrar till att successivt höja denna förmåga. En fortsatt anpassning till multinationella ledningsstrukturer är nödvändig. Tidigare rapporterade brister inom ammunitions- och minröjningsförmågan kvarstår. Enligt regeringen bedöms den framtida tillgången till rätt personal vara den enskilt mest gränssättande faktorn när det gäller möjligheterna att genomföra fredsfrämjande insatser utomlands med beväpnad trupp.

Förmågan att stärka det svenska samhället

Förmågan att bidra till att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred bedöms sammantaget som god. En utökad samordning med civila myndigheter med anledning av det vidgade hot- och riskperspektivet samt en översyn av författningar relaterade till beredskapssystemet bör dock genomföras.

Förmåga till anpassning

Förmågan att på kort sikt (högst ett år efter regeringsbeslut) kunna utveckla förmåga att möta insatser av fjärrstridsmedel och begränsade luftrörliga insatsstyrkor bedöms som godtagbar. Förmåga att på medellång sikt (inom fem år efter regeringsbeslut) och efter beslut om anpassningsåtgärder kunna möta mer omfattande militära operationer bedöms sammantaget som godtagbar.

Försvarsmaktens samlade operativa förmåga

Bedömningen av Försvarsmaktens operativa förmåga är gjord mot nuvarande säkerhets- och försvarspolitiska läge och i förhållande till ställda krav. Under dessa förutsättningar bedömer Försvarsmakten sammantaget förmågan att lösa de fyra huvuduppgifterna som godtagbar till god. Förmågan att kunna möta mer omfattande militära operationer är beroende av successiva anpassningsåtgärder. För detta är det väsentligt att nödvändig förvarning kan ges för att därmed medge nödvändiga beredskapshöjande åtgärder. Försvarsmaktens operativa förmåga är beroende av att såväl personal som insatsförband kontinuerligt övas och utvecklas.

Regeringens bedömning

Försvarsreformen har inte i alla delar kunnat genomföras i den takt och i den utsträckning som ursprungligen antogs. Regeringen vill med anledning av detta understryka vikten av att riksdagens tidigare fattade beslut om det militära försvarets inriktning fullföljs. Trots bristerna i genomförandet gör regeringen bedömningen att den operativa förmågan är godtagbar mot bakgrund av att omvärldsläget förbättrats ytterligare i Sveriges närområde.

Uppföljningsprojekt i Försvarsdepartementet

Sedan hösten 2001 följer Försvarsdepartementet genomförandet av försvarsreformen i ett särskilt projekt. Mot bakgrund av bl.a. denna uppföljning kan regeringen konstatera att det finns flera områden inom Försvarsmaktens verksamhet som utvecklas i en lägre takt och med en lägre ambitionsnivå än vad som ursprungligen förutsattes i det senaste försvarsbeslutet.

Regeringen har, som ett led i att anpassa Försvarsmaktens insatsorganisation till de krav som ställs utifrån den säkerhetspolitiska situationen och gällande ekonomiska och verksamhetsmässiga begränsningar, den 8 maj 2003 beslutat om att insatsorganisationens beredskap skall differentieras. Regeringen har därutöver och med utgångspunkt i Försvarsberedningens rapport den 26 juni 2003 beslutat om anvisningar för Försvarsmaktens underlag inför försvarsbeslutet 2004.

Utbildning, planering m.m.

Lednings- och underhållsförband

De operativa lednings- och underhållsförbanden har under 2002 bl.a. bestått av Högkvarteret, Operativa insatsledningen med taktiska kommandon, en divisionsledningsbataljon, en operativ sambandsbataljon och en signalspaningsbataljon m.m.

Regeringen kan konstatera att verksamheten vid de operativa lednings- och underhållsförbanden fortsatt präglats av grundorganisatoriska omställningar. Strategiledningens samordnande roll inom Högkvarteret har stärkts, vilket är i linje med regeringens intentioner. Samtidigt har övningsverksamheten inom de operativa lednings- och underhållsförbanden generellt sett varit begränsad. Den effekt som insatsorganisationens förband erhållit handlar främst om att leda verksamhet ägnad att möta begränsade insatser, möta intrång på svenskt territorium, ingripa mot kränkningar samt genomföra fredsfrämjande verksamhet. Förmågan att leda större och sammansatta operationer har inte förbättrats i någon avgörande utsträckning.

FMLOG har inrättats och etablerats på respektive verksamhetsställe. Verksamhetens ekonomiska omsättning 2002 uppgick till 4,5 miljarder kronor. Regeringen understryker vikten av att utnyttja den rationaliseringspotential som bör finnas inom verksamhetsområdet.

Regeringen bedömer mot bakgrund av det gynnsamma säkerhetspolitiska läget i vårt närområde att läget inom lednings- och underhållsförbanden är godtagbart.

Arméstridskrafter

I arméstridskrafterna har under 2002 bl.a. följande förband ingått. Fyra brigadstabs/ledningskompanier, sexton mekaniserade bataljoner (122/90, 121/90, 90 m.fl.), tolv markstridsbataljoner, två jägarbataljoner, fyra pionjärbataljoner samt fyra brigadhaubitsbataljoner 77B.

Regeringen har prioriterat organiseringen av ett antal nya förband, bl.a. en divisionsunderrättelsebataljon, tre säkerhetsbataljoner, två jägarbataljoner samt en NBC-insatsstyrka. Regeringen har också prioriterat den fortsatta utvecklingen av förband anmälda till internationella styrkeregister.

Inför 2002 prioriterade vidare regeringen den fortsatta avvecklingen av krigsförband som enligt planerna skulle vara genomförd till 2004. Denna avveckling följer Försvarmaktens tidsplan.

Enligt Försvarmaktens redovisning håller utbildning och övning till och med kompaninivå en hög standard såväl nationellt som internationellt. Försvarmakten har till regeringen anmält brister avseende kompetensen att leda strid med högre förband. För att utveckla officerskårens förmåga att leda högre förband krävs en fortsatt ambitionsökning inom övningsverksamheten på högre förbandsnivå.

Övningsverksamheten under 2002 har kunnat genomföras med i huvudsak gott resultat.

Under året har flera viktiga materielsystem tillförts arméstridskrafterna.

Genomförd verksamhet har främst givit effekt avseende förmågan att möta begränsade insatser, möta intrång på vårt territorium, ingripa mot kränkningar samt genomföra fredsfrämjande operationer.

Försvarmakten anmäler att de brister som armébrigadförbanden hade efter utbildningsåret 2001/02 i huvudsak har kunnat åtgärdas, främst vad avser samövning i bataljons- och brigadförband.

Regeringens samlade bedömning mot bakgrund av det gynnsamma säkerhetspolitiska läget i vårt närområde är att läget inom arméstridskrafterna i huvudsak är godtagbart.

Marinstridskrafter

I marinstridskrafterna har under 2002 bl.a. ingått två underhållsbataljoner samt signalspaningsfartyget Orion, två ytstridsflottiljer, en minkrigsflottilj samt en ubåtsflottilj, delar av en amfibiebrigadledning med brigadkompanier samt tre amfibiebataljoner.

För 2002 inriktades marinstridskrafterna bl.a. mot att kunna hävda vår territoriella integritet och att kunna stödja svenska intressen i närområdet. Regeringen angav även vikten av att marinstridskrafterna under 2002 fortsatt skulle medverka i det vidgade Östersjösamarbetet. Regeringen angav även att marinstridskrafternas fortsatta utveckling av internationell förmåga skulle prioriteras till de förband som anmälts till internationella styrkeregister. Regeringen kan konstatera att inriktningen av marinstridskrafterna i stort följts och genomförts.

Regeringen bedömer att internationaliseringen av marinstridskrafterna fortgår i enlighet med regeringens inriktning avseende förband anmälda till internationella styrkeregister. Resultatet har i huvudsak varit gott även om vissa svårigheter vad gäller rekrytering fortfarande kvarstår.

Inom materielområdet har bl.a. Visbyprojektet fortsatt enligt plan.

Genomförd förbandsverksamhet har under året främst givit effekt avseende förmågan att möta begränsade insatser, möta intrång på territoriet, ingripa mot kränkningar, genomföra fredsbevarande och fredsframtvingande operationer, lämna stöd till humanitär verksamhet samt att samverka med civila myndigheter.

Vid marinstridskrafterna har förbandsutbildningen genomförts enligt plan och utbildningen av värnpliktsomgång 2002/03 är i stort genomförd. Vid amfibieförbanden har utbildningen påbörjats.

Regeringen bedömer sammanfattningsvis att läget inom marinstridskrafterna är gott.

Flygstridskrafter

I flygstridskrafterna har under 2002 bl.a. ingått: tre stridslednings- och luftbevakningsbataljoner, en radarflyggrupp FSR 890, åtta flygbasbataljoner (flygbasbataljon 04, som är under uppbyggnad), fem divisioner JAS 39 Gripen, två divisioner JA 37 Viggen, en division AJS 37 Viggen samt fyra centrala och två regionala transportflygdivisioner. Under året har en JA 37-division utvecklats.

I fråga om materiel för Gripenförbanden har flygplanen i versionerna JAS 39 A och B slutlevererats. Det var planerat att åtta flygplan i version C skulle överlämnas till Försvarsmakten 2002. Leveransen försenades dock och kunde genomföras först under 2003.

Flygstridskrafternas verksamhet under 2002 har givit positiva effekter bl.a. på Försvarsmaktens förmåga att möta begränsade insatser, förmågan att möta intrång på det svenska territoriet, förmågan att genomföra fredsbevarande insatser samt förmågan att lämna stöd till fredsfrämjande och humanitär verksamhet.

Regeringen anser att flygstridskrafterna under 2002 har utvecklats i en positiv riktning. Regeringen noterar att omskolningen till Gripensystemet kommer att försenas något. Detta innebär i sin tur att Viggensystemet kan komma att få bibehållas något längre än som ursprungligen var planerat.

Regeringen anser att förseningen i omskolningen till Gripensystemet kan godtas mot bakgrund av den pågående omstruktureringen av Försvarsmakten och att ett nytt försvarsbeslut avses bli fattat nästa år.

Regeringen bedömer, mot bakgrund av det gynnsamma säkerhetspolitiska läget i vårt närområde, att läget inom flygstridskrafterna är godtagbart.

Helikopterförband

I helikopterförbanden har under 2002 ingått två helikopterbataljoner, varav en med markoperativ huvudinriktning och en med sjöoperativ huvudinriktning. Båda bataljonerna är under utveckling.

Under året har förberedelserna fortsatt för att införa de nya helikoptersystemen: medeltung helikopter 14 och lätt helikopter 15. Förberedelserna har avsett främst utbildning av piloter och tekniker.

Efter det kraftigt minskade flygtidsuttaget 2001 har flygtidsuttaget kunnat ökas under 2002.

Försvarsmakten genomför en viktig del av sitt stöd till samhället med helikopterförbanden. Sedan hösten 2002 håller Försvarsmakten – i enlighet med avtalet med Sjöfartsverket – helikopter i beredskap för räddning vid Göteborg/Säve, Ronneby och Haninge/Berga.

Regeringen anser att de mest betydelsefulla frågorna för helikopterförbanden är införandet av de nya helikoptersystemen och organiserandet av de två bataljonerna. Det är angeläget att utbildningen av piloter och tekniker fortsätter.

I februari 2003 lämnade Försvarsmakten förslag till regeringen om rationaliseringar i helikopterförbandens grundorganisation. Myndigheten föreslog att verksamheten på Säve skulle avvecklas och att verksamheten i Boden skulle omlokaliseras till F 21 i Luleå. I anslutning till Försvarsmaktens baseringsförslag redovisade också länsstyrelsen i Västra Götaland synpunkter på baseringen av Försvarsmaktens helikoptrar. Regeringen anser att helikopterverksamhetens grundorganisation bör ses i ett samlat sammanhang och att frågan därför bör prövas i 2004 års försvarsbeslut.

Regeringen är medveten om att det förekommer brister inom helikopterförbanden, bl.a. som en följd av omsättningen av helikoptrarna. Det gynnsamma omvärldsläget leder ändå till att regeringen bedömer att läget inom helikopterförbanden är godtagbart.

Utvecklingen av tekniska lösningar för det framtida ledningssystemet och det nätverksbaserade försvaret

Utvecklingen mot det framtida ledningssystemet (Ledsyst T) genomförs mot systemdemonstrator 2005 och 2006 och på längre sikt mot ett nätverksbaserat försvar. Under 2002 har genomförandet av Ledsyst T fortsatt. Ledningsförmågan för utvecklingsarbetet inom Försvarsmakten har stärkts genom bl.a. inrättande av en ledningsinspektör och förstärkt ledningsorganisation.

Utvecklingen mot internationell interoperabilitet är en viktig förutsättning för att kunna genomföra internationella insatser baserat på gemensamma metoder och tekniska lösningar gentemot motsvarande utländska koncept.

Regeringens avsikt är att successivt pröva Försvarsmaktens framställningar om ytterligare steg i utvecklingen av ledningssystemutvecklingen fram till systemdemonstratorerna 2005 och 2006. I detta arbete stöds Regeringskansliet av Statskontoret.

Personal

Totalförsvarspliktig personal

Under 2002 mönstrade ca 50 000 män. En kraftig ökning av antalet intresseanmälningar om antagningsprövning för kvinnor har skett, ca 1 300 jämfört med närmare 800 året före. Av dessa prövades drygt 800 och ca 400 skrevs in

till värnplikt. Fem skrevs in till civilplikt och 16 till utbildningsreserven. Ökningen av antalet inskrivna är inte lika stor som för intresseanmälningarna. Totalt skrevs drygt 17 000 in för utbildning, varav drygt 16 500 till värnplikt och 700 till civilplikt. Som en följd av den förändrade plikttagstiftningen har endast ca 7 000 personer skrivits in i utbildningsreserven och 21 000 har avförts som inte lämpliga för lång grundutbildning. Totalt 14 500 personer ryckte in till värnpliktstjänstgöring. Av dessa fullgjorde 12 500 grundutbildningen, vilket innebar att 14 % av de inryckande avbröt sin utbildning, vilket är en ökning jämfört med 2001 då avgångarna uppgick till 12 %. Bland kvinnorna var avgångarna, liksom under 2001, ca 13 %.

Inom Regeringskansliet har det under flera år bedrivits ett arbete för att lyfta fram och ta till vara civil- och värnpliktsutbildningens civila meritvärde som en del i arbetet att förbättra situationen för de totalförsvarspliktiga efter genomförd utbildning. Arbetet har hittills bedrivits genom att på olika sätt förändra vitsordssystemen och att på annat sätt dokumentera genomförd grundutbildning för totalförsvarspliktiga. Det är regeringens uppfattning att den som tas ut till pliktstjänstgöring, vid sidan av vitsord och betyg, bör få ut något mervärde som hon eller han kan ha nytta av i sitt civila liv efter utryckning. Arbetet med att öka det civila meritvärdet kan också ses som ett sätt att begränsa de förtida avgångarna.

Totalförsvarets pliktverk har inlett ett arbete i syfte att klarlägga orsakerna till avgångarna. Under 2003 planeras en förstudie för att förbättra kommunikationen med invandrarungdomar.

Regeringens samlade bedömning är att det är positivt att intresset för ankningsprövning har ökat bland kvinnor, men oroande att andelen som hoppar av grundutbildningen fortfarande är relativt hög.

Yrkesofficerare

Vid utgången av 2002 uppgick antalet yrkesofficerare till ca 12 100. Av dessa var ca 10 800 placerade i Försvarsmaktens nationella verksamhet, ca 400 var verksamma vid andra myndigheter som Försvarets materielverk och Försvarshögskolan, ca 300 tjänstgjorde utomlands och ca 600 var tjänstlediga.

Under 2002 har ca 800 yrkesofficerare övergått i annan verksamhet. Därmed har en fjärdedel (ca 3 500) av yrkesofficerarna lämnat sina anställningar under de tre senaste åren. Regeringen menar att personalreduktionen är nödvändig för att försvarsreformen skall kunna genomföras.

Avgångarna under 2002 var färre än vad Försvarsmakten bedömt i sin planering. Detta beror på att avgångarna bland de yngre officerarna avtagit.

Regeringen bedömer att Försvarsmakten har förutsättningar för att vid utgången av 2004 ha minskat antalet yrkesofficerare till 11 400 i enlighet med myndighetens budgetunderlag för 2004.

Regeringen bedömer dock att den personella omstruktureringen kommer att behöva fortsätta för att också nå balans mellan behovet av och tillgången till yrkesofficerare inom olika kompetensområden.

Enligt regeringens mening finns det nu goda möjligheter för Försvarsmakten att, som en del i förberedelserna inför nästa försvarsbeslut, analysera

effekten av och kostnaderna för de personalförsörjningsåtgärder som vidtagits under de senaste åren.

Reservofficerare

Reservofficerarna utgör fortfarande den antalsmässigt största personalkategorin bland anställda inom Försvarsmakten. Myndigheten har angivit att det finns ett fortsatt stort behov av reservofficerare i insatsorganisationen. Vid utgången av 2002 fanns ca 15 000 reservofficerare i Försvarsmakten, varav 200 kvinnor. Av dessa hade ca 12 400 aktuellt reservofficersavtal.

Under 2002 genomfördes en mycket begränsad nyrekrytering av reservofficerare i avvaktan på starten av den nya reservofficersutbildningen.

Internationell tjänstgöring är en naturlig del av reservofficerarnas tjänstgöring, vilket regeringen anser skall uppmuntras. Regeringen noterar en ökning av andelen reservofficerare i utlandstjänstgöring.

På grund av betydande vakanslägen inom många grundutbildningsförband har under året 270 reservofficerare tjänstgjort inom grundorganisationen.

Under 2002 har emellertid endast ett fåtal reservofficerare varit placerade i hemvärnet.

Kvinnliga yrkesofficerare

Försvarsmaktens mål för 2002 att reducera de förtida avgångarna för kvinnliga officerare med 50 % har uppnåtts. Försvarsmakten har därutöver arbetat med att öka nyrekryteringen av kvinnor till officersyrket. För att eliminera risken för indirekt diskriminering av kvinnor genom fysiska baskrav som närmast utestänger dem från officersyrket har Försvarsmakten i stället tagit fram ett träningskrav. Detta används för närvarande på prov inom Försvarsmakten för att sedan kunna utvärderas.

Regeringens krav på en påtaglig ökning av andelen kvinnor inom officersyrket har Försvarsmakten omsatt till ett mål för 2007 som innebär en 40-procentig ökning. Myndighetens mål är således att den totala andelen kvinnliga officerare 2007 skall öka från ca 4 till ca 6 %. För att nå detta mål har myndigheten inom ramen för sin jämställdhetsplan infört speciella rekryteringsåtgärder riktade till kvinnor.

Regeringens bedömning är att Försvarsmaktens utökade ansträngningar att rekrytera kvinnor till officersyrket är av stor betydelse för myndighetens möjligheter att skapa en god framtida personalförsörjning.

Civilanställda

Avvecklingsmålen för civilanställda har enligt Försvarsmakten inte nåtts under 2002. Målet var att det skulle finnas 8 220 årsarbetare vid årets slut. Utfallet vid årsskiftet blev ca 9 000 årsarbetare. Orsaken till detta har Försvarsmakten förklarat med att kärnverksamheten utökats med 255 befattningar och att Försvarsmaktens logistik har utökats jämfört med den ursprungliga planen, främst på grund av att Muskövarvet inte överförts till annan huvudman.

Regeringen anmäler att det pågår en kompetensutveckling för den civila personalen i olika former.

Personal som nyligen fullgjort värnplikt

Under 2002 har Försvarsmakten anställt ca 450 personer efter fullgjord värnpliktsutbildning. Personalen har i likhet med tidigare år huvudsakligen anställts för instruktörsuppgifter och erfarenheterna av detta är goda. Enligt regeringens mening visar utvecklingen att det bör vara möjligt att utnyttja och utveckla befintliga anställningsformer för den personal som Försvarsmakten anställer för dessa syften.

Internationella bemanningsfrågor

Omfattningen av den internationella verksamheten fortsätter att öka. Försvarsberedningen har i sina rapporter från februari och juni 2003 framhållit att bemanningen av de internationella insatserna är den enskilt viktigaste personalförsörjningsfrågan inför Försvarsbeslutet 2004. Antalet yrkesofficerare som tjänstgör utomlands har under året ökat från 500 (2001) till 564 personer, därtill har även antalet reservofficerare som tjänstgjort ökat från 150 (2001) till 182 personer.

Riksdagen godkände den 9 april 2003 regeringens proposition Tjänstgöring i utlandsstyrkan (prop. 2002/03:26, bet. 2002/03:FöU2, rskr. 2002/03:141). Ändringen i lagen (1999:568) om utlandsstyrkan inom Försvarsmakten möjliggör för Försvarsmakten att agera för att fr.o.m. ikraftträdandet av lagändringarna den 1 juni 2003 utöka arbetskyldigheten för anställda i Försvarsmakten till att omfatta tjänstgöring i utlandsstyrkan.

Arbetsgivarrollen

Personalkostnaderna har enligt Försvarsmakten ökat med ca 500 miljoner kronor under året till ca 11,6 miljarder kronor. Av ökningen står avvecklingskostnader för personal för ca 400 miljoner kronor. De totala avvecklingskostnaderna för personal utgör ca 1,3 miljarder kronor för 2002.

Enligt regeringens bedömning är det viktigt att Försvarsmakten fortsätter att arbeta med att förbättra sin arbetsgivarroll i enlighet med det arbete som inletts efter kritik som främst Riksrevisionsverket riktat mot myndigheten. Även expertgruppen för studier i offentlig ekonomi har i en rapport från 2001 I rikets tjänst (Ds 2001:45) granskat löneutvecklingen för officerare.

Det militära skolsystemet

Försvarshögskolans uppgifter är att utbilda officerare på högre nivåer medan den grundläggande officersutbildningen och övrig militär utbildning bedrivs inom Försvarsmakten.

Försvarsmakten konstaterar att både utbildning av officerare vid militärhögskolor och vid Försvarshögskolan genomförts med gott resultat samt att skolsystemet i allt väsentligt motsvarar kraven på en modern utbildning. För samtliga utbildningsprogram redovisas dock ett lägre antal examinerade elever än vad som planerats. Försvarsmakten lyfter även fram problem med att

personalförsörja skolor och centrum i en sådan utsträckning att det medfört sänkta ambitioner för vissa delar av utbildningarna.

Diskriminerings- och mångfaldsfrågor

I arbetet med att förebygga och motverka sexuella trakasserier redovisar Försvarsmakten att ytterligare 58 lokala rådgivare utbildats. Totalt är de nu 200 stycken som kan stödja förbanden. Därutöver har myndighetens centrala arbetsgrupp för stöd och samtal påbörjat sitt arbete och en nyinrättad utredningsgrupp har konstituerats.

Inom HBT-området (homosexuella, bisexuella och transpersoner) pågår projektet Normgivande mångfald som ingår i EU:s Equalprogram. Projektet kommer att löpa fram till utgången av 2004 och har som syfte att skapa en god nulägesbeskrivning av situationen inom Försvarsmakten för att utgående från den kunna ta fram verktyg som kan ge en varaktig attitydförändring. Inom ramen för kartläggningen inleddes bl.a. en enkätundersökning i samarbete med Arbetslivsinstitutet som omfattar 3 000 personer, anställda och totalförsvarspliktiga inom Försvarsmakten.

Försvarsmakten har vidtagit åtgärder som bl.a. bidrar till att underlätta för religiösa minoriteter inom myndigheten. Utbildningar kring rasism har genomförts på flera olika nivåer.

Civilt meritvärde

Ett sätt är att öka attraktionskraften för att genomföra pliktutbildning är att öka det civila meritvärdet av att ha genomfört en totalförsvarsutbildning.

Mot bakgrund av detta har det inom Försvarsdepartementet tillsatts en arbetsgrupp med representanter från Försvarsdepartementet, Försvarsmakten och Krisberedskapsmyndigheten. Arbetsgruppen har till uppgift att ta fram ett underlag för regeringens samlade syn på civilt meritvärde. Arbetet innebär att gruppen bl.a. skall definiera vad som menas med civilt meritvärde samt presentera riktlinjer för det fortsatta arbetet. Resultatet från arbetsgruppens arbete kommer under hösten 2003 att presenteras för riksdagen.

Frivilliga försvarsorganisationer

Vid utgången av 2002 uppgick medlemsantalet i de frivilliga försvarsorganisationerna till drygt 730 000 personer. Under året har 21 av totalt 23 av organisationerna haft uppdrag från Försvarsmakten.

Utbildningsverksamheten har minskat något under året. Antalet personer med frivilligavtal minskade under året från ca 20 000 till ca 19 300.

De kvalitativa och kvantitativa målen för utbildning har i huvudsak uppnåtts, medan målen gällande avtalsuppfyllnad inte har kunnat uppnås. Regeringen anser det vara oroande att frivilligrörelserna alltfjänt inte kan uppnå de mål Försvarsmakten satt upp i fråga om antalet avtalsbundna.

Under 2002 har Försvarsmakten fördelat organisationsstöd till frivilliga försvarsorganisationer på ca 53,4 miljoner kronor. Av dessa medel fick Centralförbundet för befälsutbildning (CFB) och Riksförbundet Sveriges lottakårer (SLK) drygt 40 %, dvs. ca 11 miljoner kronor vardera. Försvars-

makten utbetalade under 2002 även ersättning för de frivilliga försvarsorganisationernas utbildningsverksamhet på totalt 127,5 miljoner kronor. Av dessa uppdragsmedel erhöll CFB 29,5 miljoner kronor, SLK 21,2 miljoner kronor och Svenska Röda Korset 17,5 miljoner kronor.

Miljöfrågor

Inom ramen för sitt ansvar som sektorsmyndighet har Försvarsmakten lämnat en samlad miljöredovisning för försvarssektorn för 2002. Sektorn omfattar Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Totalförsvarets forskningsinstitut, Försvarets radioanstalt, Försvarets högskolan och Försvarets radioanstalt. Miljöarbetet inom sektorn har utvecklats under 2002, bl.a. genom att en miljödelegation – med representanter från ledningen för respektive myndighet i sektorn – har tillsatts.

Med utgångspunkt i de av riksdagen beslutade miljö kvalitetsmålen har försvarssektorn formulerat gemensamma sektorsmål.

Försvarssektorns miljöarbete jämförs i redovisningen med de nationella miljö kvalitetsmålen och med sektorsmålen. Försvarsmakten konstaterar att utvecklingen – med något undantag där en entydig förändring inte kan noteras – gått i rätt riktning avseende samtliga miljö kvalitetsmål.

Miljöutbildningen har fortsatt inom sektorns myndigheter, liksom arbetet med att införa miljöledningssystem. Försvarsmakten har vidare minskat användningen av farliga kemikalier. Under 2002 kunde således ca 100 kemiska produkter ersättas med mindre farliga alternativ.

Det internationella samarbetet på försvarsmiljöområdet har fortsatt under 2002.

Regeringen konstaterar att försvarssektorn bedriver ett systematiskt och ambitiöst miljöarbete i linje med de miljö kvalitetsmål riksdagen har lagt fast. I det internationella sammanhanget kan regeringen konstatera att arbetet fortsätter att utvecklas i en positiv riktning.

Omstrukturering av grundorganisationen

Den omfattande omstrukturering av Försvarsmaktens grundorganisation som riksdagen beslutade om våren 2000 har i stort sett slutförts (prop. 1999/2000:30, bet. 1999/2000:FöU2, rskr. 1999/2000:168).

Regeringen gör den sammanfattande bedömningen att omstruktureringen efter riksdagens beslut våren 2000 i allt väsentligt har kunnat genomföras i enlighet med den inriktning statsmakterna har lagt fast. Grundorganisationen fortsätter därmed att utveckla en effektivare och mer rationell verksamhet.

Skydd mot NBC-stridsmedel

Under 2002 har arbetet med att utveckla Försvarsmaktens NBC-skyddsförmåga fortskridit.

Regeringen anser att det är positivt att personal ingående i utlandsstyrkan skall ha ett grundskydd som kompletteras utifrån behoven i missionsområdet.

Försvarsmakten har meddelat att NBC-kompaniet inte kommer att vara fullt operativt förrän 2006, i huvudsak beroende på tidskrävande materielan-

skaffning. En tillfällig NBC-insatsstyrka har dock organiserats i enlighet med regeringens beslut den 25 april 2002 med fast anställd personal ur Försvarsmakten och personal från Totalförsvarets forskningsinstitut.

Regeringen anser att det är viktigt att NBC-kompaniet organiseras och blir operativt enligt plan. Den NBC-insatsstyrka som organiserats av fast anställd personal vid Försvarsmakten och Totalförsvarets forskningsinstitut för att kunna lämna stöd till samhället vid en NBC-händelse är enligt regeringen en viktig del av samhällets beredskap mot NBC-hot.

Ammunitions- och minröjning

Regeringen presenterade för riksdagen genom muntligt meddelande i kammaren i maj 2002 sin samlade syn på minhantering. Syftet med detta var att tydliggöra de komplexa frågor som berör minor och oexploderad ammunition då de berör ett flertal myndigheter och politikområden. Vidare avsåg regeringen förtydliga ansvarsfördelningen inom Regeringskansliet och mellan myndigheter. I enlighet med den samlade synen på minhantering har under 2002 en interdepartemental arbetsgrupp för minfrågor inrättats inom Regeringskansliet. Gruppens huvudsyfte är att åstadkomma ett samordnat agerande mellan berörda departement och olika politikområden, såväl nationellt som internationellt. Vid behov adjungeras även myndighetsrepresentanter till gruppen.

Regeringen har betonat vikten av att det finns en helt klar ansvarsfördelning mellan olika myndigheter som är verksamma inom området minhantering. Viss samordning mellan myndigheter har pågått under flera år främst inom utbildning, metodik och utbyte av personal, men även inom områdena forskning, utveckling och anskaffning av materiel. För att öka samordningen har regeringen uppdragit åt Försvarsmakten att inrätta en nationell samverkansgrupp för de myndigheter som arbetar med ammunitions- och minröjning till lands såväl som till sjöss. Samverkansgruppens verksamhet påbörjades under 2002 och omfattar frågor rörande forskning och teknikutveckling, materielanskaffning, internationella aktiviteter, personalfrågor, utbildning samt metodutveckling. Enligt regeringsuppdrag skall gruppen avlägga en lägesrapport senast den 31 oktober 2003 samt senast den 31 oktober 2004 redovisa en utvärdering av sin verksamhet.

Regeringen har betonat att berörda myndigheter fortsatt skall samordna sin verksamhet genom Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum (Swedec) i Eksjö i syfte att optimalt utnyttja de resurser som finns inom landet. Sedan 2000 har både Rikspolisstyrelsen och Räddningsverket haft personal placerad vid Swedec. Under året har även personal från Totalförsvarets forskningsinstitut tillförts i syfte att samordna forskning, både nationellt och internationellt, samt för att utgöra expertkompetens. Swedecs personalstyrka uppgår för närvarande till ca 60 personer.

Under året har Försvarsmakten och Räddningsverket, genom Swedecs s.k. ammunitionsröjningspool, bidragit med ammunitions- och minröjningskompetens vid en rad internationella insatser.

Försvarsmakten har under 2002 fortsatt utvecklingen av ammunitions- och minröjningsförmågan för internationella fredsfrämjande och humanitära insatser. Ny materiel har tillförts successivt, bl.a. det svensktillverkade djupminröjningsaggregatet Scanjack.

Slutligen har regeringen uppdragit åt Försvarsmakten att utreda i vilken omfattning sjöminröjningssystemets förmåga att spana, lokalisera och identifiera föremål under ytan kan utnyttjas för att stödja det civila samhället vid olyckor till sjöss med farligt gods samt för lokalisering, kontroll och eventuellt åtgärdande av dumpat miljöfarligt avfall. Detta uppdrag skall redovisas den 31 oktober 2003.

Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling

Materiel

Under 2002 och första halvåret 2003 har bl.a. följande större materielsystem tillförts Försvarsmakten:

- JAS 39 A och B,
- Artillerilokaliseringsradar Arthur (slutlevererad),
- materiel till NBC-kompaniet (pågående),
- stridsvagn 122 (slutlevererad),
- stridsfordon 90 delserie (slutlevererad),
- materiel till den internationella mekaniserade bataljonen och pansarterrängbilsbataljonen (pågående),
- demonstrator splitterskyddat räddnings- och röjningsfordon,
- splitterskyddade truppransportfordon Pansarterrängbil 203 delserie 1 (slutförd),
- ledningssystem till förband anmälda till internationella styrkeregister (pågående),
- materiel till marina lednings- och informationssystem (slutlevererad),
- två helikopter 15 interimshelikoptrar,
- en korvett av Visbyklass,
- två korvetter av Stockholmsklass (genomförd halvtidsmodifiering),
- Torped 62 (pågående),
- modifiering av Robot 15 (slutlevererad),
- splitterskyddad Stridsbåt 90 (pågående),
- TARAS (taktiskt radiosystem för flygstridskrafterna) samt
- flygburen radar FSR 890 (pågående).

Regeringens bedömning är att tillförseln av bl.a. ovan nämnda större materielsystem ökat Försvarsmaktens operativa förmåga.

Avveckling

Avvecklingen av Försvarsmaktens förnödenhetsöverskott har under året genomförts med hög prioritet. Förutom utgallring genom försäljning och destruktion har avveckling även skett genom t.ex. överföring till andra statliga

myndigheter, gåvor till humanitärt bistånd samt gåvor inom ramen för bilateralt säkerhetsfrämjande samarbete med Estland, Lettland och Litauen.

Försvarsmakten har uppdragit åt Försvarets materielverk att sälja överskottsmateriel. Försäljningen sker genom anbudsförfarande.

Regeringens bedömning är att avvecklingen i stort har genomförts enligt plan. Därmed ser Försvarsmaktens mål med att avvecklingen skall vara genomförd senast 31 december 2004 ut att kunna uppnås.

Anläggningar

Följande viktigare anskaffningsverksamhet har genomförts under året:

- ny sjökabel från Gotland till Gotska Sandön,
- nybyggnad av radaranläggning har slutförts,
- ombyggnad av stridsledningscentral har i huvudsak fullföljts,
- arbete vid flygbaser med bl.a. nya asfaltlager på taxibanor samt utbyte av banljus har utförts samt
- förberedelse för anpassning av vissa bergförråd för FMLOG:s behov har genomförts.

Beträffande avveckling av anläggningar har anläggningar med höga driftskostnader, anläggningar som är skadliga för miljön och anläggningar som innebär risk för tredje man prioriterats.

Regeringen har noterat ett betydande underutnyttjande av anslagsposten. Detta underutnyttjande behöver åtgärdas av både Försvarsmakten och Fortifikationsverket. Regeringens bedömning är att de uppsatta målen inte nåtts.

Forskning, teknikutveckling m.m. (FoT)

Forskning och teknikutveckling bedrivs främst vid Totalförsvarets forskningsinstitut, Försvarets materielverk och Försvarshögskolan.

Försvarsmakten har beställt forskning och teknikutveckling inom bl.a. följande områden:

- Spaningsförmåga och förmåga till informationsinhämtning mot luft-, yt- och undervattensmål.
- Ledningsförmåga på operativ och taktisk nivå genom studier av nätverksuppbyggnad.
- Bekämpningsförmåga på det framtida slagfältet.
- Skyddsförmåga i en framtida hot- och stridsmiljö.

Totalförsvarets forskningsinstitut har bedrivit försvars- och säkerhetspolitisk forskning för regeringens behov, NBC-skyddsforskning samt flygteknisk resurs- och kompetensutveckling.

Regeringen bedömer att utvecklingen inom området forskning och teknikutveckling är god.

Internationellt materielsamarbete

Det övergripande målet för Sveriges internationella försvarsmaterielsamarbete är att säkerställa att Försvarsmaktens behov av materiel kan tillgodoses i

alla situationer så att Försvarsmakten därigenom kan lösa sina uppgifter, såväl nationellt som internationellt.

Europeiska rådets möte i Thessaloniki ställde sig bakom förslaget och initiativet avseende inrättandet av ett mellanstatligt organ för utveckling av försvarsresurser och för forskning, anskaffning och försvarsmateriel inom EU. I Thessaloniki gavs rådet i uppdrag att, med relevanta organ, vidta de åtgärder som krävs för att under 2004 inrätta en kapacitets- och försvarsmaterielbyrå. Såväl Sveriges gemensamma materielsamarbete med Danmark, Finland och Norge som det bilaterala samarbetet med dessa länder har fortsatt varit av stor omfattning. Sveriges bilaterala samarbete med USA har stor betydelse då USA är världsledande inom de kvalificerade försvarsteknikområden som Sverige har behov av. Behovet av export och internationellt materielsamarbete har blivit allt tydligare som ett medel att säkerställa Försvarsmaktens och försvarsindustrins kompetens. Den exportstödjande verksamheten har under året koncentrerats till stöd för bl.a. JAS 39 Gripen, korvett Visby, flygburet radarsystem Erieve, olika styrda vapensystem, bepansrade fordon och stridsledningssystem. Vidare har arbetet med att ta fram en samlad materieförsörjningsstrategi fortsatt under det gångna verksamhetsåret.

Insatser

Grundberedskap

Beredskapen har i allt väsentligt upprätthållits enligt de krav regeringen ställt. Försvarsmakten redovisar att genomförd verksamhet främst har givit effekt avseende förmåga att möta begränsade insatser, vidta skyddsåtgärder vid insatser mot civila och militära mål, möta intrång på vårt territorium, ingripa mot kränkningar samt avvisa säkerhetshot. Särskilda beredskapskontroller har genomförts under 2002.

Internationella insatser

FN:s säkerhetsråd har gett ett bemyndigande till Nato samt mandat för en multinationell fredsstyrka i Kosovo med stöd av kapitel VII i FN-stadgan. Den internationella fredsstyrkan Kfor har funnits i Kosovo sedan juni 1999 och leds av Nato. Sverige har sedan hösten 1999 bidragit med trupp.

Nato har i enlighet med beslut av FN:s säkerhetsråd lett en multinationell fredsstyrka (Sfor) i Bosnien-Hercegovina sedan december 1995. Den svenska styrkan har under 2002 sammantaget bestått av 30 personer.

I början av 2002 fattade riksdagen beslut om att Sverige skulle delta med trupp i den multinationella fredsstyrkan (ISAF) i Afghanistan. Från januari till september 2002 har specialförband svarat för det svenska bidraget. Från och med september 2002 ändrades inriktningen på det svenska bidraget till att omfatta en Cimicenhet bestående av ca 45 personer.

Sverige har fr.o.m. 2002 haft två samverkansofficerare på plats vid United States Central Command (US Centcom) i Tampa, Florida. Regeringen bedömer att säkerheten för de svenska förband som ingår i ISAF har förbättrats genom den insyn Sverige erhåller med placeringen vid US Centcom.

Regeringen anser att den internationella verksamheten sammantaget har genomförts med gott resultat och har bidragit till ökad förmåga att i samverkan med andra länder planera och genomföra fredsbevarande operationer samt ökad förmåga att lämna stöd till fredsfrämjande och humanitär verksamhet. Verksamheten har även bidragit till att öka den internationella kompetensen samt att ge effekt vad avser lednings- och logistikkompetens.

Beredskap för internationella insatser

EU:s utveckling

Vid EU:s toppmöte i Helsingfors 1999 fastställdes den övergripande styrkemålsättningen för militär förmåga (EU Headline Goal). Beslutet innebar att EU under 2003 skall vara i stånd att inom 60 dagar sätta in en militär styrka om upp till 50 000–60 000 soldater samt relevanta sjö- och flygstridskrafter för krishanteringsinsatser. Dessa styrkor skall kunna underhållas i ett år och klara av hela skalan av Petersbergsuppgifterna, dvs. humanitära insatser och räddningsinsatser samt hela spektrumet av fredsfrämjande insatser. Styrkan skall i första hand kunna verka i Europa och dess närhet men även globalt.

EU:s krishanteringsförmåga är emellertid mer än bara en militär insatsförmåga. Sverige strävar efter ett helhetsperspektiv och att krishantering bör ses som ett begrepp som inkluderar såväl civila som militära komponenter.

Under 2002 och 2003 har Försvarsmakten lagt ned ett omfattande arbete på att organisera och utveckla de resurser och förband som är anmälda till olika internationella styrkeregister såsom EU:s militära styrkeregister för krishantering, Parp (Partnerskap för fred, Nato), Unsas och Shirbrig (FN) samt det nordiska styrkeregistret Nordcaps. Följande förband och enheter med tillhörande förmåga är anmälda: ledningsresurs med ca 50 stabsofficerare, stabspersonal för civil-militär samverkan, 60 militärobservatörer, två mekaniserade infanteribataljoner, ett militärpoliskompani, ett ingenjörkompani med ammunitions- och minröjningsförmåga, ett ubåtsförband, ett korvettförband, ett marint minröjningsförband, ett spaningsflygförband AJS 37 Viggen som fr.o.m. 2004 ersätts av ett flygförband JAS 39 Gripen för spaning och luftförsvaret samt ett signalspaningsförband S-102 B. Kostnaden för att utveckla internationell förmåga i de förband som är anmälda uppgår till ca 2,8 miljarder kronor för perioden 2000–2003.

Incidentberedskapen har upprätthållits med resurser ur grundorganisationen i enlighet med ställda krav. Beredskapshöjningar av både tillfällig och kontinuerlig karaktär har genomförts för att leda den svenska insatsen inom ramen för ISAF i Afghanistan och som en följd av attacken den 11 september 2001 i New York. Sammantaget bedömer regeringen att Försvarsmakten upprätthållit beredskap och upptäckt samt ingripit mot kränkningar i allt väsentligt i enlighet med de krav regeringen ställt.

Stöd till samhället

I fråga om Försvarsmaktens uppgift att stärka samhället vid svåra påfrestningar på samhället i fred har myndigheten på den centrala nivån deltagit i

samverkansmöten med de myndigheter som har ett särskilt ansvar om en svår påfrestning skulle inträffa. På den regionala nivån har militärdistriktet anordnat eller deltagit i regionala samverkansmöten.

Försvarsmakten har vidare samverkat med sjukvården för att förbereda och klarlägga Försvarsmaktens förmåga att stödja den civila sjukvården.

Försvarsmakten skall genomföra sitt stöd till samhället inom ramen för verksamhetsgrenen stöd till samhället. Verksamheten inrymmer, förutom uppgiften att stärka samhället vid svåra påfrestningar på samhället, också stöd vid räddningstjänst samt annat stöd. Försvarsmakten har upprätthållit beredskap för stöd till samhället genom sin normala verksamhet.

En viktig del i Försvarsmaktens stöd till samhället är stödet med helikopter. Regeringen anser att det finns skäl att redovisa detta stöd särskilt. Helikopterflottiljen har upprätthållit dygnetruntbereidskap med helikopter för räddning vid Berga, Ronneby och Säve i enlighet med avtalet med Sjöfartsverket.

Genom verksamheten har Försvarsmakten utvecklat sin förmåga att samverka med civila myndigheter och ställa resurser till förfogande.

Regeringen anser att Försvarsmakten har genomfört verksamheten inom stöd till samhället på det sätt regeringen avsett. Regeringen konstaterar att verksamheten är fortsatt av betydelse för samhället och att gjorda insatser även uppskattas av berörda människor.

Utskottet

Särskild utredare

Försvarsutskottet beslutade i april 2003 att följa upp och utvärdera riksdagens försvarsbeslut 2000 och 2001 om Försvarsmaktens utbildning, förbandsomsättning och beredskap m.m. Försvarsutskottet beslutade att uppdraga åt en särskild utredare att genomföra utvärderingen.

Utredaren har gått igenom ett omfattande skriftligt material. Han har vidare intervjuat och ställt frågor till företrädare för Försvarsdepartementet, Försvarsmakten, Totalförsvarets pliktverk och Totalförsvarets forskningsinstitut. Bearbetning av detta material har lett utredaren till bl.a. följande bedömningar och slutsatser:

- Det av riksdagen förutsatta *utbildningssystemet har inte förverkligats* på avsett sätt.
- *Utbildningsmålen* på låga förbandsnivåer har nåtts men det har getts alldeles för få övningsstillfällen där chefer kunnat leda bataljoner och högre förband.
- *Värnpliktssystemets legitimitet* kommer att ifrågasättas inom en inte alltför avlägsen framtid.
- *Förbandsutvecklingen* kommer i betydande utsträckning inte att nå de kvalitativa mål som svarar mot den inriktning som riksdagen beslutat.

- Förbandsutvecklingen kommer under försvarsbeslutsperioden i *kvantitativt avseende* till allra största del att följa vad riksdagen beslutat.
- Den viktigaste och övergripande orsaken till diskrepansen mellan målen för den inriktning som riksdagen har beslutat och den verklighet som kommer att råda vid utgången av 2004 är att *förändringsarbetet har varit så omfattande och komplext*.
- *Försvarsbeslutet 2000 har varit underfinansierat* redan från början.
- Försvarsmakten har inte *tillämpat beredskapssystemet* i enlighet med försvarsbeslutets intentioner om krav på operativ förmåga i olika tidsperspektiv, dvs. en differentierad beredskap.
- Regeringens beslut om differentierad beredskap kan ses som första gången som *anpassningsprincipen* får ett ordentligt genomslag i planeringen.
- *Kraven på operativ förmåga* i försvarsbesluten har inte varit tillräckligt tydliga.
- *Kriterierna för hur den operativa förmågan skall värderas* kan ifrågasättas.
- När det gäller *hur den operativa förmågan hittills har utvecklats* är läget förhållandevis bra när det gäller Försvarsmaktens huvuduppgifter att hävda territoriell integritet samt att kunna bidra till fred och säkerhet i omvärlden.
- Försvarsmaktens förmåga att lösa sin huvuduppgift att *försvara Sverige* kan sammantaget inte anses godtagbar.
- Att alla förband i framtiden skall kunna uppträda och *strida i en urbaniserad miljö* har ännu inte fått något genomslag.

Utskottets bedömning och ställningstagande

Utskottet kan konstatera att försvarsbesluten 2000 och 2001 till följd av de stora säkerhetspolitiska förändringarna har inneburit omfattande förändringar för Försvarsmakten. Invasionshotet skall inte längre vara grunden för försvarsplaneringen. Betydelsen av försvarets medverkan i internationell verksamhet har ökat. Krigsorganisationen har minskat kraftigt liksom antalet fredsförband. Den ekonomiska ramen har reducerats. Utredaren har i sin rapport pekat på en rad omständigheter som gör att riksdagens beslut om Försvarsmaktens utveckling fram till år 2004 inte kommer att förverkligas på det sätt som riksdagen förutsatte vid tiden för besluten. Även Försvarsberedningen pekar i sin rapport *Vårt militära försvar – vilja och vägval* (Ds 2003:34) i juni 2003 på allvarliga brister i insatsorganisationen och en tämligen dålig utvecklingsprognos. Liknande bedömningar gör Riksrevisionsverket i juni 2003 i sin rapport *Försvarets omstrukturering – granskning av planering och genomförande* (RRV 2003:20). Riksdagens revisorer har dessutom genomfört en granskning av Försvarsmakten utifrån olika aspekter – Arbetsgivarpolitiken i försvaret (RR 14), Försvarsmaktens avveckling av över-

skottsmateriel (RR 18) och Styrning av det militära försvaret (RR 19). Vidare pågår det inom Förvarsdepartementet ett särskilt uppföljningsprojekt av försvarsbesluten. Utskottet ser med stort allvar på den relativt samstämmiga bild som framträder i olika rapporter. Mot bakgrund av detta drar utskottet slutsatsen att målet för Förvarsmaktens förbandsutveckling m.m. fram till år 2004 i stora delar inte kommer att kunna förverkligas. Utskottet anser det därför nödvändigt att fortsätta att granska de problem som uppstått i genomförandet av försvarsbesluten. Den av utskottet initierade särskilda utredningen kommer därvid att utgöra ett av flera viktiga underlag. Utskottet avser därför att återkomma i betänkande under våren 2004 i denna fråga.

Inriktning

Utskottet behandlar här vad regeringen anfört om inriktning av Förvarsmaktens olika verksamhetsgrenar, utbildning, planering, materiel, anläggningar, forskning och teknikutveckling samt insatser (s. 49–66). Utskottet behandlar också motion Fö219 (v) yrkandena 2 och 4.

Utskottets bedömning och förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag att förlänga det nuvarande nationella *flygtekniska forskningsprogrammet*.

Utskottet anser att regeringen inför det kommande försvarsbeslutet skall lämna redovisningar om *ammunitions- och minröjningskapaciteten*. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Fö219 (v) yrkande 2.

Utskottet anser att de åtgärder som regeringen avser att genomföra när det gäller de *värnpliktigas rättssäkerhet och kränkningar inom Förvarsmakten* är utomordentligt angelägna. Utskottet har därvid ingen erinran mot att Styrelsen för psykologiskt försvar övertar uppgifter som *Nämnden för personalvård för totalförsvarspliktiga* har och att nämnden läggs ned. Motion Fö219 (v) yrkande 4 avstyrks.

Propositionen

Utbildning, planering m.m.

Regeringen bedömer att förmågan till väpnad strid skall utgöra grunden för utbildning, planering m.m. Utbildnings- och övningsverksamheten bör inriktas mot att öka förmågan att verka inom ramen för operativt samordnade insatser. Förmågan att samverka med civila myndigheter bör vara fortsatt hög. Verksamheten bör även fortsättningsvis bedrivas så att utvecklingen mot ett nätverksbaserat försvar sker samordnat inom Förvarsmakten. Verksamhet och materielanskaffning skall prioriteras mot förbanden i förbandsgrupp 1 enligt den differentierade beredskap som regeringen beslutat om. Resurser för

förband i övriga förbandsgrupper skall endast avdelas så att flexibilitet skapas att innehålla de differentierade beredskapskraven.

Regeringen anser att förmågan till väpnad strid även fortsatt skall utgöra grunden för förbandsutbildningen. Förmågan till väpnad strid utgör en grundläggande förutsättning för att landet skall kunna försvaras mot ett väpnat angrepp. Förmågan till väpnad strid innebär även att förmågan att lösa uppgifterna territoriell integritet och internationella insatser grundläggs.

Regeringen har den 8 maj 2003 beslutat att en differentierad beredskap för Försvarsmaktens insatsorganisation. Enligt detta beslut skall bl.a. de förband som har anmälts till internationella styrkeregister ingå bland de förband som har den högsta beredskapen (förbandsgrupp 1). Enligt regeringens uppfattning skall dessa förband prioriteras när det gäller utbildnings- och övningsverksamhet.

Regeringen menar att följande verksamhet bör prioriteras när det gäller stridskrafternas förbandsverksamhet:

- att genomföra övning för den operativa ledningen,
- att internationella övningsmoment ingår som en naturlig del vid grundutbildningen och
- att genomföra slutövningar med operativt sammansatta insatsstyrkor.

Inom ramen för utvecklingen mot det nätverksbaserade försvaret skall Försvarsmakten utvecklas mot ett flexibelt insatsförsvar, med förmåga att agera med högt tempo, hög operativ rörlighet och förmåga till verkan. Detta bedöms medge bättre utnyttjande och samordning av omvärldsuppfattning samt tekniska ledningssystem som medger insats och verkan. Det nätverksbaserade försvaret kan därför beskrivas utifrån en övergripande indelning av Försvarsmaktens förmåga i olika avseende i följande delar:

- information och omvärldsuppfattning,
- ledning och beslutstöd samt
- insats och verkan.

Regeringen menar att den fortsatta utvecklingen skall baseras på utnyttjande av taktiska och tekniska demonstratorer samt simulatorer.

Regeringen finner det angeläget att utvecklingsprocessens fortskridande säkras genom en långsiktig personal- och kompetensförsörjning inom projektorganisationen för utvecklingen mot ett nätverksbaserat försvar. Utvecklingen mot ett nätverksbaserat försvar ställer krav på delaktighet och engagemang inom hela Försvarsmakten såsom vid förband, centrum och skolor. Genom detta skapas en ökad förståelse för hela utvecklingsprocessen. Regeringen anser vidare att det är väsentligt att det råder en balanserad avvägning mellan metodik-, teknik-, organisations- och personalutvecklingen som skall vara baserad på erfarenheter och slutsatser inom respektive utvecklingsprocess. Med anledning av detta beslutade regeringen den 26 juni 2003 att Försvarsmakten skall genomföra verksamheten enligt bl.a. dessa riktlinjer.

Under 2004 skall *ledningsförband på operativ och taktisk nivå* delta i en större ledningsövning för totalförsvaret. Delar av lednings- och underhålls-

förbanden skall vidare delta i regionala övningar inom armé-, marin- och flygstridskrafterna.

Samlokalisering av Operativa insatsledningen till Uppsala skall slutföras. Högkvarteret får som en central uppgift att ta fram det underlag som regeringen och riksdagen behöver för att fatta beslut om Försvarsmaktens utveckling åren 2005–2007. Antalet lokala ledningsfunktioner inom FMLOG skall samordnas och reduceras.

Regeringen anser att planering och genomförande av verksamheten för *arméstridskrafterna* bör prioriteras till att utveckla insatsförmågan hos de förband som är anmälda till internationella styrkeregister inklusive genomförandet av beslutade internationella insatser och säkerställandet av insatsförmågan hos övriga förband avdelade i den högsta förbandsgruppen, förbandsgrupp 1.

Dessutom bör kompetenser som krävs för utveckling mot det nätverksbaserade försvaret prioriteras.

Regeringen anser att övningsverksamheten bör prioriteras i ökad utsträckning mot gemensamma operationer, dvs. där förband ur mer än en stridskraft ingår.

Regeringen anser att *marinstridskrafterna* under 2004 fortsatt bör utvecklas mot operativt behovssammansatta styrkor och mot en ökad förmåga till samverkan med andra nationers förband samt med civila myndigheter.

Inriktningen för *marinstridskrafterna* under 2004 bör vara att prioritera utbildnings- och övningsverksamheten. Regeringen anser att det är av vikt att åtminstone en större tillämpad övning med operativt behovssammansatta styrkor genomförs årligen. Vidare bör förbanden ha en god incidentberedskap. På motsvarande sätt anser regeringen att internationella övningar med förband anmälda till internationella styrkeregister bör prioriteras.

Regeringen anser att *marinstridskrafterna* även fortsättningsvis bör utvecklas mot att ingå i ett nätverksbaserat försvar. Vidare bör utvecklingen av *marinstridskrafterna* fortsatt inriktas mot att ge de förband som anmälts till internationella styrkeregister en internationell förmåga. En förutsättning för att upprätthålla beredskapskraven för förband anmälda till internationella styrkeregister är enligt regeringens uppfattning en fortsatt hög ambitionsnivå inom utbildning, planering och övningsverksamhet m.m.

Under 2004 skall *marinstridskrafterna*, i likhet med övriga stridskrafter, inriktas mot att utveckla insatsförmågan vid de förband som anmälts till internationella styrkeregister inklusive genomförandet av beslutade internationella insatser.

För *flygstridskrafterna* bör vidareutvecklingen av Gripen-systemet fortsätta, liksom den materiella utvecklingen med bl.a. tillförandet av JAS 39 C/D-plan. Utvecklingen av förmågan att genomföra långräckviddig precisionsbekämpning skall fortsätta. Snabbinsatsstyrkan Swafrap C 130 Hercules och Swafrap JAS 39 skall prioriteras avseende materiel, utbildnings- och övningsverksamhet. Flygstridskrafterna skall fortsätta att delta i såväl multinationell som bilateral övningsverksamhet i syfte att förbättra Försvarsmaktens samlade förmåga, främst på högre konfliktnivåer.

För att uppnå de kvalitativa målen vid flygstridskrafterna och möjliggöra förmåga till exportstöd, skall övningsverksamheten inriktas mot en ökning av flygtidsproduktionen samt förmågan att taktiskt leda luftstridskrafterna.

Helikopterförbanden är inne i en period med stora förändringar. Detta präglar förbanden, deras utveckling och förmåga i det korta perspektivet. Inriktningen av helikopterförbanden under 2004 bör fortsatt vara att utveckla de två helikopterbataljonerna, den ena med markoperativ huvudinriktning och den andra med sjöoperativ huvudinriktning.

Successivt kommer de nya helikoptrarna att tillföras organisationen. Efter en viss försening skall 20 stycken helikopter 15 börja levereras under 2004. Leveranserna beräknas pågå till 2007. Leveranserna av 18 stycken medeltunga helikopter 14 skall börja 2005.

Parallellt med anskaffningen kommer merparten av de befintliga helikoptersystemen och helikoptrarna att avvecklas.

Regeringen vill också erinra om betydelsen av att helikopterförbanden deltar i internationella övningar. Hittills genomförda internationella övningar har tillfört förbanden värdefulla erfarenheter. Regeringen bedömer att anmälan av helikopterförband till internationella styrkeregister och deltagande i internationella insatser med helikopterförband knappast blir aktuellt förrän de två helikopterbataljonerna har organiserats med nya helikoptrar.

Reformeringen av *Försvarsmaktens personalförsörjningssystem* pågår. Arbetet grundas på den samlade syn på personalförsörjningen i Försvarsmakten som regeringen redovisade i propositionen Fortsatt förnyelse av totalförsvaret (prop. 2001/02:10, bet. 2001/02:FöU7, rskr. 2001/02:192).

Om än en god grund lagts menar regeringen att personalförsörjningen även fortsättningsvis bör tillmätas en central betydelse i försvarsreformen.

Enligt regeringen är tillgången till rätt utbildade, lämpliga och intresserade personer den enskilt mest gränssättande faktorn när det gäller möjligheterna att genomföra fredsfrämjande insatser utomlands med beväpnad trupp. Efterhand som 1980- och 1990-talets stora värnpliktskullar om 30 000–50 000 utbildade per år blir för gamla för internationell tjänstgöring måste rekryteringsformerna förändras så att de beaktar dagens utbildningsvolym. Regeringen håller det inte för osannolikt att det kan bli nödvändigt att ge Försvarsmakten bättre förutsättningar för sin bemanning för att det även fortsättningsvis skall vara möjligt att ha förband operativa i ett annat land kort tid efter ett politiskt beslut.

Enligt regeringen har det visat sig att Försvarsmakten underskattade behovet av anställd personal i underlaget inför det förra försvarsbeslutet. Vidare har en del av de senaste årens ekonomiska problem inom Försvarsmakten berott på brister i hur lönekostnadsutvecklingen prognostiseras. Regeringen menar att det är nödvändigt att nästa försvarsbeslut kan grundas på ett underlag som är säkrare än vad underlaget inför det förra försvarsbeslutet visat sig vara. För att detta skall vara möjligt är det väsentligt att Försvarsmakten utvecklar de metoder som används i underlagsarbetet.

Inriktningen är att *utbildningsvolymen av totalförsvarspiktiga* som fullgör värnplikt under 2004 skall vara ca 16 000 totalförsvarspiktiga, inklusive 300 korttidsvärnpliktiga utbildade för hemvärnets behov.

Arbetet för att minska avgångar under grundutbildningen intensifieras. Det civila meritvärdet av att göra värnplikten skall öka genom ett arbete som sker i dialog mellan intressenterna.

Utvecklingsarbetet skall syfta till att motverka mobbning, trakasserier samt övergrepp mot enskilda. Områden som skall belysas är bl.a. jämställdhet, sexuella trakasserier, homofobi, främlingsfientlighet, utbildning, säkerhet, olycksförebyggande åtgärder samt förhållandet till droger.

Varje fall av avgång under grundutbildningen bland kvinnliga totalförsvarspiktiga skall analyseras och återrapporteras i samband med årsredovisningen för 2004 för att identifiera behov av ytterligare åtgärder.

Regeringen anser det vara av vikt att Försvarsmakten fortsätter sitt arbete med att definiera behovet av *reservofficerare* i insatsorganisationen. Avvecklingen av övertaliga bör ske efter samråd med de berörda. För att behålla den stora andelen reservofficerare i utlandsstyrkan bör utbildningsverksamhet inom detta område befrämjas. Det är också väsentligt att reservofficerare erbjuds möjlighet att delta vid övningar inom t.ex. grundutbildningsförband och lednings- och stabstjänstövningar.

Regeringen avser att följa utvecklingen rörande placeringen av reservofficerare i högre chefsbefattningar inom hemvärnsförbanden.

Möjligheterna att lyckas med strävan att öka andelen *kvinnliga officerare* beror i allt väsentligt på hur väl myndigheten lyckas behålla de kvinnor som rekryteras och om man lyckas skapa en god rekryteringsbas. Detta innebär att en hög andel kvinnor måste fullgöra värnplikten med goda erfarenheter och en vilja att fortsätta inom officersyrket. Jämställdhetsarbetet och en förändring av attityder blir därför en viktig grund i detta långsiktiga projekt där den första lite större kullen kvinnliga officerare kan utexamineras tidigast om några år.

Regeringen bedömer att Försvarsmakten i dag har en bra inriktning för sitt arbete inom jämställdhetsområdet. Samtidigt är det nödvändigt att understryka att strävan att förbättra arbetsmiljön och förändra ogynnsamma attityder till kvinnliga officerare och totalförsvarspiktiga inte kan ses som ett avgränsat projekt utan snarare som en ständigt pågående process. Det är också av yttersta vikt att jämställdhetsfrågorna ges utrymme och vikt av myndighetens chefer för att jämställdhetsarbetet skall få genomslag inom Försvarsmakten. Regeringens bedömning är att ledarskapet inom myndigheten är avgörande för huruvida kvinnor och män får samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter hos Försvarsmakten som arbetsgivare. Regeringen anser därför att arbetet med att inkorporera genusfrågorna i ledarskapsämnet utgör en viktig grund för inriktningen inom området.

Förbättrade förutsättningar för kompetensutveckling för *civil personal* skall skapas. Vidare skall möjligheterna för den civila personalen att delta i lämp-

liga delar av utbildningen vid Försvarsmaktens skolor samt vid Försvarshögskolan ytterligare tillvaratas.

Det framtida *militära skolsystemet* skall utformas för att tillgodose de kompetensbehov som följer med implementeringen av det flerkarriärsystem som regeringen redovisat i propositionen Fortsatt förnyelse av totalförsvaret (prop. 2001/02:10). Reformarbetet kommer i allt väsentligt att ske inom ramen för det kommande försvarsbeslutet.

Enligt regeringens bedömning har Försvarsmakten fortsatt att arbeta med att förbättra sin *arbetsgivarroll* som inleddes tidigare efter kritik som främst Riksrevisionsverket riktat mot myndigheten. Riksdagens revisorer har i en rapport 2002/03:16 Givakt på lönebildningen – arbetsgivarpolitiken inom Försvarsmakten riktat en viss kritik mot Försvarsmakten i fråga om lönebildningen vid myndigheten. En modell för mer kontinuerlig lönekostnadsuppföljning kommer att tas fram av Försvarsmaktens centrala ledning. Regeringen avser att särskilt följa upp Försvarsmaktens arbetsgivarroll.

Försvarsmaktens arbete med att motverka och förebygga *trakasserier* grundat på t.ex. *etnisk tillhörighet, religion eller sexuell läggning* måste på samma sätt som jämställdhetsarbetet drivas som en ständig process med att förbättra arbetsmiljön och förändra ogynnsamma attityder.

Projektet Normgivande mångfald inom HBT-området (homosexuella, bisexuella och transpersoner) kommer att löpa fram till utgången av 2004. Kartläggningarna inom projektet kommer att ge Försvarsmakten en god grund i sitt fortsatta arbete med frågorna. Regeringen bedömer därför att det är nödvändigt för Försvarsmakten att under 2004 finna lämpliga former för hur dessa frågor kan integreras i myndighetens kontinuerliga arbete med ledarskaps- och arbetsmiljöfrågor.

Regeringen bedömer att mångfald bidrar till att höja kvaliteten inom en verksamhet, att god framtida kompetensförsörjning utgår från att arbetsgivare kan attrahera den mest kompetenta arbetskraften utan att exkludera t.ex. kvinnor och personer med utländsk bakgrund. Mångfalden har dessutom en särskild betydelse inom försvarssektorn utgående från både folkförankrings- och demokratiprinciper.

Regeringens inriktning är att ytterligare stärka de totalförsvargemensamma myndigheternas arbete med *genus- och mångfaldsfrågor* med särskilt fokus på Försvarshögskolan och Totalförsvarets pliktverk eftersom dessa myndigheter har något av en särställning inom totalförsvaret.

Pliktverket skall därför intensifiera sitt arbete med att motverka ogynnsamma attityder och säkerställa att alla ungdomar, oaktat exempelvis kön, etnisk tillhörighet och sexuell läggning känner sig välkomna och respekterade som individer.

Försvarshögskolans roll å andra sidan är unik genom att myndigheten utbildar och präglar officerare på högre nivåer och chefer inom totalförsvaret. Om chefer inom det militära försvaret skall få tillräckliga kunskaper om jämställdhets- och diskrimineringsfrågor för att kunna bli goda ledare i arbetslivet är det därför nödvändigt att Försvarshögskolan verkar för att bidra till detta.

Regeringen anser mot denna bakgrund att myndigheternas arbete med att motverka och förebygga diskriminering bl.a. grundat på kön, etnisk tillhörighet eller sexuell läggning särskilt bör granskas i syfte att klarlägga hur arbetet kan stärkas. Regeringens intention är att totalförsvaret som helhet skall få en bättre arbetsmiljö.

Nämnden för personalvård för totalförsvarspliktiga

Regeringen bedömer att Nämnden för personalvård för totalförsvarspliktiga skall läggas ned.

Nämnden för personalvård för totalförsvarspliktiga har till uppgift att genom vägledande och rådgivande verksamhet samt genom egna initiativ främja personalvård för totalförsvarspliktiga som fullgör värnplikt eller civilplikt. Regeringen utser ordförande, vice ordförande, ledamöter och sekreterare. Nämnden består av högst 16 personer. Från anslaget 6:1 betalar Försvarsmakten årligen högst 350 000 kr för ersättning till Nämnden för personalvård för totalförsvarspliktiga.

Regeringen har för avsikt att inom Styrelsen för psykologiskt försvar inrätta en funktion för information och vägledning i rättsliga frågor för de totalförsvarspliktiga som fullgör värnplikt eller civilplikt och för utbildningsansvariga. Till styrelsen skall vara knutet ett råd som skall bistå myndigheten i dessa frågor. Ledamöterna skall utses av regeringen. Funktionen kommer således till viss del att bedriva den verksamhet som för närvarande åligger Nämnden för personalvård för totalförsvarspliktiga, varför denna nämnd således kan läggas ned i och med utgången av 2003.

Frivilliga försvarsorganisationer

De frivilliga försvarsorganisationernas utbildning bör utvecklas och delvis ges ett nytt innehåll så att organisationerna kan utgöra en kompetensbas för kompletterande utbildning under normala förhållanden samt vid återtagning av kompetens. Detta innebär även att de frivilliga försvarsorganisationernas verksamhet kan komma att begränsas med hänsyn till Försvarsmaktens uppgifter och förändrade ekonomiska villkor.

Behovet av avtalspersonal från flera av organisationerna bedöms som fortsatt stort. Regeringen menar att de frivilliga försvarsorganisationerna fortsatt skall ha till uppgift att förse vissa av de nationella skyddsstyrkorna med bl.a. förplägnads-, sjukvårds-, transport-, lednings-, marin- och sambandskompetens. Utöver detta bedömer regeringen att personal ur de frivilliga försvarsorganisationerna fortsatt kommer att utgöra en resurs, t.ex. som instruktörer vid grundutbildning eller som kompetensutvecklare av totalförsvarspliktiga och befäl. De kommer även fortsättningsvis att fylla en viktig roll i Försvarsmaktens och det övriga totalförsvarets folkförankring.

Miljöfrågor

Den enligt regeringen viktigaste uppgiften för Försvarsmakten i *miljöarbetet* är att fortsätta att utveckla och fördjupa sektorsansvaret för ekologisk hållbarhet. Försvarssektorn bedriver ett systematiskt och ambitiöst miljöarbete i linje med de miljökvalitetsmål riksdagen har lagt fast. För att ytterligare stärka denna utveckling bör Försvarsmakten och övriga myndigheter inom försvarssektorn även fortsättningsvis ge hållbarhetsarbetet hög prioritet.

Regeringen anser att Försvarsmakten bör fortsätta att medverka aktivt i det internationella försvarsmiljöarbetet. Försvarsmakten och andra totalförsvars gemensamma myndigheter besitter stor kunskap i försvarsmiljöfrågor. De hittills genomförda insatserna i Östersjöområdet visar att försvarets insatser är betydelsefulla. Det är därför angeläget att detta arbete fortsätter.

Grundorganisationen

Regeringen anser att den hittillsvarande inriktningen av grundorganisationen bör gälla även för 2004. Försvarsmakten skall därför fortsätta att anpassa och utveckla grundorganisationen till att ha den förmåga som krävs för att kunna organisera, vidmakthålla och stödja de krigsförband och resurser som ingår i insatsorganisationen. Vidare skall grundorganisationen effektivt och rationellt kunna hantera alla de åtgärder som krävs för att utveckla, vidmakthålla eller avveckla personal, förnödenheter, anläggningar, mark och lokaler vid förband, skolor och centrum.

Inriktningen innebär bl.a. följande för verksamheten under året. Garnisonen i Uppsala, inklusive verksamheten inom Operativa insatsledningen, skall utvecklas. Likaså skall verksamheten vid Malmen med anledning av flygskolan och de nya helikoptersystemen fortsätta att utvecklas. Försvarsmaktens ledningsorganisationsförmåga att med kort varsel kunna avdela personal för att bemanna internationella staber skall upprätthållas. Härutöver skall Försvarsmaktens logistik utvecklas vidare mot en ökad rationalitet och effektivitet. Likaledes skall de organisatoriska förändringarna i Mälardalen fullföljas.

Regeringen delar Försvarsmaktens uppfattning i budgetunderlaget för 2004 att ett kompetenscentrum för informationsoperationer bör utvecklas.

Försvarsmaktens mark- och lokalförsörjning skall rationaliseras vidare.

Regeringen anser att möjligheterna att följa upp och utvärdera förändringar i grundorganisationen bör förbättras. Regeringen har därför uppdragit åt Försvarsmakten att redovisa förslag i detta avseende. Regeringens inriktning är att återkomma till denna fråga i 2004 års försvarsbeslut. Regeringen avser också att i försvarsbeslutspropositionen återkomma till riksdagen i fråga om grundorganisatoriska förändringar.

Skydd mot NBC-stridsmedel

Mot bakgrund av de nya säkerhetshoten är det regeringens uppfattning att det är av stor vikt att Försvarsmakten alltjämt strävar efter att huvuddelen av NBC-kompaniet skall vara operativt under 2004. Regeringen anser att åtgär-

der bör vidtas för att höja NBC-insatsförmågan stegvis intill dess att NBC-kompaniet är fullt operativt. Intill dess kompaniet är operativt anser regeringen att den tillfälliga NBC-insatsstyrkan tills vidare skall finnas kvar.

Det internationella erfarenhetsutbytet avseende NBC-skydd bör enligt regeringens uppfattning fortsätta.

Ammunitions- och minröjning

Sverige skall fortsatt vara engagerat i olika internationella samarbetsforum och verka för regleringar av vapen som ger upphov till s.k. explosiva lämningar av krig. Att följa, främja och vidareutveckla de internationella regelverken är ett mål för regeringen. Regeringen kommer att fortsätta arbetet för en global anslutning till Ottawakonventionen och delta aktivt i förhandlingarna kring ett nytt protokoll till 1980 års vapenkonvention angående explosiva lämningar av krig. Till detta kommer att Sverige under 2004 och 2005 ha fått i uppdrag att, inom Ottawakonventionens kommitté för humanitär minröjning och minröjningsteknik, verka som först rapportör och därefter ordförande-land.

Regeringen betonar vikten av att samarbetet mellan berörda myndigheter inom området minhantering fortsatt fördjupas.

Enligt regeringen bör utvecklingen av Swedecs ammunitionsröjningspooler, bestående av bl.a. minröjningsspecialister, sjukvårdspersonal, minhundar och materiel, fortgå enligt plan.

Informationssäkerhet

Regeringen har tillsatt en utredning (dir. 2002:103) som har till uppgift att lämna förslag angående vissa frågor inom informationssäkerhetsområdet. Utredningen skall bl.a. lämna förslag till hur den nationella strategin för informationssäkerhet skall utvecklas samt hur Sveriges engagemang i det internationella arbetet inom informationssäkerhetsarbetet skall utformas.

Regeringens bedömning är att förmågan att motstå informationsoperationer har ökat i samhället genom de uppgifter som vissa myndigheter erhållit inom informationssäkerhetsområdet.

Försvarsmaktens ansvar inom informationsoperationsområdet avser att ha förmåga att skydda sina egna system mot detta. Informationskrigföring är en offensiv informationsoperation som kan ske under höjd beredskap. Försvarsmakten skall ha kunskap om informationskrigföringens offensiva område.

Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling

Regeringen gör *bedömningen* att materielförsörjningen inklusive forskning och teknikutveckling bör inriktas så att Försvarsmaktens operativa behov samt behov av kompetens på kortare och längre sikt tillgodoses. Särskild vikt bör läggas vid att skapa förutsättningar för utveckling mot det nätverksbaserade försvaret samt att kunna möta tänkbara framtida hot.

Materieförsörjningsprocessen, inklusive forskning och teknikutveckling bör fortsätta att utvecklas bl.a. i syfte att tydligare koppla materieförsörjningsfrågorna till Försvarmaktens långsiktiga utveckling genom ökad spårbarhet samt pröva olika inriktningar inför försvarsbeslutet. Möjligheterna till internationella samarbeten bör så långt lämpligt utnyttjas.

Exportstödet bör ges fortsatt hög prioritet och stödja sådan verksamhet som bidrar till vidmakthållande, vidareutveckling och utveckling av motsvarande materiel för Försvarmakten.

Materiel som inte behövs för den framtida insatsorganisationen bör avvecklas. Avvecklingen bör ske på det sätt som är mest ekonomiskt fördelaktigt.

En samlad materieförsörjningsstrategi bör tas fram inför försvarsbeslutet.

Försvarmaktens anläggningsförsörjning bör anpassas efter beredskapsbehoven. Anläggningar som inte längre behövs i insatsorganisationen bör avyttras.

Försvarmakten kommer att ha ett fortsatt behov av avancerad och modern materiel för att kunna lösa sina uppgifter. Inte minst ställer övergången till ett nätverksbaserat försvar krav i detta avseende. Försvarmaktens operativa behov på kortare och längre sikt bör utgöra utgångspunkten för materieförsörjningen.

Utveckling av nya materielprojekt för Försvarmaktens behov bör regelmässigt prövas för internationella samarbeten. Planeringen för Försvarmaktens materieförsörjning bedöms därför komma att i ökad utsträckning även behöva ta hänsyn till, och samordnas med, andra staters behov.

Utvecklingen mot ett nätverksbaserat försvar i form av förbättrad information och omvärldsuppfattning, ledning med beslutsstöd samt insats och verkan är en viktig del i den materiella utvecklingen.

Regeringen menar att det är väsentligt att den framtida avvägningen mellan behovet av materiel till insatsförbanden respektive behovet av långsiktig materiell utveckling där forskning och teknikutveckling (FoT) utgör en viktig del belyses inför försvarsbeslutet. Regeringen har därför begärt in ett underlag från Försvarmakten inför försvarsbeslutet i detta avseende. Inte minst behovet av inhemsk industriell kompetens bör beaktas i sammanhanget. En del i den långsiktiga utvecklingen som bör analyseras är ett ökat utnyttjande av demonstratorer på olika nivåer. Sådana demonstratorer utgör en väsentlig del i utvecklingen av förmågan att möta framtida tänkbara hot.

Exportstödet bör fortsätta i syfte att förbättra förutsättningarna för Försvarmaktens materieförsörjning.

Avvecklingen av Försvarmaktens förnödenhetsöverskott bör fortsatt ha hög prioritet. I avvägningsprocessen bör särskild vikt läggas vid möjligheten till optimalt resursutnyttjande på kort och lång sikt.

Inriktningen är att påbörjat arbete med den samlade materieförsörjningsstrategin, inkluderande forskning och teknikutveckling, slutförs inom ramen för försvarsbeslutet. Ändamålsenligheten med nuvarande metod att peka ut s.k. strategiska kompetenser bör prövas.

Det nordiska försvarsmaterielsamarbetet fortsätter att utvecklas och fördjupas.

Sverige skall fortsätta att utveckla sina bilaterala samarbetsrelationer inom försvarsmaterielområdet med betoning på våra viktigaste samarbetsländer. Av särskild betydelse är våra relationer med Norden, USA och Storbritannien samt Frankrike och Tyskland.

Arbetet inom ramen för sexnationerssamarbetet omfattande Sverige, Frankrike, Storbritannien, Spanien, Italien och Tyskland, bedöms kunna bli av stor betydelse och bör därför utvecklas och fördjupas.

Försvarsmaterielsamarbetet inom EU utvecklas inte minst genom inrättande av en kapacitets- och materielbyrå inom EU.

Regeringen föreslår att det nuvarande *nationella flygtekniska forskningsprogrammet* förlängs under 2004 och att det statliga bidraget till finansieringen av programmet skall behållas på en nivå om högst 30 000 000 kr för 2004.

Regeringen har tidigare beslutat om det nationella flygtekniska forskningsprogrammet. Det senaste beslutet omfattade perioden 2001–2003, och regeringen beräknade ett totalt statligt bidrag till finansieringen av programmet om 90 000 000 kr (prop. 2000/01:1, utg.omr. 6, bet. 2000/01:FöU1, rskr. 2000/01:54).

Målet för programmet är att genom stimulans till forskningsarbete bidra till att svensk flygindustrins kompetens och konkurrenskraft utvecklas. Programmet omfattar sådan flygteknisk forskning som är av gemensamt civilt och militärt intresse. Vidare bidrar programmet till att stärka landets förmåga att aktivt delta i och dra nytta av internationellt forsknings- och tekniksamarbete. Projekten inom programmet genomförs i samverkan mellan flygindustri, universitet och högskola samt forskningsinstitut.

Regeringen bedömer att programmet har bedrivits på ett effektivt sätt och att resultaten hittills av programmet är positiva. Programmets betydelse från försvars- och näringspolitiska utgångspunkter motiverar enligt regeringen att programmet fortsätts. Forskningsprogrammet har en programtid på normalt tre år och nuvarande program går ut vid innevarande års slut. Regeringen avser att förlänga det nuvarande programmet 2001–2003 med ett år i syfte att möjliggöra att förslag om framtida program beaktas i samband med beslut om de försvars- och forskningspolitiska propositionerna.

Regeringen beräknar för 2004 ett statligt bidrag till finansieringen av programmet om 30 000 000 kr varav 20 000 000 kr beräknas under utgiftsområde 6 Totalförsvar och anslag 6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling och 10 000 000 kr beräknas under utgiftsområde 24 Näringsliv och anslag 26:2 Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling.

Insatser

Regeringen gör bedömningen att ambitionen vad avser internationell beredskap och internationella insatser även fortsättningsvis skall vara hög. I dagsläget saknas såväl verksamhetsmässiga som ekonomiska förutsättningar för att höja ambitionsnivån. Regeringens viljeinriktning att långsiktigt öka Sveriges internationella förmåga kvarstår. Sverige bör kunna delta i fredsfrämjande insatser i enlighet med de krav på operativ förmåga som riksdagen beslutat, i första hand med resurser och förband som har anmälts till internationella styrkeregister.

Försvarsmakten bör upprätthålla beredskap för och kunna genomföra incidentinsatser, dvs. upptäcka, ingripa och avvisa varje form av kränkning av svenskt territorium för att hävda rikets territoriella integritet i luften, till sjöss och på marken.

Försvarsmakten bör ha en sådan förmåga att beredskap kan upprätthållas och förändras för de krav och inom de tidsramar som regeringen med hänsyn till omvärldsläget beslutar.

Regeringen anser att den hittillsvarande inriktningen bör ligga fast. Detta innebär att det är fortsatt angeläget att samhällets resurser kan utnyttjas på ett effektivt och rationellt sätt.

Inriktningen för 2004 för stöd till samhället bör vara följande. Vid sidan av att medverka i räddningstjänst enligt räddningstjänstlagen (1986:1102) skall Försvarsmakten bidra till att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar på samhället i fred och därvid kunna samverka med andra myndigheter och ställa resurser till förfogande. Uppgiften att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar på samhället i fred skall inte utgöra en utgångspunkt för Försvarsmaktens utformning och omfattning.

Internationella insatser

Sverige har deltagit aktivt i den fredsfrämjande verksamheten på Balkan sedan 1993. Detta visar på Sveriges långsiktiga engagemang, vilket skall gälla även framgent på Balkan. Regeringen avser att reducera det svenska bidraget till *Kfor* fr.o.m. den 1 januari 2004.

Sverige avser fortsatt delta i Sfor med stabsofficerare och en underrättelsecell (Swenic). Det fortsatta svenska deltagandet i Sfor är viktigt inte minst med tanke på diskussionen om ett eventuellt EU-övertagande av insatsen efter Nato.

Den 31 mars avslutade Nato sin insats i Makedonien och ersattes då av EU:s första militära krishanteringsinsats, Operation Concordia. Sverige bidrar med övervakningsteam och stabsofficerare i styrkan.

Regeringen beslutade i juni 2003 om att fortsatt ställa den svenska styrkan till ISAF:s förfogande, dock längst t.o.m. den 19 december 2003. Den 11 augusti 2003 övertog Nato ledningen av ISAF. Formerna för ett eventuellt fortsatt svenskt deltagande i återuppbyggnaden av Afghanistan under 2004 bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Riksdagen medgav den 16 april 2003 att Sverige ställer en väpnad styrka till FN:s mission Monucs förfogande i Demokratiska Republiken Kongo. Regeringen beslutade den 30 april om deltagande med en flygfältsenhet och stabsofficerare. Inriktningen är att den svenska flygfältsenheten i Kindu skall avvecklas under sommaren 2004.

Med riksdagens godkännande fattade regeringen den 19 juni 2003 beslut om insats med svenskt specialförband i Demokratiska Republiken Kongos östra provins Ituri. Det svenska bidraget har haft mandat t.o.m. den 1 september 2003.

Beredskap för internationella insatser

Försvarsmakten skall ha en sådan förmåga att beredskap kan upprätthållas och förändras för de krav och inom de tidsramar som regeringen med hänsyn till omvärldsläget beslutar. Regeringen vill lyfta fram övningsverksamheten som en viktig komponent i Försvarsmaktens förmåga. Att utveckla Försvarsmaktens förmåga att verka internationellt kräver möjligheter att öva i internationella sammanhang. Petersbergsuppgifterna bör vara vägledande vid val och planering av övningar. Nato har erbjudit länder knutna till Partnerskap för fred att i större utsträckning delta i Natos egen övningsverksamhet. Regeringen bedömer att enskilda övningar inom ramen för Partnerskap för fred sannolikt kan komma att minska i omfattning och konstaterar även att EU inte bedriver övningsverksamhet på förbandsnivå. Mot denna bakgrund anser regeringen att Försvarsmakten kan delta i den del av Natos övningsverksamhet som är öppen för PFF-länder och som är förenlig med vår svenska militära alliansfrihet. För att uppfylla behovet av gemensamma övningar anser regeringen vidare att Försvarsmakten bör medverka i såväl bi- som multilaterala övningar. Försvarsmakten bör härvidlag prioritera övningar med medlemsstater i EU eller Nato. Svensk medverkan med förband och enheter i internationell övningsverksamhet skall i varje enskilt fall prövas av regeringen.

När det gäller utvecklingen av den internationella förmågan generellt, vill regeringen anföra följande. Regeringen bedömer att den internationalisering som Försvarsmakten genomgått resulterat i värdefulla erfarenheter och en ökad interoperabilitet. Regeringen anser att uppträdandet vid de insatser där förband deltagit hållit en hög klass. Ambitionen vad avser internationell beredskap och internationella insatser skall även fortsättningsvis vara hög. I dagsläget saknas såväl verksamhetsmässiga som ekonomiska förutsättningar för att höja ambitionsnivån. Regeringens viljeinriktning att långsiktigt öka Sveriges internationella förmåga kvarstår däremot. En förbättrad synergi mellan nationell och internationell insatsförmåga är då av avgörande betydelse. Det nationella försvarets behov skall påverka utformningen av de förband och kompetenser vi avser bidra med internationellt. Metoderna att tillvarata erfarenhet och kompetenser från förband som deltagit i internationella insatser bör utvecklas. Urvalet av förband som anmälts till internationella styrkeregister bör fortlöpande ses över.

Mot bakgrund av Försvarsmaktens redovisning avseende de verksamhetsmässiga förutsättningar för att från 2004 öka förmågan att delta med förband i internationella insatser samt mot den redovisade kostnadsutvecklingen menar regeringen att varje ny anmälan till ett förbandsregister fordrar ett avvägningsarbete där utveckling av internationell förmåga måste vägas mot andra behov för insatsorganisationen, t.ex. den mångfald av förbandstyper Sverige ansett sig behöva upprätthålla som militärt alliansfri stat.

EU har fått en allt större roll i militär krishantering. Sveriges ambition att delta i fredsfrämjande verksamhet har höjts i och med vårt medlemskap i EU och den framväxande krishanteringsförmågan inom EU. Deltagandet med insats av militära förband inom ramen för ESFP sker på grundval av nationella beslut av varje enskilt medlemsland. EU håller vidare på att utveckla sin snabbinsatsförmåga med en reaktionstid på 5–30 dagar eller mindre som komplement till den militära styrka om upp till 50 000–60 000 soldater som kan sättas in inom 60 dagar (EU Headline Goal). EU:s insats i DRK visar att EU till viss del redan har en snabbinsatsförmåga. Tidsförhållandena är ofta knappa och förutsätter flexibilitet och snabbhet av samtliga EU:s medlemsländer.

Inom det militära området utgörs kärnan i det nordiska försvarsrelaterade samarbetet av verksamheten på det fredsfrämjande området inom samarbetsstrukturen *Nordcaps* (Nordic Coordinated Arrangement for Military Peace Support). Sverige innehar under 2003 ordförandeskapet i *Nordcaps*. Under 2004 kommer utvecklingen av krishanteringsstyrkan att fortsätta.

FN har ett behov av snabbt tillgängliga militära enheter. Stärkandet av FN:s snabbinsatsförmåga har bl.a. skett genom etablerandet av *Shirbrig* (The Multinational Standby High Readiness Brigade for UN Operations). *Shirbrig* är en multinationell insatsstyrka med 16 medlemsländer. Samarbetet syftar till att kunna ställa förband upp till brigads styrka till FN:s förfogande. Tanken är att en insats med *Shirbrig* skall pågå i högst sex månader, varpå en reguljär FN-styrka skall kunna ta över.

Incidentinsatser

Försvarsmaktens förmåga att upptäcka och ingripa mot kränkningar av territoriet och särskilt i Östersjöområdet skall upprätthållas. Förmågan skall snabbt kunna ökas i anslutning till akuta kriser. Därutöver skall förmågan att upptäcka och avvisa säkerhetsshot samt att tidigt kunna upptäcka NBC-insatser i närområdet vidmakthållas.

Anpassningsförmåga

I och med 1996 års försvarsbeslut introducerades en anpassningsprincip för det militära försvaret. De styrinstrument som förutsågs i beslutet har inte fått avsedd verkan, bl.a. har planering och realiserbarhetsgranskning av beredskapshöjningar och andra anpassningsåtgärder inte genomförts. Genom regeringens beslut den 8 maj 2003 om en differentierad beredskap baserat på en förnyad bedömning av den säkerhetspolitiska utvecklingen förbättras tillämp-

ningen av anpassningsprincipen. Detta kommer genom differentieringsbeslutet att omfatta en större del av krigsförbanden och därmed bidra till handlingsfrihet att vid behov kunna förändra försvarsförmågan med hänsyn till utvecklingen i omvärlden. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med en redovisning i denna fråga inför nästa försvarsbeslut.

Grundberedskap

Resurser ur grundorganisationen jämte delar ur insatsorganisationen skall ha beredskap för att möta de hot som kortsiktigt kan uppstå i rådande omvärldsläge. Beredskap för ingripande mot kränkningar av svenskt territorium skall finnas med kraftsamling till tider och områden där risken för kränkningar är som störst. Försvarsmakten skall upprätthålla en sådan beredskap som framgår av ett hemligt regeringsbeslut jämte ett regeringsbeslut avseende särskild beredskap inom Försvarsmakten.

Regeringen har den 8 maj 2003 beslutat om en differentierad beredskap av insatsorganisationen. Innebörden är att endast de förband som oundgängligen behövs och är lämpade för att möta såväl okonventionella som konventionella hot i det omedelbara tidsperspektivet skall ges en hög beredskap. Därmed skapas en bättre grund för prioritering av resurser mellan förband, vilket möjliggör ökade satsningar på förband med hög beredskap. Detsamma gäller för förband avsedda för internationella insatser i enlighet med vad regeringen anmält till internationella styrkeregister. Minskade satsningar kan göras på andra delar av insatsorganisationen som i konsekvens med detta skall ges en lägre beredskap, dvs. ett eller flera år. Användbarheten och tillgängligheten mellan insatsorganisationens förband skall härigenom varieras vad gäller utbildning, övning, utrustning och personellt innehåll.

Stöd till samhället

Regeringen anser att den hittillsvarande inriktningen bör ligga fast. Detta innebär att det är fortsatt angeläget att samhällets resurser kan utnyttjas på ett effektivt och rationellt sätt.

Försvarsmakten har många resurser anskaffade för insatsorganisationen som kan användas även för andra angelägna ändamål i samhället. Där så är möjligt och det inte påverkar Försvarsmaktens grundläggande verksamhet negativt bör ett gemensamt utnyttjande eftersträvas.

Försvarsmakten skall, vid sidan om skyldigheten att medverka i räddningstjänst enligt räddningstjänstlagen, i första hand med grundorganisationens resurser kunna stärka samhället vid svåra påfrestningar i fred och därvid kunna ställa resurser till förfogande.

När det gäller annat stöd än enligt uppgiften att stärka samhället bör Försvarsmakten fortsätta att utveckla sin förmåga att samverka med civila myndigheter och att kunna lämna stöd till samhället inom skilda områden i enlighet med räddningstjänstlagen (1986:1102) och förordningen (2002:375) om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet.

Regeringen avser att se till att Försvarsmakten under 2004 fortsätter att utveckla möjligheterna att lämna stöd till samhället i linje med det arbete myndigheten framgångsrikt har bedrivit de senaste åren.

Försvarsunderrättelseverksamhet

Regeringen bedömer att minriktningen mot strategiska *underrättelser* av relevans för utrikes-, säkerhets- och försvarspolitikerna bör fortsätta. Försvarsunderrättelseverksamheten bör också vidareutveckla förmågan att bidra till det internationella underrättelsesamarbetet, särskilt såvitt avser det stöd som kan lämnas till EU. Ytterligare ansträngningar att stödja svensk trupp och personal i fredsfrämjande och andra internationella insatser bör göras.

Den tyngdpunktsförskjutning som skett från traditionell militär förvarning och heltäckande operativ och taktisk förvarning mot strategiska och icke-militära underrättelser och den vidgade hotbilden bör fortsätta.

Försvarsunderrättelseverksamheten måste utvecklas för att svara mot behoven inom ramen för EU.

I takt med att Sveriges deltagande i internationella insatser kan förväntas öka är det också angeläget att ansträngningar görs att stödja svensk trupp och annan personal i insatsområdet.

Motionen

I Vänsterpartiets *kommittémotion Fö219 (v)* av Berit Jóhannesson m.fl. framhålls att både den militära och den humanitära *ammunitions- och minröjningen* har stor betydelse och efterfrågan inom de fredsbevarande och humanitära internationella insatserna. Sverige har en bred kunskap och kapacitet inom området. Den av regeringen framtagna samlade synen på minröjning är ett bra instrument för fortsatt utveckling inom området.

I förra budgetmotionen framkom att det fanns brister inom den militära ammunitions- och minröjningsförmågan. Dessa brister kvarstår. I flera omgångar har Vänsterpartiet framhållit betydelsen av att Försvarsmaktens resurser inom området utökas. Inför försvarsbeslutet gällande åren 2005–2007 är det av väsentlig vikt att Sverige förfogar över minröjningsresurser motsvarande i möjligaste mån de behov som finns med tanke på det uttalade intresset att utöka de internationella insatserna.

Regeringen bör få i uppdrag att inför försvarsbeslutet redovisa hur minröjningsresurserna i form av utbildad personal, materiel och övningar inom Försvarsmakten kan utökas.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna (*yrkande 2*).

I samma motion hänvisas till att regeringen föreslår att Nämnden för personalvård för totalförsvarspiktiga (NPT) läggs ned. Det råd som föreslås till funktionen för information och vägledning i rättsliga frågor för de totalförsvarspiktiga som fullgör värnplikt eller civilplikt kommer till viss del att bedriva den verksamhet som nu NPT utför enligt regeringen. Det är viktigt att få en allsidig bild av nämndens verksamhet.

NPT har till uppgift att genom vägledande och rådgivande verksamhet samt genom egna initiativ främja personalvård för totalförsvarspliktiga som fullgör civil- eller värnplikt enligt instruktionen 1994:648. Nämnden består av ledamöter från riksdagens partier, men också representanter från Pliktverket och dem som ansvarar för utbildningarna. I nämnden ingår också representanter från Civil- och Värnpliktsråden. Arbetet genomförs främst genom besök på utbildningsplatser. Det arbete som nämnden utfört har haft stor betydelse för de totalförsvarspliktigas situation. NPT:s styrka och fördel är att alla intressenter har varit representerade. Vid besöken på olika utbildningsplatser sker en öppen kommunikation med totalförsvarspliktiga och befäl. Genom sin breda sammansättning har NPT kunnat besvara frågor, och totalförsvarspliktiga har därmed fått möjlighet att direkt få svar och rätta ut oklarheter som funnits. Nämnden som kollektiv har fått en allsidig bild då ledamöterna kompletterat varandra, och därmed skapas en gemensam bild och en stor samlad kunskap.

En mycket viktig uppgift för NPT är att nämnden kan följa upp besluten och inriktningarna från riksdagen och myndigheterna vad gäller t.ex. attityder, säkerhetsfrågor, vapenfrihet, utlandsengagemang, jämställdhet och få en bild av hur hela omstruktureringen påverkat de pliktigas situation. Nämnden besitter en bred kunskapsbank som är och kommer att vara till nytta för utvecklingen av villkoren för totalförsvarspliktiga. De rapporter och protokoll som sänds till utbildningsanordnarna och regeringen samt till den besökta utbildningsplatsen ger möjlighet för dessa att följa utvecklingen vad gäller de pliktigas situation och de brister nämnden sett, påpekat och noterat.

Dessa rapporter blir en del av den uppföljning som dessa instanser behöver för att utveckla verksamheten, inte minst ger nämnden kontaktvägar in i de olika organisationerna. Om NPT läggs ned och, i samband med det, den verksamhet som nämnden bedriver försvinner, förloras en viktig möjlighet att få direktkontakt med och en bred erfarenhet av hur de totalförsvarspliktigas situation utvecklas.

Vänsterpartiet ifrågasätter inte att det är viktigt med rådgivande verksamhet där de totalförsvarspliktiga kan få hjälp med att lösa konkreta problem. Den inriktning och kompetens som NPT representerar bör användas som en god resurs. Med sin breda verksamhet, sammansättning och erfarenhet är den till gagn för den föreslagna funktionen. Därför föreslås att det råd som regeringen föreslår skall inrättas för funktionen, inom Styrelsen för psykologiskt försvar, breddas till att omfatta även de uppgifter som Nämnden för personalvård för totalförsvarspliktiga nu ansvarar för.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna (*yrkande 4*).

Utskottet

Nationella flygtekniska forskningsprogrammet

Riksdagen har (bet. 2000/01:FöU1, rskr. 2000/01:54) beslutat om en statlig finansiering på sammanlagt högst 90 000 000 kr för det *nationella flygtek-*

niska forskningsprogrammet för perioden 2001–2003. Regeringen föreslår nu att det nationella forskningsprogrammet förlängs under 2004 och att det statliga bidraget till finansieringen av programmet skall behållas på en nivå om högst 30 000 000 kr för 2004.

Programmet omfattar sådan flygteknisk forskning som är av gemensamt civilt och militärt intresse. Det bidrar också till att stärka landets förmåga att aktivt delta i och dra nytta av internationellt forsknings- och tekniksamarbete. *Utskottet* anser det lämpligt att det nuvarande programmet förlängs med ett år för att därefter kunna övervägas ytterligare i de kommande försvars- och forskningspolitiska propositionerna. Riksdagen bör således *godkänna* den föreslagna förlängningen av det nationella flygtekniska forskningsprogrammet.

Ammunitions- och minröjning

I *Vänsterpartiets kommittémotion Fö219 (v)* framhålls att det är väsentligt att Sverige förfogar över minröjningsresurser för de behov som finns att utöka de internationella insatserna. Vidare framhålls i motionen att regeringen bör få i uppdrag att inför försvarsbeslutet redovisa hur minröjningsresurserna inom Försvarsmakten kan utökas.

Utskottet har vid flera olika tillfällen, t.ex. i betänkandena 1996/97:FöU1, 1997/98:FöU1, 1998/99:FöU5 och 2001/02:FöU2, uttalat sig positivt om svenska insatser för minröjning. Riksdagen har liksom regeringen ansett att det är viktigt att utvidga det internationella engagemanget för minröjning. Riksdagen har i det sammanhanget mycket tydligt betonat att minröjningskompetensen och minröjningskapaciteten är en nationell resurs.

Utskottet understryker ånyo vikten av det svenska internationella engagemanget för minröjning och betydelsen av en hög kompetens inom Försvarsmakten för kvalificerad ammunitionsröjning. Regeringen bör inför det kommande försvarsbeslutet redovisa utvecklingen och den fortsatta inriktningen inom dessa områden. Utskottets uppfattning innebär att *kommittémotion Fö219 (v) yrkande 2* till stor del är tillgodosedd, varför den *avstyrks* av utskottet.

Nämnden för personalvård för totalförsvarspliktiga

Regeringen anmäler att den har för avsikt att inom Styrelsen för psykologiskt försvar inrätta en funktion för information och vägledning i rättsliga frågor för de totalförsvarspliktiga som fullgör värnplikt eller civilplikt. Till styrelsen skall vara knutet ett råd som skall bistå myndigheten i dessa frågor. Därmed kan enligt regeringen *Nämnden för personalvård för totalförsvarspliktiga (NPT)* läggas ned.

Vänsterpartiet föreslår i *kommittémotion Fö219 (v)* att det råd som regeringen avser att inrätta breddas till de uppgifter som Nämnden för personalvård för totalförsvarspliktiga nu ansvarar för.

Utskottet har inhämtat från Regeringskansliet att de nya uppgifter som planeras för Styrelsen för psykologiskt försvar innebär att styrelsen genom vägledande och rådgivande verksamhet samt genom egna initiativ skall främja personalvården för totalförsvarspliktiga som fullgör värnplikt och civilplikt. Det planeras också att styrelsen skall informera totalförsvarspliktiga om deras rättigheter under tjänstgöringen och hur dessa kan tas till vara. Vidare avses det vid styrelsen inrättas ett råd som skall bistå styrelsen i dess arbete. Rådet avses få en sammansättning i princip motsvarande den som Nämnden för personalvård för totalförsvarspliktiga nu har, dvs. med representanter för riksdagspartier, myndigheter samt företrädare för värnpliktiga och civilpliktiga. Ledamöterna avses utnämnas av regeringen. Försvarsministern har nyligen svarat på riksdagsfrågor om de *värnpliktigas rättssäkerhet och om kränkningar inom Försvarsmakten*. Hon har därvid framhållit att regeringen avser att vidta flera åtgärder inom dessa områden. De nya uppgifterna för Styrelsen för psykologiskt försvar ingår enligt försvarsministern bland dessa åtgärder. Försvarsministern menar i sitt svar också att Styrelsen för psykologiskt försvar i sitt arbete genom besök vid utbildningsplatser bör skaffa sig en uppfattning om hur de totalförsvarspliktigas rättigheter tillgodoses under utbildningen och lämna förslag till förbättringar vid eventuella brister. Utskottet, som också fått information av Värnpliktsrådet om dess rapport *Värnpliktiga – andra klassens medborgare?*, anser att de åtgärder som regeringen avser att genomföra är utomordentligt angelägna. *Utskottet* har således ingen erinran mot att de uppgifter som *Nämnden för personalvård för totalförsvarspliktiga* utför förs över till Styrelsen för psykologiskt försvar och att nämnden läggs ned. Med det anförda kan *kommittémotion Fö219 (v) yrkande 4* i stort anses vara tillgodosedd, varför den avstyrks.

Verksamhetsområde Det civila försvaret

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen anført om verksamhetsområde Det civila försvaret (s. 66–83).

Utskottet

Regeringen bör redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att öka förmågan inom områdena elförsörjning och telekommunikationer.

Omfattning, utgiftsutveckling och mål

Propositionen

Omfattning

I fred är civilt försvar den verksamhet som genomförs för att skapa och vidmakthålla samhällets förmåga att motstå ett väpnat angrepp. Det civila försvaret är därmed inte en organisation utan den verksamhet som ett flertal aktörer

genomför i syfte att komplettera det fredstida samhällets förmåga att hantera kriser.

Samhällets planering av åtgärder inom beredskapen mot svåra påfrestningar på samhället i fred och för höjd beredskap sker sedan den 1 juli 2002 samordnat inom ramen för sex samverkansområden: Teknisk infrastruktur, Transporter, Spridning av allvarliga smittämnen, giftiga kemikalier och radioaktiva ämnen, Ekonomisk säkerhet, Områdesvis samordning, samverkan och information samt Skydd, undsättning och vård. I områdena ingår myndigheter som bedriver verksamhet med starkt inbördes samband.

Utgiftsutveckling

År 2002 präglades av ett omfattande förändringsarbete till följd av den reform som trädde i kraft vid halvårsskiftet i enlighet med regeringens förslag i propositionen Samhällets säkerhet och beredskap (prop. 2001/02:158, bet. 2001/02:FöU10, rskr. 2001/02:261).

Reformen ledde övergångsvis till vissa osäkerheter som bl.a. gav myndigheterna problem med att prognostisera behov av medel under första respektive andra halvåret 2002.

För 2002 anvisades 2 013 086 000 kr för verksamheten inom det civila försvaret. Under året uppgick utgifterna till 1 767 905 000 kr. Anslagssparandet uppgick vid utgången av 2002 till 333 190 000 kr.

Mål

Målet för verksamheten inom det civila försvaret och för utformningen av resurserna är att

- värna civilbefolkningen, trygga en livsnödvändig försörjning, säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och bidra till Försvarmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp och krig i vår omvärld,
- bidra till fred och säkerhet i omvärlden och
- stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred.

Utskottet

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen anför om omfattning, utgiftsutveckling och mål för det civila försvaret.

Genomförda insatser, resultatbedömning och inriktning

Propositionen

Sammanfattande bedömning

Flertalet myndigheter uppger att grundförmågan inom deras ansvarsområde var godtagbar vid utgången av 2002. Luftfartsverket, Post- och telestyrelsen,

Affärsverket svenska kraftnät och Sjöfartsverket uppger emellertid en icke godtagbar förmåga. Sjöfartsverket har som enda myndighet graderat ned sin bedömning till icke godtagbar, vilket beror på en försämrad ledningsförmåga då myndigheten av sanitära skäl tvingats evakuera från ordinarie lokaler. Statens räddningsverk har höjt sin bedömning från icke godtagbar till godtagbar inom räddningstjänstområdet.

Att sammanfatta och bedöma förmågan inom det civila försvaret är förenat med stor osäkerhet. Förmågan påverkas av olika omvärldsfaktorer, inte minst den tekniska utvecklingen som leder till ökad komplexitet och ökat beroende mellan de tekniska infrastruktursystemen.

Regeringen bedömer att förmågan att motstå ett väpnat angrepp inom det civila försvaret som helhet efter en tid av anpassning är godtagbar vid utgången av 2002.

Gränssättande för förmågan och uthålligheten i alla tidsperspektiv är liksom tidigare förmågan inom områdena elförsörjning, telekommunikationer och informationssäkerhet. De kvarstående bristerna i bas- och grundförmågor kan komma att minskas genom förstärkningar av samhällets samlade förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar i fredstid.

Regeringen avser att i en särskild proposition 2005 återkomma till frågan om hur samhällets samlade förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar och andra allvarliga kriser skall utvecklas, inklusive totalförsvarets stöd till denna förmåga.

Övergripande inriktning av verksamheten

Den övergripande inriktningen för 2004 överensstämmer med den som regeringen redovisat i proposition 2001/02:10 Fortsatt förnyelse av totalförsvaret och proposition 2001/02:158 Samhällets säkerhet och beredskap.

Arbetet med att skapa ett mer robust samhälle skall fortsätta. Områden av särskild betydelse är el-, tele- och informationssäkerhet samt skydd mot NBC-händelser.

Det bör vidare kunna vidtas åtgärder under en anpassningsperiod för att uppnå en tillräcklig förmåga mot väpnat angrepp vid ett förändrat omvärldsläge.

Samverkansområde Teknisk infrastruktur

Affärsverket svenska kraftnät bedömer att förmågan inom delområdet Elförsörjning vid utgången av 2002 var icke godtagbar, dvs. oförändrad i förhållande till nivån vid utgången av 2001. Bedömningen baseras främst på att elsystemets basförmåga behöver stärkas. Nivån på elberedskapen har avgörande betydelse för det civila försvarets förmåga. Så gott som alla viktiga samhällsfunktioner är beroende av en stabil eltillförsel. Samtidigt är sårbarheten i elsystemet betydande.

Regeringen bedömer förmågan som icke godtagbar, trots att en rad förbättringsåtgärder inletts under 2002.

Trots att de åtgärder som vidtagits under 2002 bedöms ha åstadkommit förbättringar inom elförsörjningsområdet samt ökad förmåga till handlingsfrihet och insatsberedskap, medför bristerna i elsystemens basförmåga att grundförmågan fortfarande inte är godtagbar, dvs. oförändrad i förhållande till nivån vid utgången av 2001. Förmågan bedöms dock som godtagbar efter en femårig anpassningsperiod.

Grundförmågan avseende telekommunikationer bedöms vid utgången av 2002 vara icke godtagbar, dvs. oförändrad i förhållande till nivån vid utgången av 2001. Förmågan bedöms dock kunna bli godtagbar efter en period av anpassning.

Verksamheten inom informationssäkerhetsområdet är under uppbyggnad. En viss ökad medvetenhet kan konstateras inom området men det är ännu för tidigt att dra några slutsatser. Regeringen avser att under 2005 genomföra en utvärdering av verksamheten.

Förmågan inom delområdet mediedistribution bedöms som godtagbar, dvs. oförändrad i förhållande till nivån vid utgången av 2001.

Regeringen har tidigare redovisat sin avsikt att återkomma i frågan om den centrala tillsynen av beredskapen för vattenförsörjningen.

Verksamheten skall bedrivas så att riskerna för störningar i den tekniska infrastrukturen i samhället minimeras och samhällets grundläggande behov kan tillgodoses vid svåra påfrestningar på samhället i fred eller vid ett väpnat angrepp. Förmågan inom områdena elförsörjning, telekommunikationer och informationsförsörjning är gränssättande för förmågan inom det civila försvaret.

Inom energiområdet skall myndigheter sträva mot att ha en etablerad samverkan för att kunna säkerställa elförsörjningen i hela landet. Åtgärder skall inriktas för att tillgodose prioriterade samhällsbehov av el vid långvariga och omfattande störningar i elsystemet. Risker för informationsoperationer och informationskrigföring får inte underskattas, och därför bör IT-säkerhetsfrågorna ha en framträdande plats i planeringen.

Samverkansområde Transporter

Regeringen bedömer att förmågan vid utgången av 2002 var godtagbar.

Grundförmågan inom delområdet Luftfart bedöms vara icke godtagbar, dvs. oförändrad i förhållande till nivån vid utgången av 2001. Förmågan bedöms dock kunna bli godtagbar efter en längre period av anpassning. Inom delområdet Banhållning och järnväg bedöms grundförmågan vid utgången av 2002 som godtagbar, dvs. oförändrad i förhållande till nivån vid utgången av 2001. Grundförmågan inom delområdet Vägar bedöms vid utgången av 2002 som godtagbar, dvs. oförändrad i förhållande till nivån vid utgången av 2001. Grundförmågan inom delområdet Sjöfart bedöms vid utgången av 2002 som godtagbar. Anledningen till att regeringen har gjort en annan bedömning än Sjöfartsverket beror på att bristerna i basförmågan bedöms vara temporära.

Verksamheten skall bedrivas så att transportsystemen är så utformade att riskerna för störningar minimeras och att de samhällsviktiga transporter som

krävs för att samhällets grundläggande behov skall kunna tillgodoses vid svåra påfrestningar på samhället i fred eller vid ett väpnat angrepp.

Beredskapsåtgärder inom transportsektorn bör inriktats mot att minska sårbarheten i samhällsviktiga transport- och varudistributionssystem. Det förändrade omvärldsläget med minskad risk för väpnat angrepp och invasion har medfört att beredskapen inom transportsektorn kan sänkas.

Samverkansområde Spridning av allvarliga smittämnen, giftiga kemikalier och radioaktiva ämnen

I de senaste försvarsbesluten har regeringen poängterat behovet av en allmänt förbättrad NBC-beredskap och att man i detta sammanhang bör eftersträva en samlad syn på fredshändelser, terroristaktioner och krig.

Regeringen bedömer förmågan när det gäller spridning av allvarliga smittämnen, giftiga kemikalier och radioaktiva ämnen vid utgången av 2002 som icke godtagbar, trots att en rad förbättringsåtgärder inletts under 2002. Väsentliga förstärkningar av NBC-beredskapen pågår sedan ett par år tillbaka, bl.a. grundade på Ag NBC:s förslag. De viktigaste förslagen är härvidlag en förbättrad expertberedskap, ett sammanhållet system för utbildning och övning, ett bättre samordnat utnyttjande av medicinska laboratorieresurser, en upprustning av det nationella strålskyddets mät- och laboratorieorganisation, en förbättrad förmåga till personsanering och inrättandet av en nationell resurs till stöd för hantering av mer omfattande NBC-händelser.

Verksamheten skall bedrivas så att riskerna för och konsekvenserna av spridning av farliga ämnen och allvarlig smitta begränsas och att samhällets grundläggande behov av förebyggande verksamhet och förmåga att hantera inträffade händelser vid svåra påfrestningar på samhället i fred eller vid ett väpnat angrepp tillgodoses.

För skydd mot biologiska stridsmedel bör åtgärder mot sabotage och för medicinsk beredskap prioriteras. Planeringen för att motstå C-vapenhot bör inriktas mot att samhällsviktiga verksamheter har överlevnadsskydd och förmåga till indikering.

Samverkansområde Ekonomisk säkerhet

Regeringen bedömer att förmågan vid utgången av 2002 var godtagbar.

Verksamheten skall bedrivas så att riskerna för störningar minimeras och att samhällets grundläggande behov av ekonomisk säkerhet kan tillgodoses också vid störningar inom andra vitala samhällsområden vid svåra påfrestningar på samhället i fred eller vid ett väpnat angrepp.

Det bör vidare finnas en kunskap om tänkbara åtgärder under en anpassningsperiod för att uppnå en tillräcklig förmåga mot väpnat angrepp vid ett förändrat omvärldsläge. Under 2004 bör Finansinspektionen fortsätta arbetet och utöka samverkanskretsen av finansiella företag.

Samverkansområde Områdesvis samordning, samverkan och information

Krisberedskapsmyndigheten har bedömt förmågan inom delområdet Områdes- och informationsansvar som godtagbar vid utgången av 2002, dvs. en förbättring i förhållande till nivån vid utgången av 2001.

Regeringen bedömer att förmågan vid utgången av 2002 var godtagbar.

Ledningsförmågan har förstärkts genom att de sista fyra regionala ledningsplatserna har blivit färdigställda så att ledning kan ske med hög säkerhet i fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Aktiviteter har även genomförts så att grundförmågan hos myndigheter och andra aktörer inom krishanteringssystemet har höjts.

Verksamheten skall bedrivas så att samhällets grundläggande behov av verksamhetsledning, samordning, samverkan och information säkerställs för krishantering vid svåra påfrestningar på samhället i fred eller vid ett väpnat angrepp.

Samtliga områdes- och sektorsansvariga organ bör ha en grundläggande lednings- och handlingsberedskap.

Samverkansområde Skydd, undsättning och vård

Regeringen bedömer att förmågan vid utgången av 2002 var godtagbar. Brister finns dock inom NBC-området.

En viktig dimension av verksamheten är förmågan till insatsberedskap. Räddningstjänstens förmåga vid en svår påfrestning och höjd beredskap är central för samverkansområdets förmåga. Åtgärder har vidtagits som kommer att medföra kompetenshöjning av personal inom räddningstjänst, akutsjukvård och polis samt effektivare räddningsinsatser vid NBC-händelser.

Grundförmågan inom delområdet Befolkningsskydd och räddningstjänst m.m. bedöms vid utgången av 2002 som godtagbar.

När det gäller grundförmågan inom delområdet Hälso- och sjukvård samt socialtjänst bedöms den också vid utgången av 2002 som godtagbar i jämförelse med bedömningen för utgången av 2001.

Mot bakgrund av utvecklingen inom beredskapspolisen och övriga insatser som gjorts eller planeras i fråga om bl.a. utbildning för övrig personal bedömer regeringen grundförmågan vid utgången av 2002 som godtagbar, dvs. oförändrad i förhållande till nivån vid utgången av 2001. Förmågan att hantera NBC-händelser var vid utgången av 2002 icke godtagbar. De av Rikspolisstyrelsen genomförda åtgärderna under 2002 och 2003 för att bättre kunna hantera NBC-händelser är därför av stor betydelse.

Verksamheten skall bedrivas så att skydds-, räddnings- och sjukvårdsinsatser snabbt kan genomföras lokalt, regionalt och nationellt för att minska konsekvenserna för liv, egendom och i miljö vid svåra påfrestningar på samhället i fred eller vid ett väpnat angrepp. Förberedelser skall vidtas för att ta emot ett större antal skydds- och vårdbehövande från katastrof- eller krigsområden i andra länder.

Insatsberedskapen är en förutsättning för ett framgångsrikt genomförande av skydds-, räddnings- och sjukvårdsinsatser.

Baserat på de aktuella hot- och riskanalyserna finns behov av att vidta åtgärder när det gäller hälso- och sjukvårdens uthållighet. Åtgärder inom samverkansområdet bör vidtas för att säkerställa hälso- och sjukvårdens insatsberedskap.

Utskottet

Utskottet har vid varje riksmöte sedan 1996/97 slagit fast betydelsen av en robust och flexibel infrastruktur, där bl.a. förmågan inom områdena elförsörjning och telekommunikationer särskilt framhållits.

Regeringen bedömer förmågan inom både elförsörjning och telekommunikationer som inte godtagbar.

Utskottet kommer i likhet med vad det tidigare framhållit att fortsätta sin årliga uppföljning av förmågan inom bl.a. de nu nämnda områdena. Av den redovisning som regeringen avser att lämna i budgetpropositionen för 2005 under politikområdet Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar bör därför förmågan i de viktiga infrastrukturområdena, såsom bl.a. elförsörjning och telekommunikationer, redovisas samt vilka åtgärder som vidtagits för att öka förmågan inom områdena elförsörjning och telekommunikationer.

Budgetförslag för politikområdet Totalförsvaret

Utskottet behandlar i det följande vad regeringen i budgetpropositionen har anfört om beredskapskredit för totalförsvaret (s. 17) och anslagen (s. 84–97). Utskottet behandlar även i anslutning härtill vissa motioner som lämnats under den allmänna motionstiden, nämligen motionerna Fi240 (fp) yrkande 17, Fö213 (c) yrkandena 1–3, Fö219 (v) yrkandena 1 och 5, Fö243 (fp) yrkandena 11, 12 och 15, Fö259 (m) yrkandena 9–12 och Fö264 (kd) yrkande 4.

Beredskapskredit för totalförsvaret

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag (punkt 1) om beredskapskredit för totalförsvaret.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att för 2004 utnyttja en kredit på högst 40 000 000 000 kr i Riksgäldskontoret om krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden föreligger.

Riksdagen bemyndigade regeringen att utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret på högst 40 000 000 000 kr för 2003, om krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden föreligger. Regeringen anser att ett motsvarande bemyndigande, avseende samma belopp, bör lämnas för 2004. Beredskapskrediten skall säkerställa att en nödvändig beredskaphöjning inte förhindras eller fördröjs därför att regeringen inte disponerar nödvändiga betalningsmedel. Krediten är beräknad att utnyttjas i ungefär lika delar mellan det militära och det civila försvaret. Om beredskapskrediten utnyttjas, avser regeringen att återkomma till riksdagen med redovisning av behovet av medel för den fortsatta verksamheten.

Utskottet

Enligt regeringsformens 9 kap. om finansmakten (3 §) skall riksdagen vid budgetregleringen beakta behovet under krig, krigsfara och andra utomordentliga förhållanden av medel för rikets försvar. Beredskapskrediten skall säkerställa att en nödvändig beredskaphöjning – eller andra åtgärder som behövs för att förstärka Sveriges försvarsberedskap – inte förhindras eller fördröjs på grund av att regeringen inte disponerar erforderliga medel. Utskottet föreslår därför att riksdagen *bifaller* regeringens förslag till beredskapskredit för totalförsvaret.

Anslagen inom politikområdet Totalförsvaret**Utskottets förslag i korthet**

Utskottet föreslår att riksdagen

- *godkänner* regeringens förslag (punkt 3) till *investeringsplan för Försvarmakten* samt *avslår* motion Fö259 (m) yrkande 12,
- *bemyndigar* regeringen (punkt 4) att *besluta om beställningar* av materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling som inklusive tidigare gjorda beställningar medför utgifter på högst 72 500 000 000 kr efter 2004,
- *godkänner* regeringens förslag (punkt 5) till *investeringsplan för Civilt försvar*,
- *godkänner* regeringens förslag (punkt 6) att *bemyndiga* regeringen att *besluta om avtal och beställningar* av tjänster, utrustning och anläggningar för beredskapsåtgärder och åtgärder för att hantera påfrestningar på samhället i fred, som inklusive tidigare gjorda beställningar medför utgifter på högst 199 000 000 kr efter 2004,
- *godkänner* regeringens förslag att *bemyndiga* regeringen att i fråga om beredskapsinvesteringar 2004,
  - a) låta Statens räddningsverk *disponera en låneram* i Riksgäldskontoret på högst 660 000 000 kr (punkt 7),
  - b) låta Socialstyrelsen *disponera en låneram* i Riksgäldskontoret på högst 200 000 000 kr (punkt 8),
- *fastställer* avgiftsuttaget (punkt 9) för finansiering av åtgärder mot allvarliga hot och påfrestningar som gäller *elektronisk kommunikation* till högst 100 000 000 kr under 2004,
- *fastställer* avgiftsuttaget (punkt 10) för *elberedskapsavgiften* till högst 250 000 000 kr under 2004,
- *godkänner* regeringens förslag (punkt 11) att *bemyndiga* regeringen att 2004 låta Försvarets materielverk *disponera en kredit* i Riksgäldskontoret på högst 25 000 000 000 kr för att tillgoda behovet av rörelsekapital,
- *godkänner* regeringens förslag (punkt 12) till *investeringsplan för Försvarets materielverk*,
- *godkänner* regeringens förslag (punkt 16) till *anslag* under utgiftsområde 6 *Försvar samt beredskap mot sårbarhet* samt *avslår* motionerna Fi240 (fp) yrkande 17, Fö213 (c) yrkande 1, Fö219 (v) yrkande 1, Fö243 (fp) yrkandena 11, 12 och 15 samt Fö259 (m) yrkandena 10 (i denna del) och 11,
- *avslår* motion Fö259 (m) yrkandena 9 och 10 (i denna del) om *uppdelning av anslagen 6:1 och 6:2 m.m.*,
- *avslår* motion Fö264 (kd) yrkande 4 om *beredskapsanslag för internationella insatser*,

- *avslår motion Fö213 (c) yrkandena 2 och 3 om värnpliktsför-
måner,*
- *avslår motion Fö219 (v) yrkande 5 om ekonomiskt stöd för ci-
vila myndigheter vid internationella insatser.*

Anslag 6:1 Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m.m. och anslag 6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling

Propositionen

Anslag 6:1 Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m.m.

Tabell: Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	20 015 736	Anslagssparande	619 448
2003	Anslag	21 281 565 ¹	Utgiftsprognos	21 144 511
2004	Förslag	21 673 554		
2005	Beräknat	22 168 557 ²		
2006	Beräknat	22 518 454 ³		

¹ Inklusivt av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2004.

² Motsvarar 21 673 555 tkr i 2004 års prisnivå.

³ Motsvarar 21 673 554 tkr i 2004 års prisnivå.

Anslaget omfattar utbildnings- och övningsverksamhet för utvecklingen av insatsorganisationen, planering m.m., insatser samt försvarsunderrättelseverksamhet. Under anslaget finansieras den fredsfrämjande verksamhet med trupp utomlands som Försvarsmakten genomför efter beslut av regeringen. Vidare finansierar anslaget Sveriges del av de gemensamma kostnader som kan komma att uppstå i samband med EU-ledda internationella insatser. Under anslaget beräknas belopp för de frivilliga försvarsorganisationernas utbildningsverksamhet, liksom för deras verksamhet i Estland, Lettland, Litauen, Polen och Ryssland. Anslaget finansierar vidare åtgärder för att främja den svenska försvarsindustrins exportverksamhet, Försvarsmaktens säkerhetsfrämjande samarbete med Estland, Lettland och Litauen samt avveckling av materiel.

Regeringens överväganden

Beräkningen av anslaget för 2004 ligger i linje med den av riksdagen beslutade försvarspolitiska inriktningen.

Regeringen har för avsikt att för 2004 bibehålla innevarande års ambitionsnivå för de fredsfrämjande truppinsatserna som Försvarsmakten genom-

för. Beloppet för anslagsposten beräknas därmed uppgå till 1 200 miljoner kronor.

Regeringen har beräknat anslaget enligt följande tabell.

Tabell: Härledning av anslagsnivån 2004–2006 för 6:1 Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m.m.

<i>Tusental kronor</i>			
	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	21 281 565	21 281 565	21 281 565
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	768 777	1 263 780	1 613 677
Beslut	-57 918	-57 918	-57 918
Överföring inom utgiftsområde 6	-318 870	-318 870	-318 870
Förslag/beräknat anslag	21 673 554	22 168 557	22 518 454

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2003 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i 2004 års prisläge.

Anslaget har minskats med 63 554 000 kr avseende regleringsbelopp för statlig ålderspensionsavgift för 2001. Anslaget har ökats med 5 636 000 kr avseende kompensation för de avgifter som skall betalas till Riksrevisionen.

Anslaget har minskats med 18 020 000 kr som i stället beräknas under anslaget 6:6 Totalförsvarets pliktverk. Vidare har anslaget minskats med 850 000 kr som i stället beräknas under anslaget 6:4 Styrelsen för psykologiskt försvar. Dessutom har anslaget minskats med 300 miljoner kronor som i stället beräknas under anslaget 6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling.

Anslag 6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling

Tabell: Anslagsutveckling

<i>Tusental kronor</i>				
2002	Utfall	20 535 296	Anslagssparande	2 748 896
2003	Anslag	19 138 960 ¹	Utgiftsprognos	18 975 901
2004	Förslag	18 376 147		
2005	Beräknat	18 857 473 ²		
2006	Beräknat	19 286 551 ³		

¹ Inklusivt av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2004.

² Motsvarar 18 382 201 tkr i 2004 års prisnivå.

³ Motsvarar 18 382 202 tkr i 2004 års prisnivå.

Anslaget omfattar utveckling, anskaffning, vidmakthållande och avveckling av materiel, anskaffning, vidmakthållande och avveckling av anslagsfinansierade anläggningar samt forskning och teknikutveckling. Anslaget används också för finansiering av Försvarets materielverks och Totalförsvarets forskningsinstituts deltagande i internationell verksamhet inom försvarsmateriel- och forskningsområdet. Vidare används anslaget för kostnader för det nationella flygtekniska forskningsprogrammet samt för det säkerhetsfrämjande samarbetet med Estland, Lettland och Litauen. Anslaget finansierar vidare åtgärder för att främja den svenska försvarsindustrins exportverksamhet.

För 2004 beräknar regeringen att Försvarsmakten kommer att disponera avgiftsinkomster om ca 1 097 miljoner kronor. Av dessa utgör inkomster enligt 4 § avgiftsförordningen (1992:191) ca 410 miljoner kronor och övriga avgiftsinkomster ca 687 miljoner kronor. Därutöver disponerar myndigheten även inkomster för royaltier, övertalig materiel m.m. som för 2004 beräknas uppgå till ca 176 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag till investeringsplan för Försvarsmakten för perioden 2004–2006.

Tabell: Investeringsplan

Miljoner kronor

	Prognos 2003	Budget 2004	Beräknat 2005	Beräknat 2006
Materiel och anläggningar	18 385	17 346	17 802	18 205
Forskning och teknikutveckling	1 030	1 030	1 055	1 082
Summa investeringar	19 415 ¹	18 376	18 857	19 287
Anslag	19 415	18 376	18 857	19 287
Summa finansiering	19 415	18 376	18 857	19 287

¹ Beloppet är sänkt jämfört med Försvarsmaktens prognos i delårsrapporten (21 040 mnkr) pga. utgiftsbegränsning för anslaget 6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling.

Förslaget till investeringsplan avseende materiel omfattar bl.a. tidigare fattade regeringsbeslut avseende utveckling av splitterskyddad granatkastare (Amos), serieanskaffning av artillerigranaten Bonus, anskaffning av Helikopter 14 och Helikopter 15, anskaffning av korvett av Visbyklass, anskaffningen av JAS 39 C Gripen, utveckling av Ledsyst T, utveckling av radarjaktroboten Meteor för Gripen samt halvtidsmodifiering av minjaktfartyg av Landsortsklass. I planen ingår likaså objekt som Försvarsmakten fattar beslut om. Investeringsplanen omfattar också beställningar rörande vidmakthållande av befintliga system.

Avseende anläggningar ingår bl.a. omlokalisering av den Operativa insatsledning (OPIL) till Uppsala.

Investeringarna i forskning och teknikutveckling omfattar bl.a. ett antal tekniska demonstratorprojekt, t.ex. utveckling av simuleringsdemonstrator för informations- och ledningskrigföring och utveckling av demonstrator för NBC-ledningssystem. Vidare ingår forskning och teknikutveckling rörande

främst ledningsförmåga (nätverksbaserat försvar), nya tekniker för samband och kommunikation, IT-säkerhet, informationskrigföring, vapenteknisk forskning (bl.a. telekrig), undervattens teknik, signaturanpassningsteknik samt ballistiskt skydd.

Regeringen föreslår vidare att riksdagen *bemyndigar* regeringen att under 2004 för ramanslaget 6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling besluta om beställningar av materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling som inklusive tidigare gjorda beställningar innebär utgifter på högst 72 500 000 000 kr efter 2004.

Tabell: Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	2002 utfall	2003 prognos	2004 beräknat	2005 beräknat	2006 – beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	70 474 979 ¹	71 087 228 ¹	73 853 013 ²		
Nya förpliktelser	19 165 139	22 180 785	18 520 120		
Infriade förpliktelser*	-21 476 818	-19 415 000	-20 300 000	- 18 800 000	-53 273 133
Utestående förpliktelser vid årets slut	68 163 300 ¹	73 853 013 ^{1,2}	72 073 133		
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	79 400 000	73 900 000	72 500 000		

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

¹ Utestående åtaganden vid årets slut och nästa års början anges för åren 2002-2004 i olika prislägen med anledning av att beställningar enligt avtalen mellan Försvarsmakten och Försvarets materielverk omräknas till nytt prisläge vid årsskifte.

² För åren 2004-2006 anges utestående åtaganden vid årets slut och nästa års början med samma belopp. Prisomräkningen inkluderas i stället i nya åtaganden.

Bemyndiganden för Försvarsmaktens materieförsörjning m.m. avser gjorda och kommande åtaganden i form av beställningar inom anslaget 6.2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling med ekonomiskt utfall fr.o.m. 2005. För beställning rörande de objekt som anges i regleringsbrev krävs regeringsbeslut innan Försvarsmakten får göra någon beställning.

Behovet av bemyndiganden omfattar bl.a. de objekt som regeringen styr genom objektsramar, dvs. Splitterskyddad granatkastare (Amos), Måldetekterande artillerigranat (Bonus), Stridsfordon 90, Stridsvagn 121/122 Leopard, Korvett av Visbyklass, Torpeder, Spanings- och eldledningsradar ArtE 740, Flygburet radarsystem 890, JAS 39 Gripen, Helikopter 14 och Helikopter 15. Bemyndigandebehovet omfattar också regeringsobjekt samt objekt som Försvarsmakten fattar beslut om. Bemyndigandet innefattar även beställningar rörande vidmakthållande av befintliga system.

I bemyndigandet ingår också bl.a. följande större materielobjekt, utöver nämnda objektsramar, som redan har beställts eller planeras att beställas under 2004.

- Delbeställningar av Ledsys T (Ledningssystemets tekniska grund – nätverksbaserat försvar),

- Utveckling av nytt pansarskott (NLAW),
- Anskaffning av luftvärnsrobotsystem 23 Bamse,
- Anskaffning av försvarsmaktsgemensamt högfrekvensradiosystem,
- Renovering och modifiering av Haubits 77B,
- Utveckling och anskaffning av Torped–Mina–Sensor. (Nästa generations ubåttorped, mina och undervattenssensor),
- Halvtidsmodifiering av korvett av Göteborgsklass,
- Utveckling av radarjaktroboten Meteor för JAS 39 Gripen,
- Halvtidsmodifiering av minjaktfartyg av Landsortsklass,
- Anskaffning av obemannad luftburen spaningsfarkost (UAV) för medelhög höjd samt
- Renovering och modifiering av TP 84 (Herkules).

Bemyndigandet omfattar vidare ett antal objekt inom forsknings- och teknikutvecklingsområdet, t.ex. utveckling av simuleringsdemonstrator för informations- och ledningskrigföring samt utveckling av demonstrator för NBC-ledningssystem. Slutligen omfattar bemyndigandet även vissa anläggningsåtgärder, t.ex. Operativa insatsledningen (OPIL) i Uppsala.

Regeringen har beräknat anslaget enligt följande.

Tabell: Härledning av anslagsnivån 2004–2006, för 6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget ¹	19 163 960	19 163 960	19 163 960
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	-64 388	410 884	839 962
Beslut	-1 023 001	-1 023 001	-1 023 001
Överföring till annat utgiftsområde	-5 000	-5 000	-5 000
Överföring inom utgiftsområdet	304 576	310 630	310 630
Förslag/beräknat anslag	18 376 147	18 857 473	19 286 551

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2003 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i 2004 års prisläge.

I statsbudgeten för 2003 anvisades 1 miljard kronor i omställningsbidrag. Anslaget har fr.o.m. 2004 minskats med motsvarande belopp.

I statsbudgeten för 2003 minskades anslaget engångsvis med 7,9 miljoner kronor till följd av förändringar som hängde samman med den slutliga justeringen av de statliga avtalsförsäkringarna. Anslaget har fr.o.m. 2004 ökats med motsvarande belopp. Vidare har anslaget ökats med 2,5 miljoner kronor

som tidigare beräknats under anslaget 6:7 Försvarshögskolan. Dessutom har anslaget ökat med 300 miljoner kronor som tidigare beräknats under anslaget 6:1 Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m.m. Slutligen har anslaget engångsvis för 2004 minskats med 6 068 000 kr som i stället beräknas under anslaget 6:8 Försvarets radioanstalt.

Anslaget har minskats med 5 miljoner kronor som i stället beräknas under utgiftsområde 22, anslaget 37:6 Gemensam radiokommunikation för skydd och säkerhet.

Motionerna

I Moderaternas *kommittémotion Fö259 (m)* av Ola Sundell m.fl. framhålls att försvarets möjligheter att verka i olika situationer skall vara reell. Därför måste dels den omfattande avvecklingen av kompetens och materiel hejdas, dels utvecklingen av delvis ny förmåga forceras. Mot denna bakgrund förordar motionärerna att försvaret långsiktigt utvecklas på samma ekonomiska nivå som under de senaste försvarsbeslutsperioderna. Detta innebär bl.a. att en del moderna förband som nu successivt avvecklas i stället bör vidmakthållas. Över tiden bör de omstruktureras för nya uppgifter och förses med ny materiel.

Nödvändiga ambitioner kräver höjda anslag. Förslagen innebär:

- mer omfattande förbandsverksamhet, dvs. fler och större övningar i högre och sammansatta förband för att utveckla förband och befäl,
- fler aktiva förband med förmåga att genomföra väpnad strid för att försvara Sverige och kunna delta i internationella insatser,
- förbättrad rekrytering och utbildning av hemvärnsförband,
- större andel anställda (kontraktsanställda soldater och sjömän) för att därmed förbättra kvalitet och beredskap i de aktiva förbanden,
- möjlighet att skapa fler förband totalt sett för att på längre sikt kunna möta en angripare samt
- anskaffning av lednings-, informations- och sambandssystem för att snabbare knyta ihop existerande förband i ett enhetligt operativt system med ökad interoperabilitet.

Anslagen 6:1 Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m.m. och 6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling tillförs därför en finansiell förstärkning med 3 miljarder kronor för vart och ett av budgetåren 2004, 2005 och 2006 (*yrkande 11 i denna del*). Detta möjliggörs genom att tillföra 2 miljarder vart och ett av åren samt att internationella insatser finansieras genom biståndsanslaget (*yrkande 10*).

Motionärerna anser att ökningen av resurser till utgiftsområdet, som i första hand krävs för att stå emot framtida hot mot det öppna samhället, bör gå till det militära försvaret. Motionärerna avvisar således regeringens ökade satsningar inom den civila delen av totalförsvaret.

Uppdelningen mellan anslagen 6:1 och 6:2 bör ändras samtidigt som inriktningen tydliggörs (*yrkande 9*).

- Anslaget 6:1 Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser bör omfatta utbildning, beredskap, underhåll och vidmakthållande som erfordras för den befintliga organisationens drift. Inom anslaget bör anslagsposter redovisas som speglar de inriktningar som föreslås.
- Anslaget 6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling bör omfatta kommande investeringar och andra långsiktiga bindningar. Inom anslaget hör anslagsposter som samordnas med de materielobjekt som ingår i bemyndiganderamen för materiel, anläggningar, forskning och teknikutveckling samt anställning och utbildning av officerare.

Motionärerna bedömer att vidmakthållandet m.m. av nuvarande organisation årligen belastar anslaget 6.2 med 5 miljarder kronor. De förutsätter också att internationella insatser finansieras genom biståndsanslaget.

Regeringen har för avsikt att besluta om utgiftsbegränsningar under 2003 och 2004 för att begränsa statens utgifter. Detta berör anslagen 6.1 och 6.2 och omfattar ca 2 miljarder kronor. Motionärerna motsätter sig detta (*yrkande 7*).

Mot bakgrund av samma motiv som för ökning av anslaget 6.2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling anser motionärerna att investeringsplanen skall tillföras 2 000 000 000 kr år 2004 och 2 000 000 000 kr år 2005 samt 2 000 000 000 kr 2006 (*yrkande 12*).

I Folkpartiet liberalernas *partimotion Fi240 (fp)* framhålls att försvarsanslaget används något förenklat till två ändamål, personal och vapen. Folkpartiet följer upp den besparing om 1 000 miljoner kronor som gjordes i dess budgetalternativ från förra året. Även om regeringen under sommaren fattat beslut om utgiftsbegränsningar för det militära försvaret på ca 600 miljoner kronor har detta främst drabbat det s.k. materielanslaget. Innebörden blir att den besparing som Folkpartiet föreslog förra året ännu är ogjord. Den var riktad mot det faktum att det tas in och grundutbildas långt fler värnpliktiga än som behövs för de krigsförband som sätts upp.

Kostnaderna netto för materielavvecklingen bara förra året uppgick till 730 miljoner kronor. Eftersom det kan antas att avvecklingen blir minst lika intensiv 2003 och 2004 menar Folkpartiet att en substantiell besparing är möjlig genom att avvecklingen stannar upp i avvaktan på ett nytt bättre underlag. Dock måste ändå medel reserveras för fortsatt förrådsställning. Av nämnda skäl uppskattas materielanslaget kunna minskas. Utöver den tidigare miljarden gör Folkpartiet sålunda ytterligare en besparing genom fördröjd materielavveckling på 350 miljoner kronor för 2004 (*yrkande 17*).

I Folkpartiet liberalernas *kommittémotion Fö243 (fp)* av Allan Widman m.fl. framhålls att försvarsbudgeten trots en radikalt ändrad hotbild och omfattande förbandsnedläggelser, i kronor räknat, är i stort sett oförändrad jämfört med för drygt tio år sedan. I reella tal handlar det om en minskning med ca 15 %.

Mot denna bakgrund borde utbildningsståndpunkt, utrustning och beredskap väsentligt förbättrats. Bortsett från en klart förbättrad standard på materielsidan är detta dock inte fallet. Tveklöst har Försvarsmakten och regeringen misslyckats med att ge skattebetalarna god valuta för insatt kapital.

När det gäller materielavvecklingen har Folkpartiet i flera motioner riktat allvarlig kritik mot regeringen och Försvarsmaktens handläggning. Till följd av sen start och dålig planering har avvecklingen av materiel forcerats på ett sätt som äventyrar en god hushållning med försvarsekonomin. I stället för en beräknad kostnad om 250 miljoner kronor per år kostade avvecklingen 730 miljoner kronor netto under 2002! Enligt Folkpartiets mening är det oförsvarligt att den sista december 2004 skall utgöra borte gräns för avvecklingen. I avvaktan på ett bättre underlag från regeringen och en ny tidsplan vill Folkpartiet att fortsatt avveckling tills vidare avbryts.

Därför anser Folkpartiet det möjligt att minska förbands- och materielanslagen med 350 miljoner kronor nästa år.

Sedan ett antal år tillbaka genomförs i princip inga repetitionsövningar i krigsorganisationen. Runt en tredjedel av den manliga årgången grundutbildas årligen, varefter huvuddelen sedan placeras i den återstående krigsorganisationen. Efter en handfull år ersätts de av nya utbildningsomgångar, vilket leder till att många värnpliktiga förlorar sin krigsplacering innan de fyller 25 år.

Förfarandet är ett tveklöst slöseri med såväl mänskliga som ekonomiska resurser. Enbart grundutbildning är relativt sett dyrare än ett system med repetitionsutbildning. Det är med andra ord billigare för staten att med regelbundna repetitionsövningar vidmakthålla kunskap och kompetens än att ständigt grundutbilda nya generationer värnpliktiga, vilket är ett förhållande som tydliggörs ju mer tekniskt avancerad som försvarsmaterielen blir. Samtidigt har naturligtvis vidmakthållandet av en omfattande grundutbildning givit sysselsättning åt en stor och arbetskrävande fredstida organisation för försvaret. Även från politiskt håll har sannolikt arbetsmarknadspolitiska aspekter spelat in, främst när det gäller antalet värnpliktiga, men även i fråga om fast anställd personal.

Det finns inget som talar för att en soldat i åldern 35–40 år skulle vara väsentligt sämre än de mellan 20 och 25 år. På det moderna slagfältet betyder fysisk prestanda relativt sett mindre. Om inte annat uppvägs brister härvidlag av andra egenskaper hos äldre soldater som mognad, psykisk uthållighet m.m.

Avsaknaden av repetitionsövningar har även negativt påverkat möjligheterna till övning i högre förband. Även om regeringen nu redovisar viss förbättring vad avser markstridskrafterna är det allvarligt att det under flera år inte genomförts fullt bemannade övningar i högre förband än bataljon. De mycket stora övningar med samverkan mellan olika vapenslag och vapengrevar som är nödvändiga, både som utbildning och som led i utvärderingen av försvarsförmågan, omöjliggörs i praktiken. Traditionella repövningar skulle ge helt andra möjligheter på denna punkt.

Alldeles oavsett dessa nackdelar med att göra sig av med utbildad personal långt innan ”bäst före-datum” utbildar vi i dag långt fler värnpliktiga än vi

behöver för att fylla krigsorganisationen. Mer eller mindre omedelbart bedömer vi att antalet som årligen tas ut för grundutbildning kan sänkas till runt 10 000, vilket motsvarar en minskning med cirka en tredjedel. Om utbildade soldater behålls i organisationen 30-årsåldern ut är på sikt ytterligare, betydande minskningar av utbildningsomgångarna möjliga.

Folkpartiet anser det därför möjligt att sänka såväl förbands- som materielanslagen med sammanlagt 1 000 miljoner kronor (*yrkande 15*).

Även om de internationella insatserna inte ensamma kan motivera förekomsten av ett omfattande nationellt försvar är de en viktig angelägenhet för landet humanitärt samt utrikes- och säkerhetspolitiskt. De erfarenheter som Försvarsmaktens personal vinner genom deltagande i sådana operationer har också stor betydelse för den egna försvarsförmågan. Därtill skall naturligtvis de investeringar som gjorts i det militära försvaret om möjligt också tas till vara i andra viktiga sammanhang.

Med hänsyn till de vitt skilda politiska intressen som gör sig gällande i fråga om internationella insatser kan det diskuteras om de skall finansieras via försvarsanslaget eller de anslag över vilka Utrikesdepartementet förfogar. Risker med den nuvarande ordningen är att insatserna utformas av de resurser som försvaret vid varje tidpunkt kan ställa till förfogande, i stället för av de egentliga behoven. Det kan leda till att sammansättningen inte blir optimal för uppgiften och till slöseri med skattemedel.

I sammanhanget är det viktigt att understryka att om Utrikesdepartementet blir beställare av internationella missioner måste det nuvarande anslaget i sin helhet föras över från Försvarsmakten. Anslaget skall hållas väl avskilt från t.ex. biståndsanslaget. Risker för att biståndspengar används till väpnade internationella insatser måste elimineras. Frågan bör göras till föremål för en ny utredning (*yrkande 11*).

Samtidigt vidhåller Folkpartiet liberalerna att om riksdagen likväl uttalar att internationella insatser skall ligga kvar under utgiftsområde 6, skall medlen brytas ut och läggas i ett särskilt anslag (*yrkande 12*). Dels därför att detta underlättar riksdagens kontroll och uppföljning av medelshanteringen, dels därför att både verksamheterna och de intressen som styr dem i grunden är olika.

I Vänsterpartiets *kommittémotion Fö219 (v)* av Berit Jóhannesson m.fl. påpekas att regeringen angett att försvarspolitikerna i högre utsträckning kommer att behöva samordnas med utvecklingspolitiken.

Vänsterpartiet delar synen att det behövs en samordning och en bättre övergripande planering än vad som är fallet i dag. I internationella insatser förekommer många olika resurser, militära som civila. Personal från Försvarsmakten, Räddningsverket, polismyndigheten, Sida samt olika NGO:er, Non-governmental organizations, m.fl. arbetar ofta inom samma område. Det behövs en bättre samordning på regeringsnivå för att förbättra möjligheten att olika delar av den svenska insatsen förstärker varandra.

Enligt Vänsterpartiets syn får denna samordning dock inte innebära att man frångår principen att internationella insatser med militär personal finansieras från anslag 6:1.

Detta bör enligt motionärerna riksdagen som sin mening ge regeringen till känna (*yrkande 1*).

I *motion Fö213 (c)* av Johan Linander och Jörgen Johansson framhålls att totalförsvarsplikten existerar i dag, men att den tillämpas högst selektivt. För att mildra de negativa konsekvenserna av en plikttagstiftning måste vissa grundförutsättningar uppfyllas. Till att börja med måste det, vid ett utnyttjande av en plikttag, finnas rimliga grundförutsättningar för ett sådant utnyttjande. Då man från samhället inskränker människors fri- och rättigheter är det mycket viktigt att de berörda blir kompenserade såväl ekonomiskt som socialt för sina insatser. Vidare är det mycket viktigt att värnplikten skall bygga på den enskildes motivation och skall vara fylld med ett så pass förmånligt innehåll att den framstår som ett meningsfullt alternativ till arbete eller studier. Problemet på senare år har framför allt varit att försvarets ersättningsystem och bestämmelser inte tillfredsställande följt med i utvecklingen när antalet värnpliktiga blivit färre, vilket gjort att orättvisan i pliktssystemet är påtaglig.

I det föregående försvarsbeslutet tycks dock statsmakten äntligen ha insett att den selektiva tillämpningen av plikten också skall innebära att den sjunkande skaran av värnpliktiga bör kompenseras på ett rättmätigt sätt om pliktssystemet skall kunna bli ett lockande alternativ till arbete och studier. Statsmakten har nu börjat ändra sin styvmoderliga syn på Sveriges värnpliktiga när de uttrycker att den enskilde skall känna sig rättvist behandlad i jämförelse med jämnåriga kamrater som inte genomför värnpliktstjänstgöring. Arbetet har börjat men då mycket återstår får arbetet inte stagnera. Det finns fortfarande mycket att göra innan de värnpliktiga är kompenserade fullt ut på det ekonomiska och sociala planet.

För att inte värnpliktiga skall fungera som budgetregulatorer då de värnpliktigas *ersättningar och förmåner*, såsom t.ex. hemresor, ständigt står i konkurrens med övriga utgifter inom Försvarsmakten, bör dessa *särskiljas från Försvarsmaktens totala anslag* (*yrkande 1*).

Värnpliktiga förlorar i dag generellt ekonomiskt på att göra värnplikten. Dagens ersättnings syfte är att täcka den värnpliktiges kostnader för hygienartiklar, tidningar, böcker, fritidsaktiviteter etc. Höjningen till 66 kr per dag är ett efterlängtat steg i rätt riktning men räcker ändå inte för att täcka de värnpliktigas behov eller för att vara ett konkurrensmässigt alternativ till studier och arbete. Såväl förplägnadsersättning som helgersättning syftar till att ersätta värnpliktiga för matkostnader. Förplägnadsersättningen som är 35 kr utgår till den värnpliktige när denne är ledig under vardagar. Helgersättningen är 25 kr per dag och betalas då den värnpliktige inte är i tjänst vid helger. Vidare finns det även måltidsersättning där den värnpliktige får 95 kr om denne är i tjänst men inte får fri mat. Att staten tror att matkostnaderna är lägre på helgerna är anmärkningsvärt. Man skall alltså tillfredsställa de allra mest grundläggande fysiska behoven med 25 kr per dag under helger.

Orimligheten talar för sig själv. Helg-, måltids- och förplägnadsersättning bör bli ett och samma bidrag, nämligen ett kostbidrag, då värnpliktiga ej har möjlighet att nyttja den fria förplägnaden på förbandet.

Det bör utredas om det är möjligt att dagsersättningen och uttryckningsbidraget för de värnpliktiga knyts till den genomsnittliga löneutvecklingen inom den statliga sektorn (*yrkande 2*).

För de värnpliktiga är det mycket viktigt att kunna upprätthålla sitt sociala nätverk vid sidan av tjänsten. De viktigaste sätten för den värnpliktige att upprätthålla god kontakt med familj och vänner är genom telefon, brevför-sändelser och elektronisk post. Därför bör staten säkerställa att alla värnplik-tiga har möjlighet till goda kommunikationer samt att prissubventionera dessa kostnader (*yrkande 3*).

I Kristdemokraternas kommittémotion Fö264 (kd) av Erling Wälivaara m.fl. framhålls att omfattningen av svensk medverkan i fredsfrämjande insatser i Europa och globalt bör öka som en del i att stärka den europeiska förmågan. Detta bör ske över hela skalan från civila förebyggande åtgärder till militära fredsframtvängande insatser. Behovet i varje enskild mission är primärt det styrande för vilka enheter som Sverige skall bidra med. Det pågår en ständig utveckling, och urvalet av de förband som anmäls till styrkeregistret bör ses över kontinuerligt. De förband som anmälts hittills har övervägande varit markstridsgrupper. I framtiden borde både flyg- och marinstridskrafter komma i fråga. Det krävs en stor flexibilitet beträffande hur snabbt en insats skall kunna ske. Erfarenheter visar att även uthålligheten i ett förband bör vara längre än sex månader under förutsättning att avtalsrättsliga krav upprät-tas mellan personal och arbetsgivare.

Totalförsvarets förmåga att delta i internationella insatser är redan i dag en mycket viktig uppgift som kommer att bli än viktigare i framtiden. Den ut-veckling som sker inom EU skall vara normgivande, samtidigt som optionen att samverka med Nato fördjupas. Förmågan att samverka med andra länder skall utvecklas. Särskilt viktigt är fredsfrämjande operationer, katastrof- och flyktinghjälp, flexibilitet och möjligheter till snabba insatser.

Multifunktionella fredsfrämjande och humanitära insatser ställer stora krav på ett nära samspel mellan civila och militära resurser. Förmågan att delta i fredsframtvängande insatser är grunden i utvecklingen och utbildningen av olika krigsförband. Sverige måste på sikt kunna delta i den fredsfrämjande och humanitära verksamheten på stor bredd med de resurser som står till förfogande. Kristdemokraterna anser att resurser måste avsättas, som leder till att Sverige kan avdela förband från alla försvarsgrenar till internationella operationer. Det är också viktigt att skapa en balans mellan Försvarsmaktens internationella åtaganden och dess nationella uppgifter. Ett ökat anslag av internationella insatser får inte försämra vår grundläggande försvarsförmåga. Samtidigt ger det internationella samarbetet och de internationella insatserna en fördjupad militärstrategisk kunskap som inte kan förringas. Kristdemokra-terna anser därför att det tydligt bör framgå hur stor andel av anslaget som är

beräknat för fredsfrämjande internationella insatser. Planeringen för internationella insatser bör omvandlas till ett eget beredskapsanslag (*yrkande 4*).

Utskottet

Anslagsbelopp och anslagsutveckling

Regeringen redovisar i propositionen sin beräkning av anslagsbeloppen för 2004 för anslagen 6:1 Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m.m. och 6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling. *Utskottet* konstaterar att de av regeringen föreslagna beloppen är helt i enlighet med den långsiktiga planeringen enligt det av riksdagen fattade försvarsbeslutet. *Utskottet* konstaterar vidare att riksdagen tidigare beslutat om konstruktionen för finansiering av Försvarsmaktens internationella insatser. *Utskottet* ser inga skäl till att nu göra någon annan bedömning av hur finansieringen av de internationella insatserna skall ske. *Utskottet* har tidigare också i övrigt beslutat om anslagsstrukturen inom utgiftsområdet.

I Moderaternas *kommittémotion Fö259 (m)* av Ola Sundell m.fl. framhålls att anslagen 6:1 Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m.m. och 6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling bör tillföras en finansiell förstärkning med 3 miljarder kronor för vart och ett av budgetåren 2004, 2005 och 2006 (*yrkande 11 i denna del*). Detta möjliggörs genom att tillföra 2 miljarder vart och ett av åren samt att internationella insatser finansieras genom biståndsanslaget (*yrkande 10*). Moderaterna anser också att uppdelningen mellan anslagen 6:1 och 6:2 bör ändras samtidigt som inriktningen tydliggörs (*yrkande 9*).

I Folkpartiet liberalernas *partimotion Fi240 (fp)* (*yrkande 17*) och i dess *kommittémotion Fö243 (fp)* (*yrkande 15*) av Allan Widman m.fl. framhålls att besparingar bör ske inom anslaget 6:1 Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m.m. med 733 miljoner kronor och 6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling med 617 miljoner kronor, dvs. totalt 1 350 miljoner kronor. I *kommittémotionen* framhålls också att frågan om anslaget för internationella insatser bör föras över till Utrikesdepartementet bör göras till föremål för en ny utredning (*yrkande 11*). Om riksdagen likväl uttalar att internationella insatser skall ligga kvar under utgiftsområde 6 skall medlen brytas ut och läggas i ett särskilt anslag (*yrkande 12*).

I Kristdemokraternas *kommittémotion Fö264 (kd)* av Erling Wäliwaara m.fl. framhålls att det tydligt bör framgå hur stor andel av anslaget som är beräknat för fredsfrämjande internationella insatser. Planeringen för internationella insatser bör omvandlas till ett eget beredskapsanslag (*yrkande 4*).

Vänsterpartiet framhåller i *kommittémotion Fö219 (v)* yrkande 1 att internationella insatser med militär personal skall finansieras från anslaget 6:1.

I motion *Fö213 (c)* föreslås att de värnpliktigas ersättningar och förmåner särskiljs från Försvarsmaktens totala anslag (*yrkande 1*).

I linje med att *utskottet ansluter sig* till regeringens förslag till anslagsbelopp för anslaget 6:1 Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande

truppinsatser m.m. och anslaget 6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling samt att riksdagen tidigare beslutat om anslagsstrukturen och anslagskonstruktionen inom utgiftsområde 6, *avstyrks kommittémotion Fö259 (m)* yrkandena 9, 10 och 11 (i denna del), Folkpartiet liberalernas *partimotion Fi240 (fp)* yrkande 17 och *kommittémotion Fö243 (fp)* yrkandena 11, 12 och 15, Vänsterpartiets *kommittémotion Fö219 (v)* yrkande 1, Kristdemokraternas *kommittémotion Fö264 (kd)* yrkande 4 samt *motion Fö213 (c)* yrkande 1.

Investeringsplan och investeringsbemyndigande

Regeringen redovisar i propositionen en investeringsplan och ett beräknat behov av bemyndiganden för nya beställningar och för att kunna likvidera tidigare beställningar. Utskottet har av företrädare för Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) härutöver fått en muntlig redovisning av regeringens beräkning av bemyndigandebehovet och vilka ekonomiska förpliktelser som därvid knyts till viktigare materielobjekt och system.

Utskottet erinrar om att finansutskottet (bet. 2003/04:FiU11) vid sin beredning av tilläggsbudget för år 2003, när det gäller regeringens förslag att under år 2003 för ramanslaget 6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling bemyndigas besluta om ett ökat beställningsbemyndigande, föreslagit riksdagen att avslå regeringens förslag. Riksdagen har beslutat i enlighet med finansutskottets förslag.

Utskottet har i övrigt ingen erinran mot regeringens redovisning och föreslår därför att riksdagen *godkänner investeringsplanen* och *lämnar* det föreslagna *bemyndigandet*. Härav följer att utskottet *avstyrker* kommittémotion Fö259 (m) yrkande 12 som föreslår att den av regeringen föreslagna investeringsplanen tillförs 2 miljarder kronor 2004.

Värnpliktsförmåner

I motion *Fö213 (c)* föreslås att det bör utredas om det är möjligt att dagersättningen och uttrykningsbidraget för de värnpliktiga knyts till den genomsnittliga löneutvecklingen inom den statliga sektorn (yrkande 2). Vidare framförs att staten bör säkerställa att alla värnpliktiga har möjlighet till goda kommunikationer samt att prissubventionera dessa kostnader (yrkande 3).

Riksdagen har tidigare avvisat motionsyrkanden om förmåner till de värnpliktiga med hänvisning till att beslut om dessa delegerats från riksdagen (se t.ex. bet. 2001/02:FöU1). *Utskottet* har ingen annan uppfattning nu, varför motion *Fö213 (c)* yrkandena 2 och 3 *avstyrks*.

Anslag 6:3 Krisberedskapsmyndigheten

Propositionen

Under hösten 2002 påbörjades uppbyggnaden av Krisberedskapsmyndigheten. Detta skall vara avslutat under 2003. De mest prioriterade områdena under uppbyggnadsfasen är att utveckla stödet till de geografiskt områdesansvariga.

Anslaget finansierar myndighetens förvaltningsutgifter.

Tabell: Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	60 112	Anslagssparande	6 388
2003	Anslag	140 048 ¹	Utgiftsprognos	131 499
2004	Förslag	143 331		
2005	Beräknat	146 552 ²		
2006	Beräknat	148 815 ³		

¹ Inklusivt av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2004.

² Motsvarar 143 330 tkr i 2004 års prisnivå.

³ Motsvarar 143 331 tkr i 2004 års prisnivå.

Anslaget har i förhållande till 2003 ökats med 512 000 kr avseende kompensation för de avgifter som skall betalas till Riksrevisionen.

Motionen

I den Moderata *kommittémotionen Fö259 (m)* av Ola Sundell m.fl. framhålls att den ökning av resurser till utgiftsområdet som i första hand krävs för att stå emot framtida hot mot det öppna samhället bör gå till det militära försvaret. Motionärerna avvisar således regeringens ökade satsningar inom den civila delen av totalförsvaret och föreslår att anslaget till Krisberedskapsmyndigheten minskas med 40 000 000 kr (*yrkande 11 i denna del*).

Utskottet

Utskottet tillstyrker vad regeringen föreslår om anslag till Krisberedskapsmyndigheten. Detta innebär att *kommittémotionen Fö259 (m)* yrkande 11 i denna del avstyrks.

Anslag 6:4 Styrelsen för psykologiskt försvar

Propositionen

En stor del av Styrelsen för psykologiskt försvars uppgifter övergick den 1 juli 2002 till Krisberedskapsmyndigheten. Kvar hos Styrelsen blev verksamhet inom områdena massmediernas beredskap, sprida kunskap om säkerhetspolitik och totalförsvaret samt opinionsundersökningar. Myndigheten utför sedan den 1 januari 2003 även kansligöromålen för Överklagandenämnden

för totalförsvaret. Styrelsen har regeringens informationsuppdrag om M/S Estonias förlisning.

Anslaget finansierar myndighetens förvaltningsutgifter samt arvoden till ledamöterna i Överklagandenämnden för totalförsvaret och övriga kostnader för nämndens verksamhet.

Anslaget finansierar den verksamhet som myndigheten genomför inom områdena massmediernas beredskap, sprida kunskap om säkerhetspolitik och totalförsvaret samt opinionsundersökningar, dvs. att följa svensk opinionsutveckling av betydelse för totalförsvaret.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett *ramanslag* på 17 279 000 kr.

Tabell: Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	16 898	Anslagssparande	257
2003	Anslag	15 789 ¹	Utgiftsprognos	15 560
2004	Förslag	17 279		
2005	Beräknat	17 648 ²		
2006	Beräknat	17 891 ³		

¹ Inklusivt av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2004.

² Motsvarar 17 279 tkr i 2004 års prisnivå.

³ Motsvarar 17 279 tkr i 2004 års prisnivå.

För att förbättra den enskildes rättssäkerhet vid värnplikt och civilplikt avser regeringen att inom Styrelsen för psykologiskt försvar inrätta en funktion för information och vägledning i rättsfrågor för de totalförsvarspliktiga som fullgör värnplikt eller civilplikt och till stöd för utbildningsansvariga. Funktionen skall även genom vägledande och rådgivande verksamhet främja personalvården för totalförsvarspliktiga. Till styrelsen skall vara knutet ett råd som skall bistå myndigheten i dessa frågor. Rådet skall ha en liknande sammansättning som nuvarande Nämnden för personalvård för totalförsvarspliktiga. Ledamöterna skall utses av regeringen.

Anslaget har i förhållande till 2003 ökat med 252 000 kr avseende kompensation för de avgifter som skall betalas till Riksrevisionen.

Vidare har anslaget i förhållande till 2003 ökat med 850 000 kr som tidigare har beräknats under anslaget 6:1 Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m.m. Detta belopp avser finansiering av dels den nya funktionen för information och vägledning i rättsfrågor för de totalförsvarspliktiga som fullgör värnplikt eller civilplikt och utbildningsansvariga (500 000 kr), dels vägledande och rådgivande verksamhet för främjande av personalvård som tidigare tilldelats Nämnden för personalvård för totalförsvarspliktiga (350 000 kr).

Utskottet

Utskottet tillstyrker vad regeringen föreslår om anslag till Styrelsen för psykologiskt försvar.

Anslag 6:5 Civilt försvar*Propositionen*

Anslaget finansierar verksamhet inom samverkansområdena Teknisk infrastruktur, Transporter, Spridning av allvarliga smittämnen, giftiga kemikalier och radioaktiva ämnen, Ekonomisk säkerhet, Områdesvis samordning, samverkan och information, Skydd, undsättning och vård samt viss internationell fredsfrämjande och humanitär verksamhet. Dessutom finansieras kostnader vad avser den regionala försöksverksamheten inom det s.k. Gotsamprojektet från anslaget. Under anslaget beräknas belopp för de frivilliga försvarsorganisationernas utbildningsverksamhet liksom för deras verksamhet i Estland, Lettland, Litauen, Polen och Ryssland.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett *ramanslag* på 1 854 960 kr.

Tabell: Anslagsutveckling*Tusental kronor*

2002	Utfall	1 756 240 ¹	Anslagssparande	328 836
2003	Anslag	1 891 062	Utgiftsprognos	1 840 286
2004	Förslag	1 854 960		
2005	Beräknat	1 885 192 ²		
2006	Beräknat	1 902 009 ³		

¹ Avser anslagen 6:3 Funktionen Civil ledning, 6:4 Funktionen Försörjning med industrivaror, 6:5 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst, 6:7 Funktionen Ordning och säkerhet, 6:8 Funktionen Hälsa- och sjukvård m.m., 6:9 Funktionen Telekommunikationer m.m., 6:10 Funktionen Postbefordran, 6:11 Funktionen Transporter, 6:12 Funktionen Energiförsörjning och 6:21 Civilt försvar.

² Motsvarar 1 843 557 tkr i 2004 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 825 206 tkr i 2004 års prisnivå.

Regeringen föreslår vidare att riksdagen godkänner regeringens förslag till *investeringsplan* för Civilt försvar.

Tabell: Investeringsplan*Tusental kronor*

	Totalt	Anskaffat t.o.m. 2002	Prognos 2003	Budget 2004
Teknisk infrastruktur	62 530	12 000	25 000	15 530
Transporter	358 165	154 460	54 100	48 045
Spridning av allvarliga smittäm- nen, giftiga kemikalier och radioaktiva ämnen	93 400	0	52 000	14 600
Ekonomisk säkerhet	5 000	3 000	500	500
Områdesvis samordning, sam- verkan och information	193 990	91 090	25 200	26 800
Skydd, undsättning och vård	292 452	135 000	54 407	44 333
Summa investeringar	1 005 537	395 550	211 207	149 808
Lån	296 222	135 000	98 592	27 418
Anslag	709 315	260 550	112 615	122 390
Summa finansiering	1 005 537	395 550	211 207	149 808

Investeringar under 2004 inom det civila försvaret genomförs inom samtliga samverkansområden. Huvuddelen av investeringarna är undantagna från reglerna om lånefinansiering och finansieras i stället med anslag eller bidrag. Den 26 juni 2003 har regeringen lämnat ett uppdrag till Krisberedskapsmyndigheten att redovisa inriktningar för verksamheten inom olika ekonomiska ramar. I avvaktan på den nya inriktningen för verksamheten inom det civila försvaret, som regeringen avser att redogöra för i kommande försvarsbeslut, redovisas därför ingen plan för investeringar 2005 och 2006.

Regeringen föreslår att riksdagen *bemyndigar* regeringen att under 2004 för ramanslaget 6:5 Civilt försvar besluta om avtal och beställningar av tjänster, utrustning och anläggningar för beredskapsåtgärder samt åtgärder för att hantera svåra påfrestningar på samhället i fred som inklusive tidigare gjorda beställningar innebär utgifter på högst 199 000 000 kr efter 2004.

Tabell: Bemyndigande om ekonomiska åtaganden*Tusental kronor*

	2002 utfall	2003 prognos	2004 beräknat	2005 beräknat	2006 – beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	268 643	197 192	318 200	–	–
Nya förpliktelser	176 352	270 000	77 500	–	–
Infriade förpliktelser*	247 803	148 992	198 500	72 500	124 700
Utestående förpliktelser vid årets slut	197 192	318 200	197 200	–	–
Erhållen/föreslagen bemyn- diganderam			199 000	–	–

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Bemyndigandet avser verksamhet som bedrivs inom samverkansområdena Teknisk infrastruktur, Transporter, Områdesvis samordning, samverkan och information samt Skydd, undsättning och vård. Den 26 juni 2003 har regeringen lämnat ett uppdrag till Krisberedskapsmyndigheten att redovisa inriktningar för verksamheten inom olika ekonomiska ramar. De långsiktiga ekonomiska förpliktelserna som staten genom systemet med bemyndiganden åtar sig bör i avvaktan på den framtida inriktningen inte öka nämnvärt i avvaktan på Krisberedskapsmyndighetens förslag.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att för 2004 låta *Statens räddningsverk disponera en låneram* i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar på högst 660 000 000 kr.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att för 2004 låta *Socialstyrelsen disponera en låneram* i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar på högst 200 000 000 kr.

Beredskapsinvesteringar inom Statens räddningsverks och Socialstyrelsens ansvarsområden finansieras med lån i Riksgäldskontoret. Låneramarna för 2004 skall även täcka tidigare gjorda beredskapsinvesteringar.

Regeringen föreslår vidare att riksdagen fastställer *avgiftsuttaget* för finansiering av åtgärder mot allvarliga hot och påfrestningar som gäller *elektronisk kommunikation*, som tas ut i enlighet med lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation för finansiering av åtgärder mot allvarliga fredstida hot och påfrestningar inom telekommunikationsområdet, till högst 100 000 000 kr under 2004.

Regeringen föreslår vidare att riksdagen fastställer *avgiftsuttaget för elberedskapsavgiften*, som tas ut i enlighet med elberedskapslagen (1997:288), för att finansiera beredskapsåtgärder som beslutas med stöd av nämnda lag, till högst 250 000 000 kr under 2004.

Finansiering av åtgärder mot allvarliga fredstida hot och påfrestningar som gäller elektronisk kommunikation sker genom att den som bedriver verksamhet som är anmäld enligt 2 kap. 1 § i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation betalar en avgift. Åtgärder som finansieras genom avgifterna syftar till att säkra de elektroniska kommunikationernas robusthet.

Inom anslaget har regeringen för 2004 beräknat 259 057 000 kr för samverkansområdet Teknisk infrastruktur, 100 000 000 kr för åtgärder mot allvarliga hot och påfrestningar i fredstid som gäller elektronisk kommunikation, 250 000 000 kr för elberedskapsåtgärder, 119 829 000 kr för samverkansområdet Transporter, 133 653 000 kr för samverkansområdet Spridning av allvarliga smittämnen, farliga kemikalier och radioaktiva ämnen, 18 167 000 kr för samverkansområdet Ekonomisk säkerhet, 499 308 000 kr för samverkansområdet Områdesvis samordning, samverkan och information, 454 446 000 kr för samverkansområdet Skydd, undsättning och vård samt 20 500 000 kr för Internationell verksamhet.

Regeringen har i förhållande till 2003 beräknat anslaget enligt följande.

Anslaget har minskats med 75 miljoner kronor som i stället beräknas under utgiftsområde 22, anslaget 37:6 Gemensam radiokommunikation för skydd och säkerhet. Anslaget har minskats med 6,1 miljoner kronor 2004, 17,5 miljoner kronor 2005 och 35,9 miljoner kronor 2006. Dessa belopp har i stället beräknats under anslaget 7:1 Kustbevakningen.

Motionerna

I Moderaternas *kommittémotion Fö259 (m)* av Ola Sundell m.fl. framhålls att den ökning av resurser till utgiftsområdet som i första hand krävs för att stå emot framtida hot mot det öppna samhället bör gå till det militära försvaret. Motionärerna avvisar således regeringens ökade satsningar inom den civila delen av totalförsvaret och föreslår att anslaget Civilt försvar minskas med 510 114 000 kr (*yrkande 11 i denna del*).

I Vänsterpartiets *kommittémotion Fö219 (v)* av Berit Jóhannesson m.fl. påpekas att regeringen i sin proposition Samhällets säkerhet och beredskap föreslog att internationella fredsfrämjande och humanitära insatser som utförs med hjälp av det civila försvaret bör kunna finansieras över utgiftsområde 6. Ett konkret förslag i detta avseende gällde Räddningsverket. Regeringen öppnade också för möjligheten att andra statliga myndigheter skulle kunna inkluderas i detta.

Vänsterpartiet följde upp denna fråga genom en motion. Utskottet bejakade att regeringen, mot bakgrund av erfarenheterna från Räddningsverket, överväger att också ge andra civila statliga myndigheter rätt att delta i internationella insatser. Detta blev utskottets svar på motionen. I föreliggande budgetmotion står under 4.2:

”Regeringen anser att verksamheten inom verksamhetsområdet Svåra påfrestningar liksom i dag bör finansieras av andra utgiftsområden om inte insatsen avser

- investeringar avseende svåra påfrestningar på samhället i fred som samtidigt i hög grad stärker förmågan vid höjd beredskap
- övnings- och utbildningsverksamhet som syftar till att ge samhället tillräcklig krishanteringsförmåga på lokal, regional och nationell nivå för såväl svåra påfrestningar på samhället i fred som under höjd beredskap
- viss internationell fredsfrämjande och humanitär verksamhet.”

Regeringen har dock inte i texten utvecklat vidare vilka myndigheter eller vilken omfattning det senare avser.

Vänsterpartiet anser att frågan om de förebyggande civila internationella insatserna är av stor vikt. De insatsernas syfte är framför allt att stävja en konflikt och därmed undvika att denna eskalerar till en väpnad konflikt. Ett ökat engagemang från svensk sida kräver också ekonomiska resurser. Därför bör riksdagen ge regeringen i uppdrag att inför det stundande arbetet med försvarsbeslutet 2005–2007 utveckla möjligheten för och pröva omfattningen av civila statliga myndigheters rätt att delta i internationella insatser med ekonomiskt stöd från utgiftsområde 6.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna (yrkande 5).

Utskottet

Utskottet tillstyrker vad regeringen föreslår om anslag till Civilt försvar. Detta innebär att Moderaternas *kommittémotion Fö259 (m)* yrkande 11 i denna del avstyrks. Utskottet tillstyrker också vad regeringen föreslår om investeringsplan, bemyndiganden och avgifter under anslaget 6:5 Civilt försvar.

Försvarsutskottet anförde i betänkande 2002/03:FöU1 Försvar och beredskap mot sårbarhet följande om civil internationellt fredsfrämjande, förtroendeskapande och humanitär verksamhet: ”I propositionen anför också regeringen bl.a. att internationella fredsfrämjande och humanitära insatser som utförs med hjälp av det civila försvaret bör kunna finansieras över utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet. Regeringen anser vidare att utgiftsområdet bör kunna finansiera åtgärder som avser Sveriges möjligheter att med civila resurser stötta andra länder som befinner sig i tillstånd av svår påfrestning på samhället i fred. Utskottet bejakar att regeringen – mot bakgrund av de erfarenheter som gjorts beträffande Räddningsverket – överväger att också ge andra civila statliga myndigheter rätt att delta i internationella insatser.” Utskottet har ingen annan uppfattning nu, varför *kommittémotion Fö219 (v)* yrkande 5 till viss del är tillgodosedd. Motionen *avstyrks* av utskottet.

Försvarets materielverk

Propositionen

Försvarets materielverk är en avgiftsfinansierad myndighet vars främsta uppgift är att anskaffa, vidmakthålla och avveckla materiel och förnödenheter på uppdrag av Försvarsmakten. Försvarets materielverk biträder Försvarsmakten i fråga om långsiktig materielförsörjningsplanering och materielsystemkunskap.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att för 2004 låta *Försvarets materielverk disponera en kredit* i Riksgäldskontoret på högst 25 000 000 000 kr för att tillgodose behovet av rörelsekapital.

Försvarets materielverk behöver ett rörelsekapital för att finansiera utestående förskott till industrin och övrigt behov av rörelsekapital.

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner förslaget till *investeringsplan* för Försvarets materielverk för perioden 2004–2006.

Tabell: Investeringsplan*Tusental kronor*

	Prognos 2003	Budget 2004	Beräknat 2005	Beräknat 2006
Investeringar varav				
förvaltningsutgifter	23 340	31 463	29 776	22 601
provsystem	17 900	14 000	14 000	14 000
IT-utveckling	67 647	128 774	139 514	89 619
Externa uppdrag	12 730	7 835	7 825	11 800
Summa investeringar	121 617	182 072	191 115	138 020
Lån Riksgäldskontoret	121 617	182 072	191 115	138 020
Summa finansiering	121 617	182 072	191 115	138 020

Utskottet

Utskottet tillstyrker vad regeringen föreslår om bemyndigande och investeringsplan för Försvarets materielverk.

Anslag 6:6 Totalförsvarets pliktverk*Propositionen*

Personalförsörjningen avseende totalförsvarspliktig personal stöds av Totalförsvarets pliktverk. Under 2002 mönstrade ca 50 000 män. En kraftig ökning av antalet intresseanmälningar om antagningsprövning för kvinnor har skett, ca 1 300 jämfört med närmare 800 året före.

Anslaget disponeras av Totalförsvarets pliktverk för mönstring, antagningsprövning, inskrivning och stöd under grundutbildning samt enskilda ärenden inom området. Vidare finansierar anslaget Totalförsvarets pliktverks verksamhet med att ge myndigheter och andra som har bemanningsansvar inom totalförsvaret stöd och service avseende bemanning med totalförsvarspliktiga som skrivs in för civil- eller värnplikt. Anslaget finansierar därutöver myndighetens verksamhet i fråga om redovisning av annan personal inom totalförsvaret samt stöd och service till utbildningsanordnarna i fråga om totalförsvarspliktigas tjänstgöring. Dessa verksamheter finansieras även till en del av avgiftsinkomster.

Tabell: Anslagsutveckling*Tusental kronor*

2002	Utfall	223 100	Anslagssparande	45 940
2003	Anslag	220 478 ¹	Utgiftsprognos	233 288
2004	Förslag	245 068		
2005	Beräknat	250 750 ²		
2006	Beräknat	254 839 ³		

¹ Inklusive av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2004.

² Motsvarar 245 068 tkr i 2004 års prisnivå.

³ Motsvarar 245 068 tkr i 2004 års prisnivå.

Regeringen uppskattar att omkring 235 miljoner kronor av de budgeterade utgifterna under anslaget för 2004 kan hänföras till det militära försvaret och omkring 10 miljoner kronor till det civila försvaret.

Regeringen har i förhållande till 2003 beräknat anslaget enligt följande.

Anslaget har ökats med 308 000 kr avseende kompensation för de avgifter som skall betalas till Riksrevisionen. Anslaget har vidare ökats med 18 020 000 kr som tidigare beräknats under anslaget 6:1 Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m.m. Ökningen skall finansiera bl.a. beräknade ökade utgifter på grund av löneökningar, höjda pensionspremier och ett ökat antal mönstrande.

Utskottet

Utskottet tillstyrker vad regeringen föreslår om anslag till Totalförsvarets pliktverk.

Anslag 6:7 Förvarshögskolan

Propositionen

Förvarshögskolans uppgifter är att utbilda yrkes- och reservofficerare på högre nivåer, att kompetensutveckla chefer för totalförsvarets behov samt att bedriva viss forskning inom ämnen som nära anknuter till skolans utbildningsområden.

Anslaget disponeras av Förvarshögskolan för forskning och utveckling m.m. inom skolans kompetensområde. Verksamheten skall kunna knytas till utbildningen och tillgodose totalförsvarets behov.

Tabell: Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	32 355	Anslagssparande	602
2003	Anslag	32 039 ¹	Utgiftsprognos	31 840
2004	Förslag	30 399		
2005	Beräknat	31 092 ²		
2006	Beräknat	31 580 ³		

¹ Inklusivt av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2004.

² Motsvarar 30 399 tkr i 2004 års prisnivå.

³ Motsvarar 30 399 tkr i 2004 års prisnivå.

Regeringen har under anslaget beräknat medel för uppbyggnad av vetenskaplig grund inom de kärnämnen där skolans kompetens är unik. Beloppet skall motsvara en professur och en rekryteringstjänst inom vart och ett av dessa ämnen. Anslaget har också justerats med hänsyn till att Krisberedskapsmyndigheten har fått det övergripande ansvaret för arbetet med informationsoperationen.

Utskottet

Utskottet tillstyrker vad regeringen föreslår om anslag till Försvarshögskolan.

Anslag 6:8 Försvarets radioanstalt*Propositionen*

Anslaget finansierar den verksamhet med signalspaning som Försvarets radioanstalt bedriver. Anslaget finansierar också utveckling av teknisk materiel och metoder som behövs för denna verksamhet. Vad gäller själva investeringen av teknisk materiel finansierar anslaget fr.o.m. 2004 endast kapitalkostnaden. Viss verksamhet inom myndigheten finansieras genom avgifter.

Försvarets radioanstalt skall bidra till att ge förvarning om förändrade förhållanden i vår omvärld och lämna stöd vid fredsfrämjande internationella operationer.

Tabell: Anslagsutveckling*Tusental kronor*

2002	Utfall	469 467	Anslagssparande	-4 782
2003	Anslag	479 307 ¹	Utgiftsprognos	462 321
2004	Förslag	415 325		
2005	Beräknat	418 942 ²		
2006	Beräknat	425 996 ³		

¹ Inklusivt av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2004.

² Motsvarar 409 257 tkr i 2004 års prisnivå.

³ Motsvarar 409 257 tkr i 2004 års prisnivå.

Utredningen om översyn av Försvarets radioanstalt har lämnat sitt betänkande (SOU 2003:30) och bl.a. föreslagit att finansieringen av radioanstaltens investeringar ses över. Regeringen anser att myndigheten på samma sätt som andra statliga myndigheter bör helt övergå till lånefinansiering av investeringar från den 1 januari 2004. Regeringen har därför vid beräkningen av anslaget i förhållande till 2003 minskat anslaget med 54 517 000 kr för 2004. Regeringen har uppdragit åt Ekonomistyrningsverket att i samverkan med Försvarets radioanstalt se över de eventuella konsekvenser av en övergång till lånefinansiering av radioanstaltens investeringar som kan uppstå med anledning av verksamhetens natur. Uppdraget skall redovisas senast den 31 oktober 2003.

Utskottet

Utskottet tillstyrker vad regeringen föreslår om anslag till Försvarets radioanstalt.

Anslag 6:9 Totalförsvarets forskningsinstitut*Propositionen*

Anslaget finansierar försvars- och säkerhetspolitisk forskning för regeringens behov, NBC-skyddsforskning samt flygteknisk kompetens- och resursutveckling. Kompetensen skall kunna nyttiggöras utanför totalförsvaret samt som stöd till svensk industri och vid export av krigsmateriel. Totalförsvarets forskningsinstituts verksamhet skall tillgodose totalförsvaret med forskning, metod- och teknikutveckling samt med utredningsverksamhet.

Tabell: Anslagsutveckling*Tusental kronor*

2002	Utfall	194 245	Anslagssparande	2 475
2003	Anslag	186 745 ¹	Utgiftsprognos	184 137
2004	Förslag	192 162		
2005	Beräknat	196 477 ²		
2006	Beräknat	199 497 ³		

¹ Inklusivt av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2004.

² Motsvarar 192 162 tkr i 2004 års prisnivå.

³ Motsvarar 192 162 tkr i 2004 års prisnivå.

Utskottet

Utskottet tillstyrker vad regeringen föreslår om anslag till Totalförsvarets forskningsinstitut.

Anslag 6:10 Stöd till frivilliga försvarsorganisationer*Propositionen*

Anslaget finansierar utgifter för stöd till den verksamhet som anges i förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet. De frivilliga försvarsorganisationerna, som anges i bilaga till förordningen, får bidrag för den del av deras verksamhet som främjar totalförsvaret och som omfattar ledning och administration, försvarsupplysning, rekrytering, funktionärsutbildning för den egna organisationen samt ungdomsverksamhet. Anslaget fördelas av Försvarsmakten och Krisberedskapsmyndigheten.

Tabell: Anslagsutveckling*Tusental kronor*

2002	Utfall	88 265	Anslagssparande	–
2003	Anslag	88 265 ¹	Utgiftsprognos	86 058
2004	Förslag	88 265		
2005	Beräknat	88 265 ²		
2006	Beräknat	88 265 ³		

¹ Inklusivt av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2004.

² Motsvarar 88 265 tkr i 2004 års prisnivå.

³ Motsvarar 88 265 tkr i 2004 års prisnivå.

Utskottet

Utskottet tillstyrker vad regeringen föreslår om anslag till Stöd till frivilliga försvarsorganisationer.

Anslag 6:11 Nämnder m.m.*Propositionen*

Anslaget finansierar den verksamhet som bedrivs av Vissa mindre nämnder samt bidrag till Svenska Röda Korset och till Centralförbundet Folk och Försvar.

Tabell: Anslagsutveckling*Tusental kronor*

2002	Utfall	9 027	Anslagssparande	1 892
2003	Anslag	5 145 ¹	Utgiftsprognos	5 483
2004	Förslag	7 095		
2005	Beräknat	7 095 ²		
2006	Beräknat	7 095 ³		

¹ Inklusivt av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2004.

² Motsvarar 7 095 tkr i 2004 års prisnivå.

³ Motsvarar 7 095 tkr i 2004 års prisnivå.

Utfallet 2002 innebär att anslagsposten Vissa mindre nämnder inte fullt ut förbrukat sitt anslag. Regeringen bedömer dock att anslagsförbrukningen kommer öka under kommande år.

Utskottet

Utskottet tillstyrker vad regeringen föreslår om anslag till Nämnder m.m.

Politikområde Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar

Utskottet behandlar här vad regeringen har anfört i budgetpropositionen om politikområdet Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar

Omfattning, utgiftsutveckling, mål, inriktning, m.m.

Propositionen

Omfattning

Politikområdet Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar omfattar verksamhetsområdet *Svåra påfrestningar* och verksamhetsområdet *Skydd mot olyckor*. Inom politikområdet bedrivs verksamhet som omfattar beredskapen för vissa normala fredstida olyckor liksom extrema fredstida störningar och olyckor med omfattande konsekvenser som t.ex. epidemier och allvarliga smittsamma djursjukdomar, översvämningar samt allvarliga störningar i elförsörjningen eller telekommunikationerna. Vad som har orsakat händelserna spelar mindre roll. Avgörande är i stället förmågan att kunna motstå störningar och olyckor samt att kunna hantera konsekvenserna av det inträffade.

Med olyckor menas både olyckor som människan vållat och naturolyckor där skador kan förorsakas på människa, på egendom eller i miljö.

Verksamheten omfattar räddningstjänst, olycks- och skadeförebyggande verksamhet samt övriga åtgärder vid olyckor enligt räddningstjänstlagen (1986:1102), lagen (1982:821) om transport av farligt gods, lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor och lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor samt ett antal författningar inom sjösäkerhetsområdet. Politikområdet omfattar även åtgärder som vidtas för att förebygga jordskred och andra naturolyckor. Statens räddningsverk lämnar under vissa villkor ersättning till kommuner och statliga myndigheter för vidtagna åtgärder och uppkomna merkostnader vid genomförda räddningsinsatser. Myndigheter inom det sjätte utgiftsområdet som bedriver verksamhet med stöd av nämnda författningar är Statens räddningsverk och Kustbevakningen. Inom politikområdet skall vidare tillräcklig förebyggande verksamhet bedrivas och tillräcklig krishanteringsförmåga åstadkommas i händelse av att en svår påfrestning på samhället i fred inträffar. Genom att höja förmågan inför fredstida extrema situationer ökas också grundförmågan att motstå ett väpnat angrepp och en god grund skapas för de åtgärder som eventuellt kan behöva genomföras.

Verksamhet bedrivs inom de *samverkansområden* som beskrivs under verksamhetsområdet Det civila försvaret.

Utgiftsutveckling

Inom politikområdet Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar finansierar utgiftsområdet verksamhet som Statens räddningsverk bedriver inom verksamhetsområdet Skydd mot olyckor samt Kustbevakningens verksamhet. Åtgärder inom verksamhetsområdet Svåra påfrestningar finansieras i huvudsak via andra utgiftsområden än utgiftsområde 6.

Regeringen anser att verksamheten inom verksamhetsområdet Svåra påfrestningar liksom i dag bör finansieras av andra utgiftsområden om inte insatserna avser:

investeringar avseende svåra påfrestningar på samhället i fred som samtidigt i hög grad stärker förmågan vid höjd beredskap,

övnings- och utbildningsverksamhet som syftar till att ge samhället tillräcklig krishanteringsförmåga på lokal, regional och nationell nivå för såväl svåra påfrestningar på samhället i fred som höjd beredskap samt

viss internationell fredsfrämjande och humanitär verksamhet.

I dessa fall bör åtgärder finansieras av verksamhetsområdet Det civila försvaret, anslaget 6:5 Civilt försvar. Regeringen gav i november 2002 Krisberedskapsmyndigheten i uppdrag att i samverkan med berörda myndigheter inkomma med ett underlag som gör det möjligt att bedöma kostnaderna för de åtgärder som vidtas inom olika utgiftsområden när det gäller beredskapen mot svåra påfrestningar på samhället i fred samt övergripande inriktning för samverkansområdena.

Tabell: Utgiftsutvecklingen inom politikområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Utgifts- prognos 2003	Förslag anslag 2004	Beräknat anslag 2005	Beräknat anslag 2006
Anslag 7:1 Kustbevakningen	533	548	537	622	648	674
Anslag 7:2 Förebyggande åtgärder för jordskred och andra olyckor	29	25	26	25	25	25
Anslag 7:3 Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m.	31	38	40	20	20	20
Anslag 7:4 Samhällets skydd mot olyckor	608	612	604	621	628	638
Totalt för politikområde Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar	1 201	1 223	1 207	1 288	1 321	1 357

¹ Inklusivt av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2004.

Mål för politikområdet

Målet för politikområdet Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar är att minska risken för och konsekvenserna av olyckor och svåra påfrestningar på samhället i fred och minska lidande och skadeverkningar av olyckor och katastrofer i andra länder.

Politikens inriktning

Regeringen anser att samhället skall ha beredskap inför alla slag av hot och risker. Regeringen vill betona vikten av att åtgärder vidtas i den normala verksamheten varefter kompletterande åtgärder vidtas för beredskapen mot svåra påfrestningar på samhället i fred samt för höjd beredskap.

Det är verksamheten som bedrivs varje dag i samhället som är grunden för vår förmåga att hantera stora kriser. För att vi skall kunna leva säkrare krävs att samhällets alla aktörer arbetar tillsammans mot samma mål. Om inte sjukvård, äldreomsorg, kommunal och statlig räddningstjänst, polis, teknisk infrastruktur och mycket mer fungerar i vardagen kommer dessa inte heller att fungera vid svåra påfrestningar och krig.

Arbetet inom *verksamhetsområdet Skydd mot olyckor* kommer att präglas av en minskad detaljreglering, införandet av nationella mål, förebyggande arbete och en förändrad utbildningsstruktur, förändringar som presenterats för riksdagen våren 2003. Syftet är att det skall ske färre olyckor i Sverige, färre människor skall skadas eller dödas. Dessutom skall miljön utsättas för mindre påfrestningar till följd av olyckor och det skall även fortsättningsvis finnas ett stort förtroende för samhällets räddningstjänst.

Verksamheten inom politikområdet Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar skall präglas av att den är en del av vårt samhälle. En mycket viktig aspekt i detta arbete är att fler kvinnor och människor med olika etnisk bakgrund skall engageras. I alla de olika svåra situationer som uppstår i samhället och som kan uppstå måste all den kunskap och erfarenhet som finns i samhället tas till vara. Arbetet kommer under 2004 att fortsätta mot diskriminering på grund av kön, sexuell läggning, ursprung eller religion och för ökad jämställdhet inom politikområdet.

Insatser inom politikområdet

I maj 2003 lämnade regeringen proposition 2002/03:119 Reformerad räddningstjänstlagstiftning till riksdagen. I propositionen lägger regeringen fram förslag till en ny lag, lagen om skydd mot olyckor, som skall ersätta den nu gällande räddningstjänstlagen. Bland annat betonas *kommunernas förebyggande verksamhet*. Lagen innehåller också bestämmelser om de förebyggande åtgärder som enskilda skall vidta. Bland materiella förändringar kan nämnas att det i lagen anges *övergripande nationella mål*, som skall kompletteras med verksamhetsmål och handlingsprogram. Det medför bl.a. att kommunerna får en ökad möjlighet till lokal anpassning av organisation och dimensionering av verksamheten. Andra nyheter är att brandsynen ersätts av en ny ordning, att

kommunerna blir skyldiga att se till att en olycka som har föranlett en räddningsinsats blir undersökt och att staten ges rätt att överklaga domstolsavgörande beträffande en kommuns rätt till ersättning av staten i vissa fall.

När det gäller sotningsverksamheten föreslår regeringen att kommunen även fortsättningsvis skall ha ansvaret för att rengöring (sotning) och brandskyddskontroll utförs, men att kommunen skall få medge att en enskild fastighetsägare själv utför eller låter annan utföra sotning på den egna fastigheten, om detta kan ske på ett från brandskyddssynpunkt betryggande sätt.

Räddningsverkets utbildningsstab och fyra skolor har organiserats till ett Centrum för risk- och säkerhetsutbildning inom verket. Centrumets verksamhet startade den 1 januari 2003 och bedriver sedan den 1 september 2003 en ny tvåårig, eftergymnasial, studiemedelsfinansierad utbildning i skydd mot olyckor. Den nya utbildningen skall bidra till ett vidgat och fördjupat säkerhetsarbete inom hela sektorn skydd mot olyckor.

Räddningsverket konstaterar i en rapport till regeringen under år 2003 att det inom flera samhällssektorer är svårt att rekrytera personal och att detta inte är något unikt problem för räddningstjänsten. Räddningsverket menar dock att det krävs särskilda insatser för att rekrytera deltidsanställd personal. I rapporten konstateras att av de deltidsanställda brandmännen har mindre än 10 % kommunen som huvudarbetsgivare, medan ca 90 % har det privata näringslivet som huvudarbetsgivare. Räddningsverket anser att rekryteringsinsatserna måste ägnas mer tid och omsorg. Andelen kvinnor inom den kommunala räddningstjänsten måste ökas. Verket pekar även på att kontakterna mellan kommunen som arbetsgivare för den deltidsanställda brandmannen och dennes ordinarie arbetsgivare generellt sett måste förbättras och att kommunerna bör vidta åtgärder för att kombinera kommunala tjänster med uppdrag som deltidsanställd brandman. Räddningsverket avser att tillsammans med Svenska Kommunförbundet ta initiativ till att en särskild resursgrupp bildas för frågor som underlättar rekrytering av deltidsanställd personal.

Regeringen anförde i budgetpropositionen för 2002 att det skulle vara önskvärt att kunna lämna en samlad bedömning av det offentliga olycksförebyggande och skadeavhjälpande arbetet till riksdagen. Regeringen har i regeringsbrevet för 2003 uppdragit åt Räddningsverket att, i samverkan med berörda myndigheter och organisationer, fortsätta uppbyggnaden i Karlskoga av Nationellt centrum för erfarenhetsåterföring från olyckor (NCO) så att en samlad bedömning av olycksutvecklingen och säkerhetsarbetet i Sverige kan göras utifrån nationella, regionala och lokala behov.

En första nationell bild av olycksutvecklingen i Sverige har redovisats i rapporten Olyckor i siffror. Äldre människor är överrepresenterade i nästan samtliga olyckstyper. De flesta dödsolyckor, drygt 40 %, sker i boendemiljön. Målet i verkets handlingsprogram för den brandförebyggande verksamheten 2002–2004 är bl.a. att till utgången av 2004 nå en 10-procentig minskning av treårsmedelvärdet för antalet omkomna vid bränder i bostäder.

Kustbevakningen har genomfört miljöskyddsoperationer avseende olja och kemikalier samt sjöräddningsinsatser. Vidare har Kustbevakningen genomfört sjösäkerhetstillsyn avseende fartygs bemanning, lastning av förpackat farligt gods, lastsäkring av lastbärare, kontroll av giltiga certifikat och deklarationer, kontroll av fartygets djupgående samt kontroll av antalet passagerare. Myndigheten har också deltagit i det arbete som bedrivits i ett antal internationella organ, såsom Helsingforskommissionen (HELCOM), EU, Bonnavalet, IMO, Köpenhamnsavtalet och Arktiska rådet.

Resultatbedömning

Regeringen bedömer att de åtgärder som vidtagits inom politikområdet sammantaget har bidragit till en positiv inverkan på samhällets förmåga att förebygga, förhindra och minska konsekvenserna av olyckor och svåra påfrestningar på samhället i fred. Regeringen anser vidare att den verksamhet och de åtgärder som vidtagits av myndigheterna inom politikområdet har haft en positiv inverkan. Regeringen noterar emellertid att åtgärderna inom vissa delar av politikområdet inte har varit tillräckliga för att uppfylla de långsiktiga målen. Regeringen anser därför att det finns behov av ytterligare åtgärder för att utveckla samhällets förmåga att förebygga och mildra konsekvenserna av olyckor särskilt i arbetet med att förebygga personskador.

Utskottet

Utskottet har inget att invända mot vad regeringen redovisat angående omfattning, utgiftsutveckling, mål, inriktning m.m. avseende politikområdet Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar.

Verksamhetsområde Svåra påfrestningar

Omfattning, mål, resultatbedömning, inriktning m.m.

Propositionen

Beträffande *omfattningen av verksamhetsområdet* anger regeringen att samhällets planering av åtgärder för svåra påfrestningar på samhället i fred och höjd beredskap sker samordnat inom ramen för de sex samverkansområden som är nämnda under verksamhetsområdet Det civila försvaret. I områdena ingår myndigheter som bedriver verksamhet med starka inbördes samband.

En svår påfrestning på samhället i fred utgör inte en enskild händelse i sig, exempelvis en olycka eller ett sabotage, utan är ett tillstånd som kan uppstå när en eller flera händelser gemensamt eskalerar och konsekvenserna av dessa händelser omfattar stora delar av samhället. Svåra påfrestningar kan sägas utgöra olika slag av extrema situationer med låg sannolikhet som skiljer sig i sak. Tillståndet är av sådan omfattning att det uppstår allvarliga störningar i

viktiga samhällsfunktioner eller hotar grundläggande värden av olika slag i samhället. För att kunna hantera situationen och därmed begränsa konsekvenserna krävs samordning av insatser från flera olika myndigheter och organ.

För verksamhetsområdet Svåra påfrestningar finns inga särskilda medel avsatta. Verksamhet avseende svåra påfrestningar på samhället i fred finansieras i dag i huvudsak över andra utgiftsområden än utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet. Åtgärder i syfte att stärka samhällets förmåga att hantera svåra påfrestningar finansieras till en del över anslaget 6:5 Civilt försvar enligt gällande finansieringsprinciper. En förutsättning är att åtgärderna även skall stärka samhällets förmåga vid höjd beredskap. Genom att skapa förmåga att hantera en svår påfrestning säkerställs även i allt väsentligt en förmåga inom det civila försvaret.

Målet är att minska risken för och konsekvenserna av svåra påfrestningar på samhället i fred. Om en sådan påfrestning skulle inträffa, skall människors liv, personliga säkerhet och hälsa tryggas samt skador på egendom eller i miljö hindras eller begränsas.

Beträffande *resultatet* redovisar regeringen att de åtgärder som vidtas inom ramen för det civila försvaret även ger effekter på samhällets beredskap mot svåra påfrestningar.

NBC-beredskapsåtgärder och de åtgärder som motiveras av hot inom IT-området är exempel där en förmåga har byggts upp i samhället för att kunna möta svåra påfrestningar på samhället i fred som förorsakas av terrorism och omfattande sabotage.

Den framtida *inriktningen* bör utgå från en bredare syn på hot och risker och i större utsträckning än i dag riktas mot förebyggande arbete. Detta för att minska riskerna för störningar i samhällsviktiga system och konsekvenserna av inträffade störningar.

Utskottet

Utskottet har inget att invända mot vad regeringen redovisat om omfattning, mål, resultatbedömning, inriktning m.m. avseende verksamhetsområdet Svåra påfrestningar.

Verksamhetsområde Skydd mot olyckor

Omfattning, utgiftsutveckling, mål resultatbedömning, inriktning m.m.

Propositionen

Verksamhetsområdet *omfattar* åtgärder för att förebygga och begränsa konsekvenser av olyckor samt avhjälpa skador. Verksamhetsområdet begränsas till att omfatta verksamheter som bedrivs av Statens räddningsverk och Kustbe-

vakningen inom det sjätte utgiftsområdet. Liknande verksamheter med motsvarande målsättning och till en del baserade på samma lagstiftning bedrivs även av ett antal statliga myndigheter inom andra politikområden samt av kommunerna.

Beträffande *utgiftsutvecklingen* redovisar regeringen att riksdagen för 2002 för verksamhetsområdet Skydd mot olyckor anvisade 1 148,5 miljoner kronor. Utfallet för anslagen inom verksamhetsområdet uppgick under 2002 till 1 186 miljoner kronor. Skillnaden mellan utgifterna och tilldelade medel finansierades genom anslagssparande från tidigare år. Vid utgången av 2002 redovisade verksamhetsområdet ett anslagssparande på ca 10 miljoner kronor. För 2003 har regeringen tilldelat medel för verksamhetsområdet om 1 205 miljoner kronor.

Målet är att skydda människors liv, säkerhet och hälsa mot olyckor samt att förhindra eller begränsa skador på egendom och miljö.

I sin *resultatbedömning* anger regeringen att målet att antalet olyckor skall minska *inte* har uppnåtts under 2002.

Tre faktorer talar enligt regeringens bedömning för att bättre resultat på sikt kommer att nås när det gäller att minska antalet olyckor, nämligen den föreslagna nya lagen om skydd mot olyckor, den nya tvååriga yrkesutbildningen i skydd mot olyckor samt tillgången på analyser från Nationellt centrum för erfarenhetsåterföring från olyckor i Karlskoga.

Planläggning för räddningstjänst vid utsläpp av radioaktiva ämnen från en kärnteknisk anläggning och sanering efter sådana utsläpp bör enligt regeringen ägnas större uppmärksamhet. Enligt regeringens bedömning har planläggningen för saneringen inte givits tillräcklig prioritet hos länsstyrelserna och ej heller anpassats till regionala förhållanden.

Planläggning för räddningstjänst vid utsläpp av radioaktiva ämnen från en kärnteknisk anläggning och sanering efter sådana utsläpp bör enligt regeringen ägnas större uppmärksamhet. Enligt regeringens bedömning har planläggningen för saneringen inte givits tillräcklig prioritet hos länsstyrelserna och ej heller anpassats till regionala förhållanden.

Enligt regeringens bedömning har Kustbevakningen genomfört miljöövervakning och miljöräddningstjänst i enlighet med de mål som ålagts myndigheten. Avsikten är att en fortsatt kraftfull övervakning skall leda till att upptäcktsrisken ökar och att lagföringen effektiviseras ytterligare. Därigenom kan antalet oljeutsläpp komma att fortsatt minska. Miljöräddningstjänst till sjöss är viktig för att minimera skador på den marina miljön och kostnader för sanering.

Räddningsverket har tillsammans med Rikspolisstyrelsen slutfört ett arbete där man, utifrån terroristhot, belyst risker förknippade med transport av farliga ämnen. Ett förslag till översyn av lagstiftning och regelverk har utarbetats.

En översyn har gjorts av nuvarande säkerhet och tillsyn beträffande transporter på väg och järnväg av farligt gods. Denna kommer att ligga till grund för åtgärder inom området, vilka också förutses behöva samordnas med på-

gående översyn av internationella regelverk för transporter av farligt gods. En särskild fråga som uppmärksammats i detta sammanhang gäller säkerheten vid transporter av radioaktiva isotoper.

I fråga om jämställdhet och etnisk mångfald framhåller regeringen att Räddningsverket har sett över antagningskraven för fysisk förmåga för att få en jämnare könsfördelning till den nya tvååriga utbildningen för skydd mot olyckor. En normaltränad kvinna eller man bör nu klara de fysiska baskraven. Särskilda åtgärder för att marknadsföra utbildningen har riktats mot kvinnor. En uttalad ambition med att införa den nya utbildningen har varit att i högre grad beakta jämställdhets- och mångfaldsaspekter.

Kustbevakningen arbetar aktivt för att få in fler kvinnor i kustbevakningsyrket liksom att öka den etniska mångfalden. Vidare har Kustbevakningen deltagit vid olika utbildnings- och rekryteringsmässor samt genomfört andra informationsaktiviteter. För att stärka kvinnors ställning inom myndigheten har Kustbevakningen även ett mentorprogram för kvinnor och ett kvinnligt nätverk.

I en *sammanfattande slutsats* anser regeringen att de åtgärder som vidtagits inom området skydd mot olyckor haft en positiv inverkan på samhällets förmåga att förebygga, förhindra och minska konsekvenserna av olyckor.

Beträffande *inriktningen* redovisar regeringen att samhällets förmåga att förebygga och hantera olyckor måste utvecklas ytterligare. Införandet av ny lag och ny utbildning är betydelsefulla delar. Det förebyggande arbetet bör prioriteras även fortsättningsvis. Viktiga led i det förebyggande arbetet är tillsyn och statistikuppbyggnad.

Utskottet

Utskottet har inget att invända mot vad regeringen redovisat om omfattning, mål, resultatbedömning, inriktning m.m. avseende verksamhetsområdet Skydd mot olyckor.

Budgetförslag för politikområdet Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen anfört om budgetförslag för politikområdet Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar (s. 111–116) jämte motionerna Fö219 (v) yrkande 3, Fö259 (m) yrkande 11 och Fö265 (kd).

Anslag 7:1 Kustbevakningen

Utskottets förslag

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till budget och investeringsplan för Kustbevakningen. Det är angeläget att en modernisering och ändamålanpassning av Kustbevakningens fartyg och flygplan kan genomföras och att en hög nivå kan upprätthållas på havs- och kustövervakningen samt miljöräddningstjänsten till sjöss. Motionerna Fö259 (m) yrkande 11 samt Fö265 (kd) avstyrks.

Propositionen

Riksdagen har tidigare beslutat att regeringen, eller efter regeringens bemyndigande Kustbevakningen, skall besluta i alla frågor som rör Kustbevakningens regionala indelning (prop. 1996/97:1, bet. 1996/97:FöU1, rskr. 1996/97:109). Regeringen har tidigare berett riksdagen tillfälle att ta del av frågor rörande Kustbevakningens lokala organisation. Utvecklingen inom Kustbevakningens verksamhetsområde ställer krav på att myndigheten har en för ändamålet lämplig organisatorisk struktur. Regeringen anser därför att Kustbevakningen självständigt bör få besluta om både den regionala och den lokala organisationen. Regeringen avser därför att fatta beslut med denna innebörd.

Regeringen anser att miljöövervakningen bör öka och har därför i föreliggande proposition beräknat ytterligare att Kustbevakningen tillförs ca 50 miljoner kronor fr.o.m. 2004 i enlighet med de förslag som presenterades i propositionen (prop. 2000/2001:130) Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier. Miljöövervakning och miljöräddningstjänst till sjöss är viktiga för att minimera skador på den marina miljön och kostnader för sanering.

Ett antal faktorer kan framgent komma att påverka Kustbevakningens verksamhet och resursbehov, bl.a. EU:s kommande utvidgning i Östersjöregionen, Kustbevakningens ökade roll som brottsutredare, sjöövervakningsuppdraget samt de ökande oljetransporterna. De senare kan komma att beröra anskaffningen av tre större kombinationsfartyg.

Ramanslaget 7:1 Kustbevakningen finansierar Kustbevakningens verksamhet med att utföra sjöövervakning och annan kontroll- och tillsynsverksamhet samt räddningstjänst till sjöss. Anslaget finansierar även samordning av de civila behoven av sjöövervakning och sjöinformation.

Tabell: Anslag 7:1 Utgiftsutveckling*Tusental kronor*

2002	Utfall	533 354	Anslagssparande	-66
2003	Anslag	548 053 ¹	Utgiftsprognos	537 252
2004	Förslag	621 634		
2005	Beräknat	648 488 ²		
2006	Beräknat	673 946 ³		

¹ Inklusivt av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med BP för 2004.

² Motsvarar 634 034 tkr i 2004 års prisnivå.

³ Motsvarar 648 435 tkr i 2004 års prisnivå.

Anslaget har ökat med 49,3 miljoner kronor som tidigare beräknats under utgiftsområde 20 anslaget 34:3 för finansiering av den ökade miljöövervakningen som följer av regeringens förslag i miljömålspropositionen (prop. 2000/01:130, bet. 2001/02:MJU3, rskr. 2001/02:36). Mot bakgrund av fördyringen av Kustbevakningens investeringsplan samt den planerade investeringen i nya flygplan föreslår regeringen att Kustbevakningen för åren 2004–2006 tillförs ytterligare medel för räntor och amorteringar.

Tabell: Härledning av anslagsnivån 2004–2006, för 7:1 Kustbevakningen*Tusental kronor*

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget ¹	548 053	548 053	548 053
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	17 592	32 046	43 105
Beslut	8 733	9 733	5 733
Överföring från annat utgiftsområde	49 300	49 300	49 300
Överföring inom utgiftsområde 6	-2 044	9 356	27 756
Förslag/beräknat anslag	621 634	648 448	673 946

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2003 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i 2004 års prisläge.

Sammantaget föreslår regeringen att riksdagen till 7:1 Kustbevakningen anvisar 621 634 000 kr för år 2004.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell: Offentligrättslig verksamhet*Tusental kronor*

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)
Utfall 2002	347
Prognos 2003	2 000
Budget 2004	2 000

Intäkterna avser oljeskadeersättning som påförs fartygsägare för uppkomna oljeskador. Det är svårt att prognostisera kommande intäkter. För att få ut avgiften krävs ofta att skadevällaren förs inför domstol. Av denna anledning kan det dröja flera år innan statens fordran säkrats.

Mot inkomstitel redovisas även vattenföroreningsavgifter som redovisas av Tullverket för Kustbevakningens räkning

Tabell: Uppdragsverksamhet

<i>Tusental kronor</i>			
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt–Kostnad)
Utfall 2002 (varav tjänsteexport)	2 100	2 100	0
Prognos 2003 (varav tjänsteexport)	2 500	2 500	0
Budget 2004 (varav tjänsteexport)	2 500	2 500	0

Myndigheten får disponera intäkterna. Kustbevakningen utför uppdrags- och serviceverksamhet åt samverkande myndigheter och andra uppdragsgivare och avnämare.

Investeringsplan för Kustbevakningen

Regeringen föreslår att förslaget till investeringsplan för Kustbevakningen för perioden 2004–2006 godkänns.

Tabell: Investeringsplan

<i>Miljoner kronor</i>						
	Total kostnad	Anskaffat t.o.m. 2002	Prognos 2003	Budget 2004	Beräknat 2005	Beräknat 2006
Flygplan	639	0	5	4	210	420
Övrigt/grund- investeringar	241	0	70	71	50	50
Summa invester- ingar	880	0	75	75	260	470
Lån	880	0	75	75	260	470
Summa finansie- ring	880	0	75	75	260	470

En avgörande faktor för Kustbevakningen är att myndigheten, förutom kompetent personal, har flygplan, svävare, fartyg, etc. som är lämpade och anpassade för den verksamhet som myndigheten bedriver och till de krav som ställs. Den ökade sjöfarten med allt större tonnage samt ökade transporter av olja och andra miljöfarliga ämnen till sjöss ställer högre krav på Kustbevakningen. Myndighetens fartygs- och flygplansflotta är till stora delar ålderstigen och den tekniska livslängden kommer inom några år att vara passerad.

Merparten av plattformarna svarar därmed inte mot de krav som ställs. Kustbevakningen har därför på regeringens uppdrag, den 1 mars 2001, redovisat en materielplan för åren 2001–2010.

Materielplanen innehåller myndighetens bedömning av investeringsbehovet i fartyg och flygplan m.m. Kostnaderna överstiger de riktlinjer som regeringen tidigare redovisat (prop. 1999/2000:1). Kustbevakningens bedömning stämmer i stort överens med den bedömning Statskontoret tidigare gjort vid en översyn av Kustbevakningens verksamhet (Statskontoret 2000:1). Statskontoret påtalade dock att möjligheterna till samordning med andra myndigheter borde prövas ytterligare. Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) gav därför den 10 december 2001 en konsult i uppdrag att se över samordningsmöjligheterna i materielplanen. Uppdraget redovisades den 31 januari 2002. I redovisningen av uppdraget gjorde konsulten bedömningen att det fanns viss materiel som skulle kunna överföras till Kustbevakningens verksamhet. *Försvarsutskottet* anförde i sitt betänkande 2002/03:FöU1 att det är angeläget att regeringen redovisar sina överväganden och ställningstaganden till det förslag som lagts fram i rapporten av konsulten. Regeringen gör bedömningen att ett beslut om en eventuell överföring av materiel till Kustbevakningen kan fattas först efter det kommande försvarsbeslutet.

Regeringen anser vidare att en eventuell överföring av materiel till Kustbevakningen måste ses i ett helhetsperspektiv och i relation till myndighetens övriga investeringsbehov samt behov av en ny typ av fartyg. Regeringen gav därför Kustbevakningen i uppdrag att genomföra en förstudie avseende tre större kombinationsfartyg. Regeringen avser vidare att lämna ett uppdrag till Ekonomistyrningsverket att i samråd med Kustbevakningen utveckla en modell för Kustbevakningens investeringar, som innebär att myndighetens kapacitet kan bibehållas på lång sikt.

Den ökade sjötrafiken i vårt närområde tillsammans med en ökad hantering av olja till sjöss ökar risken för olyckor samt risken för en olycka med svåra konsekvenser – en utveckling som ställer krav på det förebyggande arbetet, arbetet med att förhindra och begränsa olyckor samt förmågan att bekämpa ett större oljeutsläpp. Förmågan att möta ett större oljeutsläpp i vårt närområde är avhängig av såväl svenska resurser som de resurser andra stater förfogar över och kan göras tillgängliga via de internationella överenskommelser som Sverige ingått. Regeringen anser det därför angeläget att Kustbevakningen även fortsättningsvis medverkar till att utveckla det internationella samarbetet inom området miljöräddningstjänst.

Motionerna

I *kommittémotion Fö259 (m) yrkande 11* i denna del föreslås att anslaget till Kustbevakningen reduceras med drygt 102 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

I *kommittémotion Fö265 (kd)* framhåller motionärerna att avvecklingen av sjöpolisen och neddragningarna i tullens verksamhet ställer ökade krav på Kustbevakningen. Schengensamarbetet och uppgifterna för sjölägesinformat-

ionen är andra exempel på nya uppgifter för Kustbevakningen. Kustbevakningen behöver anskaffa ny materiel. För att långsiktigt kunna fullgöra uppgifterna och möta utökade krav på internationell verksamhet m.m. bör Kustbevakningens verksamhet förstärkas med 20 miljoner kronor jämfört med regeringen.

Utskottet

I *kommittémotion Fö259 (m) yrkande 11* föreslås att Kustbevakningens resurser reduceras med drygt 102 miljoner kronor. Förslaget skulle enligt utskottets bedömning allvarligt försvåra möjligheterna att upprätthålla en godtagbar havs- och kustövervakning samt miljöräddningstjänst till sjöss. Mot bakgrund av bl.a. de ökande oljetransporterna i Östersjöområdet samt kravet på annan internationell verksamhet är behovet snarare det motsatta. Utskottet tillstyrker sålunda regeringens förslag och avstyrker motionerna Fö259 (m) yrkande 11 samt Fö265 (kd).

Utskottet hade räknat med att regeringen hade tagit ställning till frågan om en överföring till Kustbevakningen av materiel som blivit övertalig genom försvarsbesluten åren 2000 och 2001. Utskottet konstaterar att regeringen anser att ett sådant ställningstagande bör ske först efter nästa försvarsbeslut. Eftersom den ökade sjöfarten med transporter av olja och andra miljöfarliga ämnen till sjöss ställer högre krav på Kustbevakningen, och att dess fartygs- och flygplansflotta till stora delar är ålderstigen tillstyrker utskottet regeringens förslag till investeringsplan. Det är angeläget att en modernisering och ändamålsanpassning av Kustbevakningens fartyg och flygplan kan genomföras.

Anslag 7:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra olyckor

Utskottets förslag

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till budget och att regeringen bemyndigas att under 2004 besluta om bidrag som inklusive gjorda åtaganden innebär utgifter på sammanlagt 15 miljoner kronor efter år 2004.

Propositionen

Från anslaget som disponeras av Statens räddningsverk utbetalas ersättning till kommuner för åtgärder som vidtas för att förebygga jordskred och andra naturolyckor.

Kommunerna kan ansöka om statsbidrag för åtgärder som de har utfört eller avser att utföra. Ansökan ställs till Räddningsverket tillsammans med erforderligt tekniskt underlag. Grundprincipen är att utbetalningen sker när åtgärderna, för vilka bidrag beviljats, är genomförda och slutbesiktigade. För att stimulera kommunerna att utföra förebyggande åtgärder kan 50 % av bidraget

för planerade men ännu inte utförda åtgärder betalas efter det att slutligt beslut har fattats. Resterande del utbetalas när åtgärderna utförts och är slutbesiktigade. Efter det att projektet godkänts har kommunen tre år på sig att genomföra åtgärderna. Principen att det slutliga bidraget inte betalas ut förrän projektet är slutbesiktigat medför ofta förskjutningar i utbetalningarna och anslagssparande uppkommer därför.

Tabell: Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	28 943	Anslagssparande	1 900
2003	Anslag	25 000 ¹	Utgiftsprognos	26 275
2004	Förslag	25 000		
2005	Beräknat	25 000 ²		
2006	Beräknat	25 000 ³		

¹ Inklusive av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2004.

² Motsvarar 25 000 tkr i 2004 års prisnivå.

³ Motsvarar 25 000 tkr i 2004 års prisnivå.

Regeringen föreslår att regeringen bemyndigas att under 2004 för ramanslaget 7:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 15 000 000 kr efter 2004.

Tabell: Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	2002 utfall	2003 prognos	2004 beräknat	2005 beräknat	2006- beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	7 895	13 282	12 265	–	–
Nya förpliktelser	10 970	11 000	11 000	–	–
Infriade förpliktelser*	5 583	12 017	11 000	10 000	2 265
Utestående förpliktelser vid årets slut	13 282	12 265	12 265	–	–
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	28 000	15 000	15 000	–	–

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Bemyndigandet avser bidrag till kommunernas verksamhet att förebygga jordskred och andra naturolyckor för att stimulera sådana åtgärder. *Regeringen bedömer* att anslagsnivån inte bör ändras för åren 2004–2006.

Utskottet

Utskottet tillstyrker att regeringen bemyndigas att under 2004 för ramanslaget 7:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 15 000 000 kr efter 2004.

Anslag 7:3 Ersättning vid räddningstjänst m.m.**Utskottets förslag**

Utskottet tillstyrker regeringens budgetförslag.

Propositionen

Från anslaget som disponeras av Statens räddningsverk utbetalas i enlighet med räddningstjänstlagen (1986:1102) vissa ersättningar till följd av uppkomna kostnader vid genomförda räddningsinsatser, insatser för att bekämpa olja m.m. till sjöss samt för utredning av allvarliga olyckor. Anslaget finansierar även de räddningsinsatser som Räddningsverket kan behöva genomföra till lands i Estland, Lettland och Litauen.

Under 2002 har från anslaget sammanlagt 27,7 miljoner kronor utbetalats till elva kommuner för ersättning på grund av bl.a. översvämningar, skogsbränder och snöoväder. Vidare har från anslaget sammanlagt 1 miljon kronor utbetalats i ersättning till fem kommuner för oljesanering på land.

För kostnader som uppkommer i samband med oljeutsläpp eller utsläpp av andra skadliga ämnen i vatten utnyttjade Kustbevakningen under 2002 1,7 miljoner kronor. Under 2004 har regeringen beräknat 2 miljoner kronor för detta ändamål. Räddningsverket har vidare under 2002 utbetalat 358 000 kr till Statens haverikommission för utredning av allvarliga olyckor.

Regeringen har på tilläggsbudget för 2003 i föreliggande proposition föreslagit att anslaget innevarande år bör ökas med 17 500 000 kr.

Utfallet på anslaget varierar kraftigt mellan åren. Detta beror på att det är svårt att förutsäga antalet olyckor som kräver räddningsinsatser och konsekvenserna av dessa. Flera beslut om ersättning har också resulterat i överklaganden, och i vissa fall har kompletterande utbetalningar beslutats.

Utfallet har de senaste fem åren legat både över och under på statsbudgeten anvisat anslag. *Regeringen bedömer* därför inte att anslagsnivån bör ändras för åren 2004–2006.

Tabell: Anslagsutveckling*Tusental kronor*

2002	Utfall	30 734	Anslagssparande	2 961
2003	Anslag	37 500 ¹	Utgiftsprognos	39 500
2004	Förslag	20 000		
2005	Beräknat	20 000 ²		
2006	Beräknat	20 000 ³		

¹ Inklusive av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2004.

² Motsvarar 20 000 tkr i 2004 års prisnivå.

³ Motsvarar 20 000 tkr i 2004 års prisnivå.

Utskottet

Utskottet har inget att erinra mot regeringens förslag till budget.

Anslag 7:4 Samhällets skydd mot olyckor**Utskottets förslag i korthet**

Utskottet tillstyrker regeringens budgetförslag samt till *investeringsplan för Statens räddningsverk*, såvitt avser Samhället skydd mot olyckor. I fråga om *mål för Statens räddningsverks minröjningsinsatser* anser utskottet mot bakgrund av vad som redovisas i budgetpropositionen att de intentioner som eftersträvas i motion Fö219 (v) yrkande 3 blir väl tillgodosedda. Motionen avstyrks sålunda.

Propositionen

Anslaget som disponeras av Statens räddningsverk, finansierar verksamhet inom räddningstjänstområdet inklusive olycks- och skadeförebyggande åtgärder samt beredskap för och indirekta kostnader i samband med internationella insatser. Anslaget finansierar även bidrag för främjande av den enskilda människans förmåga. Beredskapen för internationella insatser omfattar även minröjning och en kemikalieinsatsstyrka. Delar av centrum för risk- och säkerhetsutbildningsverksamhet finansieras från anslaget och delar av verksamheten vid Nationellt centrum för erfarenhetsåterföring från olyckor i Karlskoga. Anslaget finansierar även ersättning till länsstyrelserna för tillkommande uppgifter med anledning av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Tabell: Anslagsutveckling*Tusental kronor*

2002	Utfall	608 380	Anslagssparande	7 492
2003	Anslag	612 249 ¹	Utgiftsprognos	603 664
2004	Förslag	621 183		
2005	Beräknat	628 353 ²		
2006	Beräknat	638 360 ³		

¹ Inklusivt av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2004.

² Motsvarar 614 381 tkr i 2004 års prisnivå.

³ Motsvarar 614 382 tkr i 2004 års prisnivå.

Tabell: Härledning av anslagsnivån 2004–2006, för 7:4 Samhällets skydd mot olyckor

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	612 249	612 249	612 249
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	17 322	31 294	41 301
Beslut	663	663	663
Överföring till annat utgiftsområde	-9 051	-15 853	-15 853
Förslag/beräknat anslag	621 183	628 353	638 360

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2003 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i 2004 års prisläge.

Anslaget har ökats med 663 000 kr avseende kompensation för de avgifter som skall betalas till Riksrevisionen.

Anslaget har vidare minskats med 9 051 000 kr 2004 och 15 853 000 kr fr.o.m. 2005 som i stället beräknas under utgiftsområde 15, anslaget Studiemedel m.m. och utgiftsområde 16, anslaget Centrala studiestödsnämnden m.m. för att finansiera studiemedelsberättigandet av utbildningen i skydd mot olyckor.

Sammantaget föreslår regeringen att riksdagen till 7:4 Samhällets skydd mot olyckor anvisar 621 183 000 kr för år 2004.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell: Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomstitel (som inte får disponeras)
Utfall 2002	14 142
Prognos 2003	17 000
Budget 2004	17 000

Avgifter som tas ut med stöd av lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor redovisas mot inkomstitel 2552 Övriga offentligrättsliga avgifter. Inkomster från oljeskadeersättning enligt sjölagen (1994:1009) redovisas mot inkomstitel 2713 Vattenföreningensavgifter m.m.

Tabell: Uppdragsverksamhet*Tusental kronor*

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt-Kostnad)
Utfall 2002	188 271	189 542	8 842
(varav tjänsteexport)	8 010	7 203	807
Prognos 2003	176 750	176 440	9 152
(varav tjänsteexport)	9 000	8 000	1 000
Budget 2004	176 125	175 288	9 989
(varav tjänsteexport)	9 000	8 000	1 000

Myndigheten får disponera intäkterna. Statens räddningsverk utför uppdrags- och serviceverksamhet åt samverkande myndigheter och andra uppdragsgivare. Med uppdragsverksamhet avses i detta sammanhang tjänsteexport enligt tjänsteexportförordningen (1992:192) samt den avgiftsbelagda verksamhet som regleras i 3 b och 5 §§ förordningen (1988:1040) med instruktion för Statens räddningsverk.

Enligt Räddningsverkets instruktion får myndigheten delta i internationella räddnings- och katastrofinsatser förutsatt att det finns en extern finansiering. Vidare får Räddningsverket, om verksamheten har anknytning till myndighetens uppgifter, mot avgift tillhandahålla fortbildning, uppdragsutbildning samt konferens- och internattjänster.

Investeringsplan

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner förslaget till investeringsplan för Statens räddningsverk, såvitt avser Samhällets skydd mot olyckor.

Tabell: Investeringsplan*Tusental kronor*

	Total kostnad	Anskaffat t.o.m. 2002	Prognos 2003	Budget 2004	Beräknat 2005	Beräknat 2006
Övriga förvaltningsinvesteringar	641 131	492 481	25 550	39 900	43 100	40 100
Internationell verksamhet	48 975	26 975	5 500	5 500	5 500	5 500
Summa investeringar	690 106	519 456	31 050	45 400	48 600	45 600
Lån	641 131	492 481	25 550	39 900	43 100	40 100
Anslag	48 975	26 975	5 500	5 500	5 500	5 500
Summa finansiering	690 106	519 456	31 050	45 400	48 600	45 600

Som skäl *anför regeringen* att investeringar planeras inom Räddningsverkets Centrum för risk- och säkerhetsutbildning (ca 25 miljoner kronor 2004 och 30

miljoner kronor 2005 och 2006). I övrigt planeras investeringar inom den gemensamma administrationen främst med IT-utrustning.

Den 24 april 2003 uppdrog regeringen åt Statens räddningsverk att i samråd med Statens strålskyddsinstitut lämna förslag till samt beräkna kostnaderna för den framtida utformningen av larmningssystem för varning av allmänheten omkring de svenska kärnkraftverken. Räddningsverket skall rapportera uppdraget senast den 1 mars 2004.

Motionen

I *kommittémotion (v) Fö219 yrkande 3* anförs att regeringen skriver i budgetpropositionen att målet för Räddningsverket när det gäller humanitär minröjning är att bidra till att utveckla Swedec, det svenska totalförsvarets kompetenscentrum för ammunitions- och minröjning och därmed öka den svenska kompetensen inom området.

Det kan inte råda några tvivel om att Räddningsverket skall bidra till utvecklingen av den svenska kompetensen på området. Detta är fastslaget i regeringens samlade syn på minhantering, men målet för Räddningsverkets arbete inom området måste ju vara att i internationellt arbete bidra till att minska lidandet och skadeverkningarna i länder som genomlevt ett krig eller konflikt genom humanitär ammunitions- och minröjning. För att det inte skall föreligga några tvivel om vad som är målet och vad som är Räddningsverkets uppgifter vad gäller att utveckla Swedec bör regeringen klarlägga detta genom att konstatera att målet för Räddningsverket vad gäller humanitär ammunitions- och minröjning är att bidra till minskandet av lidande och underlätta återuppbyggnad av drabbade länder genom humanitär ammunitions- och minröjning, samt att Räddningsverket skall bidra till utvecklingen av Swedec genom sitt kunnande och sin erfarenhet.

Utskottet

I anslutning till *försvarsbeslutet 2001* behandlade utskottet ingående ett antal frågor som aktualiserats rörande ammunitions- och minröjning (bet. 2001/02:FöU2 s. 144–148). Med anledning av en motion i ärendet anförde utskottet bl.a. följande:

- Utskottet delar motionärernas bedömning i *motion Fö249 (s)* att Swedec i Eksjö har utvecklats till en värdefull resurs såväl ur ett nationellt som ett internationellt perspektiv. Motionärerna anser emellertid, med hänvisning till rapporten *Minröjningscentrum i Eksjö – Nationella och internationella synergier*, att *rollfördelningen mellan Försvarmakten och Statens räddningsverk* är oklar. Utskottet håller med om detta och förutsätter att regeringen i den aviserade minpolicyn reder ut och lägger fast ansvarsförhållandena för berörda aktörer.

I *budgetpropositionen för år 2004* lämnar regeringen en omfattande redovisning av ammunitions- och minröjningsverksamheten. I fråga om samarbetet mellan Försvarmakten (Swedec) och Statens räddningsverk framhåller regeringen bl.a. följande:

- Regeringen presenterade för riksdagen genom muntligt meddelande i kammaren i maj 2002 sin samlade syn på minhantering. Syftet med detta var att tydliggöra de komplexa frågor som berör minor och oexploderad ammunition då de berör ett flertal myndigheter och politikområden.
— — —
- Regeringen har betonat vikten av att det finns en helt klar ansvarsfördelning mellan olika myndigheter som är verksamma inom området minhantering.
— — —
- Regeringen har betonat att berörda myndigheter fortsatt skall samordna sin verksamhet genom Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum (Swedec) i Eksjö i syfte att optimalt utnyttja de resurser som finns inom landet. Sedan 2000 har både Rikspolisstyrelsen och Räddningsverket haft personal placerad vid Swedec.
— — —
- Under året har Försvarsmakten och Räddningsverket, genom Swedecs s.k. ammunitionsröjningspool, bidragit med ammunitions- och minröjningskompetens vid en rad internationella insatser i bl.a. Afghanistan, Eritrea, Kosovo, Kroatien, Libanon och Sudan samt vid sjöminröjning längs den litauiska kusten.

I fråga om *mål för Statens räddningsverks minröjningsverksamhet* anför regeringen bl.a. följande i budgetpropositionen under punkt 4.8.4 Resultatbedömning för verksamhetsområdet Skydd mot olyckor (s. 106):

- Målen för verksamheten Internationellt arbete är att bidra till att minska lidande och skadeverkningar av olyckor och katastrofer i andra länder, medverka i uppbyggnad och beredskap för internationell krishantering samt att öka internationell samordning inom området genom bl.a. kunskapsutveckling och kunskapspridning. När det gäller humanitär minröjning är målet att Räddningsverket skall bidra till att utveckla Swedec som svenskt kompetenscentrum för ammunitions- och minröjning och därmed öka svensk kompetens inom området. Räddningsverket skall bidra med kompetens till det internationella minröjningscentret Geneva International Centre for Humanitarian Demining (GICHD). Verket har bidragit till att svensk kompetens har utvecklats i viss mån.

Utskottet delar regeringens uppfattning om vikten av att det finns en helt klar ansvarsfördelning mellan olika myndigheter som är verksamma inom området ammunitions- och minhantering. Utskottet har intet att invända mot att Räddningsverket skall bidra till att utveckla Swedec till *ett svenskt kompetenscentrum*. Räddningsverket kommer därmed att bidra till att Sverige minskar lidande och underlättar återuppbyggnad av drabbade länder genom humanitär ammunitions- och minröjning, vilket eftersträvas i motionen. Utskottet noterar att Räddningsverket medverkat i ett stort antal internationella insatser. Utskottet anser att det som eftersträvas i motionen blir väl tillgodosett. Det bör ankomma på regeringen att reglera samarbetsformerna m.m. mellan myndigheter under regeringen och vilka mål som bör ställas upp för dessa myndigheter för att kunna förverkliga riksdagens intentioner. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet motion Fö219 (v) yrkande 3.

Utskottet har intet att erinra mot regeringens förslag till investeringsplan.

Anslag inom utgiftsområde 6 Försvar och beredskap mot sårbarhet för år 2004

I detta avsnitt behandlar utskottet *regeringens förslag nr 16* avseende anslag under utgiftsområde 6 Försvar och beredskap mot sårbarhet samt motionerna Fi240 (fp) yrkande 17, Fö213 (c) yrkande 1, Fö219 (v) yrkande 1, Fö243 (fp) yrkandena 11, 12 och 15, Fö259 (m) yrkandena 7, 10 (i denna del), 11 och 12 samt Fö265 (kd).

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag nr 16 och anvisar anslag under utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet enligt sammanställningen i bilaga 2 till detta betänkande.

Härav följer att motionerna Fi240 (fp) yrkande 17, Fö213 (c) yrkande 1, Fö219 (v) yrkande 1, Fö243 (fp) yrkandena 11, 12 och 15, Fö259 (m) yrkandena 7, 10 (i denna del), 11 och 12 samt Fö265 (kd) avstyrks.

Propositionen

Regeringen har i budgetpropositionen för år 2004 – volym 5 – lämnat förslag till fördelning av anslag inom utgiftsområde 6 (*förslag nr 16*).

Motionerna

I motion Fi240 av Lars Leijonborg (fp) m.fl. föreslås i

yrkande 17 att riksdagen anvisar anslag inom utgiftsområdet enligt en uppställning som finns i motionen.

I motion Fö259 av Ola Sundell (m) m.fl. föreslås i

yrkande 7 att utgiftsbegränsningar under åren 2003–2004 inte skall omfatta utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet,

yrkande 10 (i denna del) att kostnaderna för ”fredsfrämjande truppinsatser” skall finansieras inom biståndsanslaget,

yrkande 11 en annan fördelning av utgifterna inom utgiftsområdet enligt en angiven uppställning,

yrkande 12 en annan investeringsplan för Försvarsmakten.

I motion Fö243 av Allan Widman (fp) m.fl. föreslås i

yrkande 11 att möjligheterna att föra över anslaget för internationella truppinsatser till Utrikesdepartementet skall utredas,

yrkande 12 att riksdagen särskiljer anslagen till förbandsverksamhet respektive till internationella insatser,

yrkande 15 en annan fördelning av utgifterna inom utgiftsområdet enligt en uppställning som finns i motionen.

I motion Fö219 av Berit Jóhannesson (v) m.fl. föreslås i

yrkande 1 att internationella insatser med militär personal skall finansieras från anslaget 6:1

I *motion Fö265 av Erling Wälivaara (kd) m.fl.* föreslås förändringar i anslagsfördelning i förhållande till regeringens förslag.

I *motion 213 (c) av Johan Linander och Jörgen Johansson (c)* föreslås i

yrkande 1 att de värnpliktigas ersättningar och förmåner särskiljs från Försvarsmaktens totala anslag.

Utskottet

En sammanfattning av vad som anförs av regeringen respektive i motionerna (utom i motion Fö259 yrkande 7) lämnas i de avsnitt i betänkandet där anslagsförslagen närmare behandlas.

Utskottets överväganden och ställningstaganden till motionerna framgår i de avsnitt i betänkandet där anslagsförslagen närmare behandlas i sak.

Vad gäller förslaget i *kommittémotion Fö259 (m) yrkande 7*, om att riksdagen borde besluta att eventuella utgiftsbegränsningar under nästa budgetår inte skall omfatta utgiftsområde 6, vill utskottet anföra följande.

Enligt 42 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten skall regeringen om det finns risk för att ett beslutat tak för statens utgifter eller använda utgiftsramar kommer att överskridas, för att undvika detta, vidta sådana åtgärder som den har befogenhet till eller föreslå riksdagen nödvändiga åtgärder. Utskottet anser att det vore olämpligt att riksdagen *nu* skulle hindra regeringen att vidta nödvändiga åtgärder, t.ex. inom utgiftsområde 6 – eller inom något annat utgiftsområde – om det behövs för att inte utgiftstaket skall överskridas. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet motion Fö259 (m) yrkande 7.

Mot bakgrund av att riksdagen bifallit finansutskottets betänkande 2003/04:FiU1 *Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna, m.m.* föreslår försvarsutskottet att riksdagen anvisar anslag inom utgiftsområde 6 Försvar och säkerhet mot sårbarhet i enlighet med *bilaga 2* till detta betänkande.

Utskottet föreslår sålunda riksdagen att avslå motionerna Fi240 (fp) yrkande 17, Fö213 (c) yrkande 1, Fö219 (v) yrkande 1, Fö243 (fp) yrkandena 11, 12 och 15, Fö259 (m) yrkandena 7, 10 (i denna del), 11 och 12 samt Fö265 (kd).

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Utgifterna m.m. inom utgiftsområde 6 för budgetåret 2004 (punkt 1) (fp)

av Allan Widman och Heli Berg (båda fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

1. a) Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:Fi240 yrkande 17 samt 2003/04:Fö243 yrkandena 11, 12 och 15 och avslår proposition 2003/04:1 (utg.omr. 6) punkt 16 samt motionerna 2003/04:Fö213 yrkande 1, 2003/04:Fö219 yrkande 1, 2003/04:Fö259 yrkandena 7, 10 (i denna del) och 11 samt 2003/04:Fö265.

Punkt 1. b–m = utskottet.

Ställningstagande

Folkpartiet liberalerna följer upp den besparing om 1 000 miljoner kronor som gjordes i partiets budgetalternativ från förra året. Även om regeringen under sommaren fattat beslut om utgiftsbegränsningar för det militära försvaret på ca 600 miljoner kronor har detta främst drabbat det s.k. materielanslaget. Innebörden är att den besparing som Folkpartiet föreslog förra året ännu återstår. Den var riktad mot det faktum att det tas in och grundutbildas långt fler värnpliktiga än som behövs för de krigsförband som sätts upp. Vi menar att systemet med avveckling av utbildade soldater före 25 års ålder är ett slöseri med såväl mänskliga som samhällsekonomiska resurser. Om de som grundutbildas tillvaratas under längre tid i krigsförbanden kan utbildningsvolymen sänkas betydligt.

Kostnaderna netto för materielavvecklingen uppgick förra året till 730 miljoner kronor netto, i stället för bedömda 250 miljoner kronor. Eftersom det kan antas att avvecklingen blir minst lika intensiv 2004 menar Folkpartiet att en substantiell besparing är möjlig genom att avvecklingen stannas upp i avvaktan på ett nytt beslutsunderlag. I likhet med riksdagens revisorer är vi starkt kritiska till den närmast panikartade avveckling som bedrivits under senare år. Somlig materiel är fortfarande användbar, om än för alternativa ändamål. För annan materiel är avvecklingskostnaden högre än kostnaderna för ett mycket långvarigt bibehållande av materielen. Även om medel måste reserveras för fortsatt förrådsställning uppskattas materielanslaget kunna reduceras betydligt. Utöver den tidigare miljarden gör Folkpartiet således en

besparing genom fördröjd materielavveckling om 350 miljoner kronor för 2004.

Vi anser också att frågan om anslaget för internationella insatser skall föras över till Utrikesdepartementet bör göras till föremål för en ny utredning. De internationella insatserna bör i större utsträckning styras av de krav som det enskilda uppdraget ställer och mindre av vad Försvarsmakten kan ställa till förfogande. Genom att anslaget överförs till UD får den del av Regeringskansliet som ansvarar för säkerhets- och biståndspolitik en tydligare beställarroll. Under inga omständigheter får emellertid internationella insatser finansieras över biståndsbudgeten.

Om riksdagen likväl uttalar att internationella insatser skall ligga kvar under utgiftsområde 6 skall medlen brytas ut och läggas i ett särskilt anslag.

Vi har ingen erinran mot förslagspunkt 1. b–m.

2. Uppdelning av anslagen 6:1 och 6:2 m.m. (punkt 5) (m)

av Ola Sundell (m), Rolf Gunnarsson (m) och Carl-Axel Roslund (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Fö259 yrkandena 9 och 10 (i denna del).

Ställningstagande

Moderata samlingspartiet anser att uppdelningen mellan anslagen 6:1 och 6:2 bör ändras samtidigt som inriktningen tydliggörs.

- Anslaget 6:1 Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser bör omfatta utbildning, beredskap, underhåll och vidmakthållande som erfordras för den befintliga organisationens drift. Inom anslaget bör anslagsposter redovisas som speglar de inriktningar som förslås.
- Anslaget 6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling bör omfatta kommande investeringar och andra långsiktiga bindningar. Anslaget bör uppdelas i anslagsposter som samordnas med de materielobjekt som ingår i bemyndiganderamen för materiel, anläggningar, forskning och teknikutveckling samt anställning och utbildning.

Denna förändring möjliggör att den långsiktiga planeringen, såväl på 10 till 15 års sikt som under försvarsbeslutets treårsperiod, kan särskiljas från den årliga budgeteringen. Den långsiktiga planeringen bör syfta till att ge inriktning för personal- och materielförsörjning samt vara utgångspunkt för den löpande verksamhetsinriktningen. Vidare bör kostnader för förbandsverksamheten (utbildning, beredskap), underhåll och vidmakthållande av den befintliga organisationen särskiljas från den framtida utvecklingen.

Därmed blir riksdagens beslut för de närmaste tre åren om beredskap, uppgifter och förmåga i den befintliga organisationen, dvs. storlek och kostnad för den årliga driften inklusive underhåll och vidmakthållande, mycket tydligt. Hur beslutet sedan genomförs, genom att vidmakthålla och utnyttja den befintliga försvarsorganisationen, är ett ansvar för verkställande myndighet. Den andra delen i beslutet omfattar kommande investeringar och andra långsiktiga bindningar inklusive kostnader för t.ex. avveckling, sett ur ett längre tidsperspektiv, och samordnas med riksdagens beslut om bemyndiganderam.

Moderaterna bedömer att vidmakthållandet m.m. av nuvarande organisation årligen belastar anslaget 6:2 med 5 miljarder kronor.

Militära insatser är i många fall en nödvändighet för att upprätthålla mänsklig värdighet, trygghet och möjlighet till utveckling i en lång rad olika fall och för att skapa fred. Därför är det vår uppfattning att internationella insatser skall finansieras genom biståndsanslaget. Därmed skapas ett utrymme inom det militära försvaret motsvarande 1 miljard kronor.

3. Beredskapsansalg för internationella insatser (punkt 6) (kd)

av Erling Wäliwaara (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Fö264 yrkande 4.

Ställningstagande

Kristdemokraterna anser att som en del i att stärka den europeiska förmågan bör omfattningen av svensk medverkan i fredsfrämjande insatser i Europa och globalt öka. Detta bör ske över hela skalan från civila förebyggande åtgärder till militära fredsframtvingande insatser. Behovet i varje enskild mission är primärt det styrande för vilka enheter som Sverige skall bidra med. Det pågår en ständig utveckling, och urvalet av de förband som anmäls till styrkeregistret bör ses över kontinuerligt. De förband som anmälts hittills har övervägande varit markstridsgrupper. I framtiden borde både flyg- och marinstridskrafter komma i fråga. Det krävs en stor flexibilitet beträffande hur snabbt en insats skall kunna ske. Erfarenheter visar även att uthålligheten i ett förband bör vara längre än sex månader under förutsättning att avtalsrättsliga krav upprättas mellan personal och arbetsgivare.

Totalförsvarets förmåga att delta i internationella insatser är redan i dag en mycket viktig uppgift som kommer att bli än viktigare i framtiden. Den utveckling som sker inom EU skall vara normgivande, samtidigt som optionen att samverka med Nato fördjupas. Förmågan att samverka med andra länder skall utvecklas. Särskilt viktigt är fredsfrämjande operationer, katastrof- och flyktinghjälp, flexibilitet och möjligheter till snabba insatser.

Multifunktionella fredsfrämjande och humanitära insatser ställer stora krav på ett nära samspel mellan civila och militära resurser. Förmågan att delta i fredsframtvingande insatser är grunden i utvecklingen och utbildningen av olika krigsförband. Sverige måste på sikt kunna delta i den fredsfrämjande och humanitära verksamheten på stor bredd med de resurser som står till förfogande. Kristdemokraterna anser att resurser måste avsättas som leder till att Sverige kan avdela förband från alla försvarsgrenar till internationella operationer. Det är också viktigt att skapa en balans mellan Försvarsmaktens internationella åtaganden och dess nationella uppgifter. Ett ökat anslag av internationella insatser får inte försämra vår grundläggande försvarsförmåga. Samtidigt ger det internationella samarbetet och de internationella insatserna en fördjupad militärstrategisk kunskap som inte kan förringas. Kristdemokraterna anser därför att det tydligt bör framgå hur stor andel av anslaget som är beräknat för fredsfrämjande internationella insatser. Planeringen för internationella insatser bör, enligt Kristdemokraternas mening, omvandlas till ett eget beredskapsanslag.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Utgifterna m.m. inom utgiftsområde 6 för budgetåret 2004 (punkt 1) (m)

av Ola Sundell, Rolf Gunnarsson och Carl-Axel Roslund (alla m).

Moderata samlingspartiet har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Ett övergripande mål för den ekonomiska politiken skall vara att möjliggöra ökad tillväxt, att man skall kunna leva på sin lön och stärkt trygghet. Antalet sjuk-skrivna och förtidspensionerade måste minskas genom att sjukvård och rehabilitering förbättras. Detta kräver bl.a. en målmedveten politik för ett ökat arbetsutbud, rejäla satsningar på kunskap och forskning samt påtagliga förbättringar av klimatet för företagande. För att möjliggöra allt detta krävs en politik som innehåller lägre skatter för både löntagare och företagare, en skärpning av bidragssystemen, avregleringar och ökad konkurrens, en ökad trygghet för och stärkt självkänsla hos medborgarna.

Våra förslag skall vara trygga och väl sammanhållna och syftar till att skapa de bästa förutsättningarna för ett ekonomiskt, kulturellt och socialt växande Sverige. Vi vill satsa på utbildning som ger alla större möjligheter till ett rikare liv. Genom en större enskild sektor och ett starkare civilt samhälle kan både företag och människor växa. Vi vill att fler, inte färre, kan komma in på den ordinarie arbetsmarknaden. Den sociala tryggheten och självkänslan ökar också genom att hushållen får större ekonomisk självständighet. Friheten och rättigheten att välja bidrar till såväl mångfald som bättre kvalitet och större trygghet. De enskilda människorna får ett större inflytande över sina liv.

Vi har föreslagit en växling från subventioner och bidrag till omfattande skattesänkningar för alla, främst låg- och medelinkomsttagare. Samtidigt värnar vi de människor som är i störst behov av gemensamma insatser och som har små eller inga möjligheter att påverka sin egen situation. Vi slår också fast att det allmänna skall tillföras resurser för att på ett tryggt sätt kunna genomföra de uppgifter som skall vara gemensamma. Exempelvis tillförs betydande resurser för att bryta den ökande sjukfrånvaron och de ökande förtidspensioneringarna.

Vårt budgetalternativ – med våra förslag till utgiftstak, anslagsfördelning, skatteförändringar samt finanspolitiska ramverk – präglas av ordning och reda och skall ses som en helhet där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat från de andra. Eftersom riksdagens majoritet den 19 november 2003 har beslutat om ramar för de olika utgiftsområdena i enlighet

med finansutskottets förslag och därmed valt en annan inriktning av politiken, deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelning inom utgiftsområde 6.

I det följande redovisar vi i korthet det moderata alternativet till politik inom utgiftsområde 6. Vår politik finns närmare utvecklad i Moderaternas kommittémotion Fö259 (m) av Ola Sundell m.fl.

Moderata samlingspartiet anser att försvarets möjligheter att verka i olika situationer skall vara reella. Därför måste dels den omfattande avvecklingen av kompetens och materiel hejdas, dels utvecklingen av delvis ny förmåga forceras. Mot denna bakgrund förordar vi att försvaret långsiktigt utvecklas på samma ekonomiska nivå som under de senaste försvarsbeslutsperioderna. Detta innebär bl.a. att en del moderna förband som nu successivt avvecklas i stället bör vidmakthållas. Över tiden bör de omstruktureras för nya uppgifter och förses med ny materiel.

Nödvändiga ambitioner kräver höjda anslag. Förslagen innebär

- mer omfattande förbandsverksamhet – dvs. fler och större övningar i högre och sammansatta förband för att utveckla förband och befäl,
- fler aktiva förband med förmåga att genomföra väpnad strid för att försvara Sverige och kunna delta i internationella insatser,
- förbättrad rekrytering och utbildning av hemvärnsförband,
- större andel anställda (kontraktsanställda soldater och sjömän) för att därmed förbättra kvalitet och beredskap i de aktiva förbanden,
- möjlighet att skapa fler förband totalt sett för att på längre sikt kunna möta en angripare samt
- anskaffning av lednings-, informations- och sambandssystem för att snabbare knyta ihop existerande förband i ett enhetligt operativt system med ökad interoperabilitet.

Anslagen 6:1 Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m.m. och 6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling skall därför tillföras en finansiell förstärkning med 3 miljarder kronor för vart och ett av budgetåren 2004, 2005 och 2006. Detta möjliggörs genom att tillföra 2 miljarder kronor vart och ett av åren samt att internationella insatser finansieras genom biståndsanslaget.

Moderata samlingspartiet anser att den ökning av resurser till utgiftsområdet som i första hand krävs för att stå emot framtida hot mot det öppna samhället bör gå till det militära försvaret. Moderaterna avvisar således regeringens ökade satsningar inom den civila delen av totalförsvaret.

Vi anser också att uppdelningen mellan anslagen 6:1 och 6:2 skall ändras samtidigt som inriktningen tydliggörs. Vi bedömer att vidmakthållandet m.m. av nuvarande organisation årligen belastar anslaget 6:2 med 5 miljarder kronor.

Vi förutsätter också att internationella insatser finansieras genom biståndsanslaget.

Regeringen har för avsikt att besluta om utgiftsbegränsningar under 2003 och 2004 för att begränsa statens utgifter. Detta berör anslagen 6:1 och 6:2 och omfattar ca 2 miljarder kronor. Moderaterna motsätter sig detta.

Mot bakgrund av samma motiv som för ökning av anslaget 6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling anser Moderaterna att investeringsplanen för materiel skall tillföras 2 000 000 000 kr år 2004 och 2 000 000 000 kr år 2005 samt 2 000 000 000 kr 2006.

2. Utgifterna m.m. inom utgiftsområde 6 för budgetåret 2004 (punkt 1) (fp)

av Allan Widman och Heli Berg (båda fp).

Som framgår av betänkandet har försvarskommittén beställt en särskild uppföljning av förbandsutvecklingen, beredskap samt materiel- och personalförsörjning inom Försvarsmakten. Uppföljningen har skett med försvarsbesluten 2000 och 2001 som utgångspunkt.

Av utredarens rapport framgår bland många andra brister att Försvarsmaktens huvuduppgift att försvara Sverige sammantaget inte kan anses godtagbar. Detta är anmärkningsvärt, inte minst mot bakgrund av att regeringen i försvarspropositionerna både 2002/03 och 2003/04 ansett den vara godtagbar.

Även om utskottet inte tagit definitiv ställning till utredarens samtliga slutsatser och ytterligare utvärderingar är att vänta, är det enligt Folkpartiet liberalerna oacceptabelt att utskottets majoritet i sin bedömning förbigår detta förhållande med tystnad. Förmågan till försvar mot väpnat angrepp är sannerligen inte en bisak. Enligt vår mening borde utskottet redan nu påpekat diskrepansen mellan regeringens och utredningens uppfattningar samt understrukit allvaret i att den bedömning som legat till grund för betänkandet kan vara felaktig.

3. Utgifterna m.m. inom utgiftsområde 6 för budgetåret 2004 (punkt 1) (kd)

av Erling Wälivaara (kd).

Kristdemokraterna har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken än den Socialdemokraterna och dess stödpartier föreslår.

Kristdemokraternas budgetalternativ tar sikte på att långsiktigt förbättra Sveriges tillväxtförutsättningar genom strukturella reformer för minskad ohälsa, förbättrad lönebildning och strategiska skattesänkningar på arbete och sparande. Därtill bör infrastrukturen och de långsiktiga förutsättningarna för ett ökat bostadsbyggande kraftigt förbättras. Därigenom skapas förutsättningar för att sysselsättningen skall kunna öka i en sådan utsträckning att välfärden tryggas för alla.

Det handlar bl.a. om arbetsmarknaden, som måste göras mer flexibel och där de rekordhöga sjuktalen måste mötas med en kraftigt förbättrad rehabilitering, förebyggande åtgärder och en förbättrad arbetsmiljö. Det handlar om

skatterna på arbete och företagande som måste sänkas och på sikt anpassas till omvärldens lägre skattetryck. Det handlar om det svenska konkurrenstrycket som måste förbättras. Vidare måste den offentliga sektorn förnyas för att bättre möta konsumenternas/brukarnas behov och bättre tillvarata personalens kompetens och idéer. Dessutom måste valfriheten inom familjepolitiken öka, rättsväsendet återupprättas, pensionärernas ekonomiska situation stärkas och infrastrukturen förbättras. Kristdemokraternas ekonomiska politik sammanfattas i motion 2003/04:Fi241.

Målet med våra reformer på dessa områden är att skapa förutsättningar för en uthållig tillväxt på åtminstone 3 procent per år över en konjunkturcykel, där sysselsättningen kan öka utan att inflationen tar fart, där den enskildes valfrihet, personliga ansvar och välfärd kan öka utan politisk detaljstyrning, där den offentliga sektorn kan vitaliseras och möta ökande behov utan att jagas av krympande skattebaser och där statens finanser blir mindre konjunkturkänsliga. Den ”utveckling” som pågår under socialdemokratiskt styre är den omvända: sysselsättningen minskar, tillväxten väntas bli lägre än i omvärlden, statsskulden ökar, detaljstyrningen ökar och i stora delar av kommundområden erbjuds sämre vård och omsorg till högre skatt.

Finansutskottets majoritet – bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister – har nu genom förslag till ramar för de olika utgiftsområdena samt beräkningen av statens inkomster ställt sig bakom en annan inriktning av politiken i det första rambeslutet om statsbudgeten. Därför redovisar vi i detta särskilda yttrande den del av vår politik som rör utgiftsområde 6 och som vi skulle ha yrkat bifall till om Kristdemokraternas förslag till ramar hade vunnit riksdagens bifall i den första beslutsomgången.

Kustbevakningen har under senare tid ständigt fått nya uppgifter. Avvecklingen av sjöpolis och neddragningarna av tullens verksamhet ställer ökade krav på Kustbevakningen. Schengensamarbetet och uppgifterna för sjölägesinformationen är andra exempel på nya uppgifter för Kustbevakningen. Kustbevakningen behöver anskaffa ny materiel.

Kristdemokraterna menar att om Kustbevakningen långsiktigt skall kunna fullgöra uppgifterna och möta utökade krav på internationell verksamhet bör Kustbevakningens verksamhet förstärkas med 20 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

4. Utgifterna m.m. inom utgiftsområde 6 för budgetåret 2004

(punkt 1) (mp)

av Lars Ångström (mp).

Det råder stor enighet om – såväl politiskt som i militärledningen – att det inte existerar något militärt invasionshot, varken nu eller under överskådlig framtid. Det är därför med tillfredsställelse som Miljöpartiet konstaterat att regeringen och en riksdagsmajoritet numera delar vår uppfattning att även Sverige skall fortsätta att minska sina militärutgifter och fullfölja avvecklingen av invasionsförsvaret.

Trots detta innehåller den statsbudget som Miljöpartiet står bakom för år 2004 otidsenligt höga nivåer på militärutgifterna. Under år 2003 kommer vi att betala ca 41 miljarder kronor av totalförsvarsbudgetens 44,3 miljarder till det militära försvaret.

Denna grova felprioritering av landets ekonomiska resurser är ett resultat av försvarssamarbetet sedan 1996 mellan Centern och regeringen. Det var först i mars år 2000 som en riksdagsmajoritet beslutade om militära utgiftsminskningar och överföring av resurser till sjukvården, vilket Miljöpartiet krävt. Grunden för vårt regeringssamarbete har varit en respekt för tidigare fattade riksdagsbeslut och att vi därmed kunnat acceptera att fullfölja inriktningen under denna försvarsbeslutsperiod t.o.m. år 2004. Miljöpartiets uppfattning är emellertid att det finns ett långt större utrymme för militära utgiftsminskningar i nästa försvarsbeslut.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

I proposition 2003/04:1 utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet föreslår regeringen:

1. att riksdagen bemyndigar regeringen att för 2004 utnyttja en kredit på högst 40 000 000 000 kronor i Riksgäldskontoret om krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden föreligger (avsnitt 3.5),
2. att riksdagen godkänner förslaget att förlänga det nuvarande nationella flygtekniska forskningsprogrammet under 2004 och att det statliga bidraget till finansieringen av programmet skall behållas på en nivå om högst 30 000 000 kronor för 2004 (avsnitt 3.8.5.2),
3. att riksdagen godkänner förslaget till investeringsplan för Försvarsmakten för perioden 2004–2006 (avsnitt 3.11.2),
4. att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2004 för ramanslaget 6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling besluta om beställningar av materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling som inklusive tidigare gjorda beställningar innebär utgifter på högst 72 500 000 000 kronor efter 2004 (avsnitt 3.11.2),
5. att riksdagen godkänner förslaget till investeringsplan för Civilt försvar för 2004 (avsnitt 3.11.5),
6. att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2004 för ramanslaget 6:5 Civilt försvar besluta om avtal och beställningar av tjänster, utrustning och anläggningar för beredskapsåtgärder samt åtgärder för att hantera svåra påfrestningar på samhället i fred, som inklusive tidigare gjorda beställningar innebär utgifter på högst 199 000 000 kronor efter 2004 (avsnitt 3.11.5),
7. att riksdagen bemyndigar regeringen att för 2004 låta Statens räddningsverk disponera en låneram i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar på högst 660 000 000 kronor (avsnitt 3.11.5),
8. att riksdagen bemyndigar regeringen att för 2004 låta Socialstyrelsen disponera en låneram i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar på högst 200 000 000 kronor (avsnitt 3.11.5),
9. att riksdagen fastställer avgiftsuttaget för finansiering av åtgärder mot allvarliga hot och påfrestningar som gäller elektronisk kommunikation till högst 100 000 000 kronor under 2004 (avsnitt 3.11.5),
10. att riksdagen fastställer avgiftsuttaget för elberedskapsavgiften till högst 250 000 000 kronor under 2004 (avsnitt 3.11.5),

11. att riksdagen bemyndigar regeringen att för 2004 låta Försvarets materielverk disponera en kredit i Riksgäldskontoret på högst 25 000 000 000 kronor för att tillgodose behovet av rörelsekapital (avsnitt 3.11.6),
12. att riksdagen godkänner förslaget till investeringsplan för Försvarets materielverk för perioden 2004–2006 (avsnitt 3.11.6),
13. att riksdagen godkänner förslaget till investeringsplan för Kustbevakningen för perioden 2004–2006 (avsnitt 4.10.1),
14. att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2004 för ramanslaget 7:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 15 000 000 kronor efter 2004 (avsnitt 4.10.2),
15. att riksdagen godkänner förslaget till investeringsplan för Statens räddningsverk, såvitt avser Samhällets skydd mot olyckor, för perioden 2004–2006 (avsnitt 4.10.4),
16. att riksdagen för budgetåret 2004 anvisar anslagen under utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet enligt följande uppställning:

Anslag <i>(Belopp i 1 000-tal kronor)</i>	Ansl. typ	Regeringens förslag
6:1 Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppin-satser m.m.	(ram)	21 673 554
6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling	(ram)	18 376 147
6:3 Krisberedskapsmyndigheten	(ram)	143 331
6:4 Styrelsen för psykologiskt försvar	(ram)	17 279
6:5 Civilt försvar	(ram)	1 854 960
6:6 Totalförsvarets pliktverk	(ram)	245 068
6:7 Försvarshögskolan	(ram)	30 399
6:8 Försvarets radioanstalt	(ram)	415 325
6:9 Totalförsvarets forskningsinstitut	(ram)	192 162
6:10 Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret	(obet.)	88 265
6:11 Nämnder m.m.	(ram)	7 095
7:1 Kustbevakningen	(ram)	621 634
7:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	(ram)	25 000
7:3 Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst, m.m.	(ram)	20 000
7:4 Samhällets skydd mot olyckor	(ram)	621 183
TOTAL		44 331 402

Motioner från allmänna motionstiden

2003/04:Fi240 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

17. Riksdagen anvisar för 2004 anslagen under utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet enligt uppställningen i tabell 12,

UO06 Försvar samt beredskap mot sårbarhet		-1 350	-1 200	-1 200
6:1	Förbandsverksamhet, beredskap o. fredsfrämjande truppinsatser	-733	-600	-600
6:2	Materiel, anläggningar	-617	-600	-600

2003/04:Fö213 av Johan Linander och Jörgen Johansson (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att statsmaktens anslag till värnpliktsersättningar samt förmåner särskiljs från Försvarsmaktens totala anslag.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda om det är möjligt att dagsersättningen och utryckningsbidraget för de värnpliktiga knyts till den genomsnittliga löneutvecklingen inom den statliga sektorn.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att värnpliktiga på sin fritid har tillgång till goda kommunikationer såsom av Försvarsmakten prissubventionerad Internetuppkoppling, telefon samt postadministration.

2003/04:Fö219 av Berit Jóhannesson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av samordning vid internationella insatser.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av utökade resurser inom den militära ammunitions- och minröjningskapaciteten, inför försvarsbeslutet gällande 2005–2007.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om målet för Räddningsverkets humanitära ammunitions- och minröjningsverksamhet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förslaget att lägga ned Nämnden för personalvård för totalförsvarspliktiga.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om civila statliga myndigheters rätt att delta i internationella insatser med ekonomiskt stöd från utgiftsområde 6.

2003/04:Fö243 av Allan Widman m.fl. (fp):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda hur anslaget för internationella insatser kan överföras till Utrikesdepartementet.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att man, i avvaktan på beslut om var anslaget för internationella insatser skall ligga, särskiljer anslagen till förbandsverksamhet och internationella insatser.
15. Riksdagen beslutar om ändring i förhållande till regeringens förslag gällande anslagen under utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet enligt uppställning (miljoner kronor):

Anslag	Regeringens förslag	Anslagsförändringar
6:1 Förbandsverksamhet m.m.	21 674	- 733
6:2 Materiel, anläggningar m.m.	18 376	- 617
Summa för utgiftsområdet	44 331	1 350

2003/04:Fö259 av Ola Sundell m.fl. (m):

7. Riksdagen beslutar att utgiftsbegränsningar för 2003 och 2004 ej skall omfatta utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet.
9. Riksdagen beslutar vad i motionen anförs om förändrad uppdelning av anslagen 6:1 och 6:2.
10. Riksdagen beslutar vad i motionen anförs om att kostnaderna för "Fredsförämjande truppinsatser" finansieras inom biståndsanslaget.
11. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet enligt uppställning:

Lit	"Budget 2004"	Budget 2004	(m) korr	Budget 2005	(m) korr	Budget 2006	(m) korr
6:1	Förbandsverksamhet	21 673 554	1 000 000	22 168 557	1 000 000	22 518 454	1 000 000
6:2	Materiel	18 376 147	1 000 000	18 857 473	1 000 000	19 286 551	1 000 000
6:3	Krisberedskapsmyndigheten	143 143	-40 000	146 552	-40 000	148 815	-40 000
6:5	Civilt försvar	1 854 960	-510 114	1 885 192	-510 114	1 902 009	-510 114
7:1	Kustbevakningen	611 555	-102 026	625 140	-102 026	653 223	-102 026

12. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag till investeringsplan för Försvarsmakten enligt uppställning (miljoner kronor):

Investeringsplan	2004		2005		2006	
	Budget	Förändring	Budget	Förändring	Budget	Förändring
Summa finansiering	19 415	2 000	18 376	2 000	18 857	2 000

2003/04:Fö264 av Erling Wälivaara m.fl. (kd):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att planeringen för internationella insatser bör omvandlas till ett eget beredskapsanslag.

2003/04:Fö265 av Erling Wälivaara m.fl. (kd):

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag för budgetåret 2004 anslagen under utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet enligt uppställning:

Anslag Uo6 (tusental kronor)	Regeringens förslag	Anslagsförändring
7:1 Kustbevakningen	621 634	+20 000
Summa för utgiftsområdet	44 331 402	+20 000

BILAGA 2Förslag till beslut om anslag inom
utgiftsområde 6

Anslag (Belopp i 1 000-tal kronor)	Ansl. typ	Utskottets förslag	Reservation (fp)
6:1 Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m.m.	(ram)	21 673 554	– 733 000
6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling	(ram)	18 376 147	– 617 000
6:3 Krisberedskapsmyndigheten	(ram)	143 331	
6:4 Styrelsen för psykologiskt försvar	(ram)	17 279	
6:5 Civilt försvar	(ram)	1 854 960	
6:6 Totalförsvarets pliktverk	(ram)	245 068	
6:7 Försvarshögskolan	(ram)	30 399	
6:8 Försvarets radioanstalt	(ram)	415 325	
6:9 Totalförsvarets forskningsinstitut	(ram)	192 162	
6:10 Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret	(obet.)	88 265	
6:11 Nämnder m.m.	(ram)	7 095	
7:1 Kustbevakningen	(ram)	621 634	
7:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	(ram)	25 000	
7:3 Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst, m.m.	(ram)	20 000	
7:4 Samhällets skydd mot olyckor	(ram)	621 183	
TOTAL		44 331 402	– 1 350 000